جپ صاحبُ

اٿوا

ست نام سوکِڙي

ارٿ ۽ ٽيڪا سميت

سنڌي شعر ۾ پرماڻن سان

SOUVENIR OF THE TRUE NAME.

مصنف گُهرِبومل جوهر سِنگهُ

”جئسي جلِ ۾ ڪنولُ نِرالم مُرغائي نئِشاني
سُرِت شبد ڀو ساگُر ترِيئي نانڪ نامُ وکاڻي“

”ڪتيئي تيرا اهم روگُ
تُون گُر پرشادِ ڪرِ راج جوگُ“

قيمت ٠-٠-١ (هڪ روپيو)

سڀ حق ۽ واسطا قائمُ.

سٽئنبرڊ پرنٽنگ ورڪس حيدرآباد سنڌ.

ڀومڪا

جپ صاحب گرو نانڪ صاحب جي آخرين چيلن
ڻان آهي. هي مشهور ڪتاب گرنٿ صاحب جي
رکيو ويو آهي ڇاڪاڻ تہ نانڪ صاحب جي سڀني
جوتات پرچہ مختصر طرح اُنہ ڇيل آهي جنهنڪري
سارو ڪلام اُنہ آيل ڇيو. اهو ڪتاب هوجو
ڪي پڙهندو پڌي پائي لهڻو اُنجي ٿاهيندڙ جي
۾ پيو ۽ هنڪي لهي هن جو عاشق ۽ مريد
ن جي حيرت انگيز شيوا ڪري گرمکہ ٿيو ۽ پوءِ
رکيل ٿالي انگد ساڻ هن جي گادي نشين گرو
ارجن صاحب جنهن نانڪ صاحب ۽ ٻين
ن جا ڪلام هن جي وچن جي مضموني تتبع تي
ڪنا ڪري ۽ پنهنجا وچن ساڳي طرح رچي ۽
ي ڪن ٻين سنتن ۽ ساڌن خاص ڪري ڪبير
جا ڪي وچن اختيارين طور ڏيئي نانڪ صاحب
قائم ڪري گرنٿ صاحب ٿاهيو تنهنجي فرمودي
۽ حقيقت موجب سچو گرنٿ صاحب جپ صاحب
ي ٽيڪا آهي. اهو ڪتاب نانڪ صاحب جا سڀ
ين هر ويلي ۽ خاص ڪري پرڀات جو برزبان پڙهندا هئا.
ي ٿو تہ سنبت ١٤٥٥ برابر سن ١٣٩٩ جڏهن
صاحب پرم سنت هندستان ۾ پرگهٽ ٿيو تنهنڪان

NB =

M = Difficult

S = Quotations copied

Q. = Quotations worth copy[ing]

SQ =

D = Controve[rsial]

BC = [illegible]

"ست نام گرپرساد" ۽ "جيوتيان مِر رهيئي" جو..
پويون بہ پهرئين ۾ لئي ٿيو وڃي - کير چوندو تہ
اني ۽ اخلاقي مارگين ۾ هنن ٻن وچن کان کي وڏيک
جي يا ڌرم (سُرتي مارگ) ۽ نيتي ۽ لاء هنن کا..
کي پيا منتر يا نسخا ٿـي سگهن ٿا پر البتہ
کاري ماني اِک تُک سين"- جپ صاحب جي وڏي
هن تہ هئي آهي تہ جڏهن سڄو گرنت سندس ٽيڪا آهي
پاڙ آهي سڄو ٽيڪا "ايڪنڪار ست نام گرپرساد" جي-
ياگ سان اهڙو عالي درجي جو کتاب پنجاب ۽
۾ هزارين ماڻهو پاٺ کندا آهن خاص کري صبوح جو- پر
رس تہ انجو مطلب کي ورلي ٿا سمجهن جنهنلاء
ي آهن عجيب سمون ناستکي ۽ مادائي جنهن ۾ سچي
ب جي تلاش جي گهرج ئي معلوم نہ ٿي ٿي- انگريزي
مغز کليلن جو هندي- پارسي- بلک سندي ۽
ابي (سنسکرت تہ پري رهي) پرايون ٻوليون
ري سمجهڻ جنهنجو نتيجو آهي سالکن ۽ کاملن
وچن کان غير واقفي ۽ بي علميت عام ماڻهن جي جي
ي ۽ پيءِ علمن کان غير واقف هوڻ کري کرمن ۽
ن ۾ ڦٻيون پيا هڻن جن کي جهڙو جپ صاحب ٺهڙيون
ٽيون ۽ ڏند کٽائون جنهنکري ڏسجي ٿو تہ سعدئي
فرمودي "بي علم نتوان خدا را شناخت" ۾ کا

پوءِ هند ۾ ٻيا به پرم سنت سنت ۽ ساڌ ٿيا آهن جهڙا تلسي صاحب هاٿ رسي - شِو ديال صاحب (تخلص راڌا سوامي) دادو صاحب - جگ جيون صاحب - غريب داس - چرنداس - پلٽو صاحب ۽ انهن جا وچن هُو بهُو گرنٿ صاحب جهڙا آهن - سنت يا ساڌ ڇا کي چئجي سو پرستاون ۾ ڏنل تشريحن مان معلوم ٿيندو - نظر ڊگهي ڪري ٿو نهارجي ته ڏسبو ته هندن کان سواءِ ٻيا به هند ۾ ۽ اُن کان ٻاهر خاص ڪري ايران ترڪستان ۽ عربستان ۾ انهن تشريحن ۾ پوندڙ سنت ۽ ساڌ پيدا ٿيا آهن جهڙا شمس تبريز - مؤلانا رومي - منصور - سرمد - بوعلي - چشتي - حافظ - جامي - شاه عبداللطيف جن کي صوفي سڏجي ٿو - هنن جا وچن به هو بهو گرنٿ صاحب جهڙا آهن جنهنجو اختصار آهي جپ صاحب - نانڪ صاحب پاڻ فرمايو آهي "سچ مليا تن صوفيان راکڻ ڪؤن دربار" - دادو صاحب جي واڪن موجب جي پرستاون ۾ ڏنا ويندا پهتلن جي مت هڪڙيائي آهي باقي مورکن منهن جا ته انيڪ مت آهن - هن مان ڏسبو ته ڪيڏي نه بزرگي جپ صاحب جي آهي ۽ ڪيڏي وڏي اُن جي اُچائي - ويڪرائي ۽ اونهائي آهي جنهن ۾ سڀني سنتن ۽ ساڌن جا وچن ٿورڙن لفظن ۾ سمايل آهن - ۽ پوءِ به جي منجهس جهاتي پائجي ته آواز منجهانئس فقط ٿي پيا

ظن جون معنائون هت راڄ و ۽ غلط آهن جتن جملن ۽ سٽن جون-
جملا ۽ سٽون ۽ ٻڙيون وڌيل ۽ ڇڙ وڇڙ پيا ڏسجن -
ڙين جو مطلب نہ ٿو نڪري ۽ سڄي جي مراد ۽ تات
ج کين ٿا ملن. انهن سببن ڪري جو روحاني ۽ اخلاقي
د و جپ صاحب مان اميد رکڻ گهرجي سو خير کو هت
ي سگهي ٿو بلڪ نانڪ صاحب جي ڪماليت ۽
ڪابرڪ ۾ شڪ پوڻ جا جيڪر سبب ملن بي خبردارن کي-
سنتن جي پاٺين جو گرنٿ صاحب پورو پورو نمونو
ي - انهر ڪا بکواد - آڪاٺيون ۽ ڏند ڪٿائون -
ا ۽ ڪرم ڀرم بلڪل نہ آهن - انهر جا رنگين زبان ۽ جي
ڪار ۽ رؤپڪ ڪم آندل آهن سي بہ اهڙا آهن جن مان
ب ظاهر پيو ڏسجي - اهڙا نہ آهن جهڙا ڪيترن ٻين
مي ڪتابن ۾ جن انهن جي ٻوءِ لڳن کي گب ۾ گهايو
ي جنهن مان نڪرڻ محال اٿن - وري گرنٿ صاحب
ڄاجي مطلبن لاءِ پورن پشتڪ آهي - جي جي لفظ ۽
ال هڪ هنڌ ڪم آندل آهن انهن جو جي انهين هنڌ
ب ڏنل نہ آهي تہ ٻين هنڌن تي انهن جون تشريحون
يون پيئون آهن - ياد رکجي تہ سنہ ١٤٦٩ کان ١٦٠٦ ا
نءِ جي وچہ اٽڪل ١٢٥ ورهين جو پنجن گرو
جن جو پورهيو ظاهر ڪيل آهي گرنٿ صاحب ۾ ۽
ن کي پنهنجو مت پورو پورو ڄاڻائڻ ۾ گهٽايو

ڪاڻ معني جي رکيل آهي - جب صاحب جا جي ترجم
مروج آهن سي گهٽو ڪري انهن پوين جا ڪيل آهن -
جي ڪن پڙهيلن ڪيا آهن ته انهن ۾ پنهنجي من مت
وجهندا ويا آهن - ڪي پائين ته منجهانئس واچڪ گيانين
وارو "اهم برهم" نڪري ته جڳو - ڪي پائين ته ثابت
ٿي ته پراڻن ڪتابن جي ۾ ساڳي سکيا آهي ۽ ڪي ترسب
مت هڪ ڳالهه چون ٿا ۽ جهڳڙو جيڪو آهي سو آهي لفظن
جو - اهڙن زهريل ۽ بي مغز ۽ ڦول خيالن بابت جيڪي
لاچار چوڻو آهي سو پرستاونا ۾ چيو ويندو - هتي
بس آهي چوڻ ته سنتن ساڌن جو ڪلام هڪ نرالو امل
مالڪ آهي ۽ "ايڪو جب ايڪو سالاه - ايڪُ سمر
ايڪو من آه" اِها فقط سنتن ۽ ساڌن جي لات آهي - وري
جن يوروپين ترجما ڪيا آهن سي لفظن جي معنائن ڪيڻ
۾ ئي غلطان هوا - انهنکي سنت مت جي پيڊ جي ڪا خبر نه
هئي - تنهنڪري ائين سمجهي ويا ته جب صاحب خواه
گرنٿ صاحب ۾ رڳي طوطن واري رام رام ڪرڻ جي هدايت
آهي - پروفيسر مئڪس مولرئي حقيقت نه پروڙي - مٿين
سُڪرڻ جو مطلب آهي افسوس سان چوڻ ته جي هالو ترجما آهن
جب صاحب جا تن مان ڪو ۾ اهڙو جس پريو نه آهي جنهن
مان ڌاليائجناب نانڪ صاحب جي ڌالي ڪتاب جب صاحب
جو سچو مطلب ماي ۽ ان جو قدر پوي ۽ شان معلوم ٿي -

ـن هئڻ ڪري اُهي ماڻ پيڻان سُته سنتن ساڌن کان
اءِ ٻين ڪي اچي نٿا سگهن - ٻين ڪي پوري طرح رڳو
ڪامل ستگرُئي سيکاري سگهي ٿو ۽ رڳو مغز سان سمجهڻ
سانجهي گرنٿ صاحب بلڪ ٻين ڪيترن سنتن ساڌن
ي پاٺين پڙهڻ جو ضرور آهي -

مثيان ۽ اهڙن قسمن جا ٻيا ويچار ڪري هن لکندڙ هي
جهو جپ صاحب جو ڪيو آهي جنهن ۾ لفظن ۽ جملن ۽
ن جي معني سنتن ساڌن جي پاٺُين مان نڪتل آهي ۽
ڪ ۽ انهن جي پاٺين مان پريا ويا آهن - جنهنڪري
د ته لفظن جملن ۽ ٻوڙين جو ارٿ سمجهڻ ۽ ٻوڙين جو هڪ
ي سان لاڳاپو ۽ سانجهي جو تات پرج معلوم ڪرڻ مشڪل
ٿيندا - دِل ٿي ته هن شاهاڻي پار ڪي پوشاڪ ڪا اهڙي
ندڙ پهرائجي جو جيڪو پڙهي سو خوش سان تنهنڪري
ي جو ترجمو خواه ارٿ خواه ٽيڪا هندي ۽ سنڌي
ي اڳئين نموني جي دوهرن واري شعر ۾ ڪيو ويو آهي -
ءِ ۾ پنهنجا خيال بلڪل ٻاهر ڪڍيا ويا آهن - (حقيقت
ري لکندڙ ڪي سنتن ساڌن جي قولن کان ٻاهر ڪي
ل آهن ئي ڪين) - ائين نه آهي ته لفظ لفظ اصل موجب
يو ويو آهي ۽ بيتن ۾ ڪي لفظ وڌيڪ نه وڌا ويا آهن -
ن ڪرڻ سان ڪنهن به ٻوليءَ ۾ نظم بلڪ نثر ۾ جپ
حب جو ترجمو ڪرڻ ناشدني آهي خصوص هنڪري

هوندو؟ هاڻي خيال ڪجي تہ سڀجي گرنٿ صاحب
جو اختصار جپ صاحب جا هوندو- قابلن جو لکيو هميشه پر
مُعني ٿيندو آهي تہ ڏهن ٻہ مختصر- سنتن ساڌن جي تہ
اِها ريت آهي ۽ جپ صاحب مختصر ۽ پر معني ڀاڻين جو
هڪڙو پورو پورو نمونو آهي- ڪنهن وڏي ڪتاب ۾
ظاهر ڪيل سڀ خيال اختصار ۾ آڻڻ انهجي ارادي ۽ مطلبن
کان جيڪر ضرور ٻاهر ٿين تنهنڪري جپ صاحب جا
وچن البتہ پروليِن ۽ ڀهاڪن وانگي آهن ۽ انهن گهڻا ترڪ
(اِلپسز) بہ آهن ۽ تنهنڪري او البتہ ڏکيو ڪتاب آهي
پر جنهن گرنٿ صاحب چڱي طرح پڙهيو هوندو ۽ سنتن
جي مت جي خبر هونديس تنهنکي ارٿ سمجهڻ مشڪل
نہ ٿيندو ۽ نہ ترڪ پرڻ- مثلاً هو جڏهين سگهندو تہ ٨ کان ١١
پؤڙيءَ ۾ "سُڻيئي" لفظ اڳيان "شبد" لفظ گڏجهو آهي
١٦ پؤڙيءَ جي پهرين سٽ ۾ "پنڇ" لفظ جتي پهريائي
آهي اُتي اُن پنيان "شبد" پوڻ گهرجي ۽ جتي ٻي هند
اچي ٿو اُتي پنيانئس "استان" وجهڻ گهرجي- اهڙي
طرح سنتن جا خاص گهڙيل لفظ ۽ اصطلاح "ايڪنڪار"
"سَت نام" "سُرت شبد" وغيره هنکي سمجهڻ ۾ ايندا-
اهڙا ننڍڙا لفظ ۽ اصطلاح اهڙا اونها ۽ پر معني آهن جهڙا قاعدي
جا "ريِس جڊيِڪيِٽا" "مِس جائنڊر"- ڪازآو ائڪشن"-
(رگو "ماڻهو" لفظ جي بہ ڪا خاص معني ٿيندي آهي قاعدي ۾)

ڙائي ٻوڙين جي ھينئان سنتن ساڌن جا اصل واڪيہ
ويا آھن خاطري ڪرائڻ لاءِ تہ ارت ۽ ٽيڪا رتيءَ
سنتن ساڌن جي وچنن کان ٻاھر نہ آھن - ھرو ڀرو ائين
ھي تہ ارت ۽ ٽيڪا ھ رڳو تڪراري ڳالھيون ھجن-
سان لاڳو ٿيندڙ خيال جن مان اھي ڳالھيون نڪتيون
جي انھن مان نڪرن ٿا سي ٻيو ڪ سي ٻہ ڏنا ويا
۽ تنھنڪري جن سنتن ۽ ساڌن جي وچنن تي اھي
آھن سي بہ ڏنا ويا آھن - سنتن ۽ ساڌن جا وچن
ئي ۽ پاڪ آھن ڄا ڄوندي ڄا ڄوند جي تنھنڪري
وڪري وچن اھي ڏنا ويا آھن جي بالڪل قطعي آھن
ن ۾ ٻيا اڃي ويا ۽ اھڙا مطابق ۽ ھم جنس واڪ ڪتاب
ڪنھن حد ڏئڻ جي ضرورت تي نظر رکڻ سان ايترا
ڏنا ويا آھن جو اميد تہ ترجمي جي سچائي ۽ پورائي
ڪو شڪ شبھ نہ رھندو ۽ اميد تہ سڀجي ڪي خؤض
پڙھڻ کان پوءِ سنت مت جي سڀ خبر پوندي
ءِ انھين ڀاڳي جي جو ڪامل مرشد کان ئي ملني
ملي سگھي ٿو جنھن لاءِ نانڪ صاحب فرمايو آھي
جي ھؤن جاڻان آکان ناھين ڪھتا ڪٿن نہ جائي "-
ڪي قؤل ھندي ٻولي ۾ آھن تن مان جن جي
ون جوندڙ جو نالو جاڻايل نہ آھي اتي سمجھڻ گھر جي
گرنٿ صاحب مان آھن پوءِ توڻي گرو صاحبن جا ھجن..

تہ اصل جب صاحب پاڻ ارادتاً نثري نظم يا نظمي نثر آهي- پر جيڪڏهن ڪو اصل هٿ ۾ ڪٽي هي ترجمو پڙهندو تہ معلوم ٿيندس تہ جي لفظ وڌيڪ آهن سي مطلب ڪيڻ لاءِ چونڊ جهڙا نہ آهن ۽ جي اهي ڪيڏي جڳ با تہ اصل لفظ ملندس يا انهن جو پورو ترجمو- ڪٿي تہ هڪ ئي لفظ جي معني ڏيڻ لاءِ هڪ يا گهڻيون سٽون ياڪ بيت يا گهڻا بيت ڏنل آهن لاچار- ڪٿي ساڳئي سخت ساڌ جي گهڻن وچن يا گهڻن سنتن ساڌن جي ساڳي قسم جي گهڻن وچن جو مطلب ٿورن بيتن ۾ ٿين لفظن ۾ ڏنو ويو آهي- هن ترجمي ڪرڻ جو خاص مطلب اهوئي آهي تہ جب صاحب جو جوهر نڪري نروار ٿئي-

ترجمي جي سِٽ هنن سِٽيل آهي- پوڙي پوڙي جي بيتن تي عدد ميان ويا آهن- جيڪا ٽڪ مول جي لفظي يا سمجهاڻي سان معني آهي تنهنجي اڳيان "(م)" لکيو ويو آهي جنهنجي معني آهي مول يعني اصل- بيون سٽون آهن ارٿ- يا سمجهاڻي يا ٽيڪا- انهن پوين مان اميد تہ هڪڙي ٻہ ڪان ليندي جا سنتن ۽ ساڌن جي ٻاڻين تي ٻڌل نہ هجي- گهڻو ڪري تہ انهن وچن جو هوبهو ترجمو آهن- جتي وزن ۽ قافيہ جي نظر تي سپاويڪ قيرقار ڪيل آهي اتي اميد تہ ڪون چوندو تہ مضمون يا مطلب قريل آهي- بيتن جا نمبر

ڏانهن ميوا کائي جل پي ۽ گُل سنگهي آنند ۾ پرجي
... و " نانڪ داسُ اهو سُکُ مانگي موکون ڪر سنتن
... ڌوڙي ".

گرو صاحبن جي وچن " تيري ڀُڄهائي ڪو
... ي ناهين تون گُرمکِ اپنا من سمجهاءِ " هوندي به هي
... و ڪيو ويو آهي هن ڪري ته وچن جيڪي آهن
... سپ سنتن ساڌن جا تعريف يا گالا سپ انهن جي آهي
... ندڙ فقط سچو ترجمان آهي- ۽ پيو ته لکندڙ سيکاريندڙ
... ڪودم نه ٿو هٽي، هن جا پنهنجا خيال ته ڪتاب ۾
... ئي ڪين، البته پانئين ته چگو ٿي جيڪڏهن پيا
... ڪرم پرم ۽ پراڻا خيال ڇڏي سنتن ساڌن کان وات
... ست نام ۽ ست پرش جا طالبو ٿين پر اها رکبي خواهش
... اڳتي جيڪا ڌڻي جي موج ۽ رضا-
... جپ صاحب جو ترجمو نثر ۾ به ڪيو ويو آهي جنهن ۾ ٻول
... ن لفظن جون معنائون - ٻوڙين جو ميل ۽ مغز- ارٿ ۽
... پرچ ڏنل آهن جي اميد ته هند و خواه پين قومن جا
... ي ۽ زالون ۽ ٻار به پڙهي ۽ سمجهي سگهندا- اهو
... ڪتاب ڇپائجي پيو- هن کان اڳ " گرنٿ سار اتوا
... ت مت" لکيو ويو آهي- جنهنکي سنتن جي پيڙه وارن
... ن جي سببن ۽ دليان سان چاهڻ جي خواهش ٿي سو
... مان معلوم ڪري سگهي ٿو-

يا ٻين ڀڳتن جا - ٻين اهڙن ڦؤلن جي ساڃهون سنت
ساڌن جا ڳالا ڏنا ويا آهن - ڪبير صاحب جي گهڻي پاڻي
آهي جا گرنٿ صاحب ۾ نہ آهي - تلسي صاحب آهي
پرم سنت هاٿ رس وارو جو سنہ ١٩٠٠ ۾ پرم ڌام سڌاريو
تلسي داس رامائڻ رچيندڙ جي جا پاڻي آڪاڻين ۽ ڏ
ڪٿائن کان ٻاهر آهي سا بلڪل وڻندڙ ۽ اثرناڪ آهي
تنهنڪري انجا بہ ڪي وچن ڏنا ويا آهن - سنڌ
ساڌن جي وچن جي ساڃهون سنڌن ڳالا ڏنا ويا آهن
هتي هن جوڙ ۾ فخر تو ٿئي تہ سنڌ ۾ ٻہ شاہ عبداللطيف
صاحب ڀٽائي ڪو مڙس ٿي گذريو آهي جنهنجي پاڻي
جي صاحب جهڙي روحاني ڪتاب تي بلڪل چلڪندڙ
روشنائي وجهڻ قابل آهي - پارسي ڦؤن نسبت ٻيو رس
ورتو ويو آهي - جي مشهور سنت ساڌ آهن انهن جا ڳالا ڏ
ويا آهن ۽ ٻين جا نہ - سعدي ۽ صايب پارن شاغل شاعر
جا جي ڦؤل ڏنا ويا آهن سي ڳالن سان - ڳالن کان سو
جتي هڪ هنڌ سا ڳي ساڌ سنت جا گهڻا وچن ڏنل آهن
اتي انهن کي ڌار ڪرڻ لاءِ ليڪون ڏنيون ويون آهن
اميد تہ پڙهندڙ هڪ پاڻي پٽ مٺن ميون ۽ خوشبوءِ ڏ
گلن ۽ نرمل نهرين جو باغ ڏسندو جنهنجو سڄو ايشا ڪن
جو ٻين ڪندن کان روحاني ۽ اخلاقي مارگين ۾ اڳرو آهي
تنهنجي مشهور ڪاملن جي پنگت ڏسندو ۽ انهن جي

تقريظ

) ڪُفر اِسلام جي جهيڙن کان ڇُٽاسين وهواهَ
قَيد مذهب جي کان ڪيو عشق اسانکي آزاد
فقير ۾ ٿو جوي ته- ڏسو عشق جو انصاف، مڙئي
ڪيئين معاف- هاڻي اِها ڪهڙي عشق ۽ ڪهڙي
جي تعريف آهي؟ اهو عشق بر حق جو ۽ اهو مذهب
جو. لکيل آهي ته از شيخ منصور حلّاج پرسيدند
ذهب کيستي گفت که در مذهب حق. انهي حقيقي
حقيقي مذهب جو خدا آهي مجازي يا دنيائي عشق
يا رواجي مذهب. هي ٻه مخالف شيون ٿيون.
خود پرستي، ٻي خدا پرستي. هڪڙي حق
يا حقيقت پرستي، ٻي صورت پرستي يا ظاهر
. حافظ جي بيت ۾ انهيءَجو اشارو آهي- زاهد ظاهر
از حال ما آگاه نيست- در حق ما هرچه گويد جائي
کراه نيست- هڪڙي جي ڪوشش وصل لاءِ،
ي فصل لاءِ. هڪڙي جي خواهش ته محبوب جهڙو
انهيکي ويجهو ٿاجي ۽ انهيءِ محو ٿاجي. ۽ ٻئي
اهش ته انهي کان پري رهجي. امام احمد غزاليءِ جو
ي ته فريضهٔ ما خدا بودن است و سنّت ما رسول
- ۽ سچل فقير جي ۾ هڪڙي ڪافيءَ جو ٿلُ آهي

هي ڪتاب جڏهن لکيو ويو تڏهن مشهور مرزا قليچ بيگ
صاحب جي پيش ڪيو ويو هو انهي لاءِ ته شعر جي وزن
قافيه - بيهڪ وغيره ۾ جي عيب هجن سي ڏيکارين ته درستيو
ڪيون وڃن - هن صاحب جي مهرباني جي گهڙي گا
ڪاڄي - پنهنجو ڪم ڪري پاياءون - بلڪ دير تڪليف
وٺي جتي جيڪي سڌرها سي جا ڙاياءون
آهي ڪيڏيا ويا ۽ ضروري درستيون ڪيون ويئون
سندين وڏي خوبي ته هيءَ هئي جو جيتوڻيڪ پاڻ انگريزي
فارسي ۽ عربيءَ ۾ گوهر آهن ۽ شعر جي ٻه ڄڻي خبر اٿن
هندي ٻه ڄاڻن ته ٻه ڪڏهن اهم ڏيکاري مضمون يا ترج
رد نه ڪياءون - لکندڙ جي ڳالهه ٻه رکياءون ۽ شعر ۾ س
هر جا ڙاياءون ۽ وري درستيون ٻه لکندڙ کا
ڏيئي ڪراياءون جئن قابل جو ڪم تيندو آهي
مس تيندو چوڻ ته جيڪڏهن مرزا صاحب جن جي ا
مدد لکندڙ کي نه ملي ها ۽ هو شعر بحال نه ڪن ها
لکندڙ هي نظمي ترجمو ٻاهر نه ڪڍي ها - هو گهٽي اد
۽ گهڻن سلامن سان مرزا صاحب جا شڪرانا بجاءِ
آڻي - بيو ڪهڙو عيوض ڏي پرارتنا ٿو ڪري
سچو شاه شل پنهنجو ست نام بخشيس -

حيدرآباد سنڌ تاريخ ١٠ فبروري سنه ١٩١٥

گُهربو مل جوهر سِنگ

تي هلڻ، وڏي غنيمت ۽ سچي سعادت جي ڳڪي
آهي. (بيت) زاهد وسائي مسجد ۽ براهمن مڙهي-
هي جو آهيان جو دل ۾ ڪري گهڙهي. ائين ڪرڻ
ءِ هن دنيا جي حياتي ڪهڙي، ڪم جي؟ (بيت)
اني نتوان گفت حياتي ڪه تراست - زنده آنست ڪه
ست وصالي دارد. ائين ڪرڻ مشڪل آهي ليڪن
ڪن نه آهي - (بيت) زذڪر حق نراند شغل دنيا
ف را - صدف راشور دريا نيست مانع ازگهر بستن.
اهڙن ڪاملن جي عدم موجودگيءَ ۾ انهنجو ڪلام
۽ انهي تي ويچار ڪرڻ ٻي غنيمت ۽ ٻي سعادت
اني آهي. ورتي اهڙي شغل ۽ مطالع مان ڪهڙي نه
۽ فرحت ٿي اچي! جڏه نه وقت جي لاءِ جسماني
ان عروج ڪري روحاني عرش تي ٿو وڃجي ۽
وڏاري قدرتي اسرار ڏسي دل ۾ حق جو زياده اعتبار
۽ دنيا کان وڌيڪ آخرت جو ويچار ۽ انتظار ٿو
(بيت) دل جي دانا ٿئي ته پوءِ هرگاهه ۾ اسرار
اکِ جي بينا ٿئي ته انکي هرطرف ديدار آهه.
واري ۾ جبو آهي ته (بيت) بذڪرش هرچه بيني
وش ست - دلي بايد درين معني ڪه گوش است.
ڪو ماڻهو ٻيا دنيائي فضول شغل ڇڏي، يا انهنسان
ن شغل ۾ ٿو رهي سو پنهنجو وقت سجايو ٿو ڪم

ٿو- اهڙا ڪم ڪرڻ جي، جنهن ۾ الله آپ هٿ ڏجي.
اهڙيون ٻه ضد ۽ مخالف شيون هڪ هنڌ ڪيئن گڏ رهي
سگهنديون؟ هڪڙي هٿ ڪبي ته ٻي ڇڏ ڏيڻي
پوندي. (بيت) دُنيا عقبيٰ جي آهي پيرڻ سڳي-
شرع ۾ گڏ رکڻ ٻنهي جو غلط. خودئَ جي ڪري خدائيءَ
کان جدائي ٿيندي- (شعر) ڏسين جيسين خودئَ کان
ٻنهي جو منهن- نه ڏسين تون خُدا، خدا جو سنهن- جڏهن
ٻنهي کي جدائيءَ جو- حال ڏٺو هين ڪُلي خدائي جو.

انهي حقيقت جي اشاري جي نظر تي اڄوڪي زماني
جو ڪهڙو حال آهي؟ اهو خود پرستيءَ سان ڀرپور آهي ۽
خدا پرستيءَ کان دور آهي. جو ڏاڍي زر پرستي ۽ ظاهر پرستيءَ
جو زور آهي ۽ ذرّه پرستيءَ ۽ ماده پرستيءَ جو شور آهي.
وهم ۽ تعصب جي جنگ جي بازار گرم آهي ۽ يڳانگي ۽
صلح ۾ رهڻ کان ماڻهن کي شرم آهي (بيت) ويندين جنهن
مذهب ۾ تون ڏسندين اُني جهيڙو ۽ جنگ- جي هجين
آرام جو طالب ته صُلح ڪُل ۾ آهه.

اهڙي زماني ۾ جڏهن حقيقي عشق ۽ مذهب وارو
ماڻهو، يعني الله جو عاشق، ڪامل انسان، مرد خدا جو
ڪمياب آهي تڏهن اهڙي گوڙ گوڙ جي وچ ۾ دل کي خدا
جو گهر يا بيت الله جاڻي ۽ مؤمن کي طور سينا جاڻي،
خدا جي ذڪر ۽ فڪر ۾ رهڻ ۽ دست بڪار دل بيار جي

پرستاونا

لکندڙ هن ڪتاب اگهه هڪ غريباڻو ڪتاب ”گرنٿ
وا سخت مت“ لکيو آهي جنهن ۾ سخت مت جي
ن جو پيدا سببن ۽ دليلن سان ڇاڻايل آهي - انهي پيد
ري هتي ڏيڻ جو مطلب نه آهي - هتي ڪي ڳالهيون
ڻيون آهن جي پڙهندڙ کي جب صاحب جي سمجهڻ
ر ڇاڻڻ لاءِ تيار ڪنديون -
دنيا ۾ اهڙو ڪو ماڻهو ديوانن کان سواءِ نه آهي جو سانهير
تي هي سوال نه ٿو ڪري ته آءٌ ڪير آهيان ڪٿان آيو
ن ۽ ڇو ۽ ڪيڏانهن وڃڻو اٿم ۽ سرشٽيءَ جو ڪو ڪرتار آهي
۽ جي آهي ته هن سان منهنجو ڪهڙو لاڳاپو آهي - جي
ي ناستڪ ٿا سڏائين سي به انهن خيالن کان نيارا نه
- هو به پاڻ کان مٿي ۽ ٻاهر ڪنهن طاقت ۾ وشواس رکڻ
رهي نه ٿا سگهن ۽ قبول ڪرڻو ٿو پوين ته طاقت جا ڪم
ن ۽ مطلبن ۽ نيمن سان ڀريل آهن ۽ هوءَ انڌي نه آهي پر
هن طرح هنن جي موچاري ويچار ۾ اچي سگهي ٿو
ڪنهن حاڪم کان سواءِ انڌن گُنگن ۽ بي عقلن مادي جي
پاڻکي پيدا ڪري گڏجي هم صلاح ٿي پنهنجون
ن ٺهرايون ۽ پنهنجا نيم مقرر ڪيا جنهن ڪري
روڙين سورج ۽ ڏرتيون ۽ چندرمائون ٿي پيئون ۽

جنس آهي ديوان گهربي مل کي جنهن اهڙي خيال
۾ رهي جب صاحب جهڙي ڪتاب جو ترجمو بمعہ تشريح
اهڙي وضع سان ڪيو آهي ۽ ٻين استادن جي ڪلام
مان حاشين ۽ شاهدين ڏيڻ سان انهيءَ کي اهڙو سينگاريو آهي
جو اهي پڙهي دنيائي محبت وارا ۾ في الحال حق جي
خيال ۾ اهڙو مست ٿيندا جو حقيقي معنائن تي ويچار
ڪرڻ سان معلوم ٿيندن ته شيخ حميد الدين ناگوري جي
قول موجب جيڪي آهي سو عشق آهي ۽ دنيا عشق جي
ٻني آهي ۽ آخرت عشق جو باغ آهي. موت عشق جي
مستي آهي ۽ حياتي عشق جي هشياري آهي. ڏينهن عشق
جي خوشي آهي ۽ رات عشق جو غم آهي. دين عشق جو
جمال آهي ۽ ڪفر عشق جو جلال آهي. بهشت عشق جو
ذوق آهي ۽ دوزخ عشق جو شوق آهي.

جوان پڙهندڙ جڳو ڪندا جي پنهنجو سڀ وقت
دنيائي دوستن سان ۽ دنيائي ڪمن ۾ نه وڃائيندا، پر
ڪوشش ڪري انهن بزرگن جي صحبت ۽ انهن ڪاملن
جي ڪلام جي لذت حاصل ڪندا جنهن مان ڪين روحاني
فائدو حاصل ٿيندو.

(رباعي)

اي تازه جوان بشنو ازين پير کهن —
يک نکته که هست بيگمان نغز سخن
ياري که درو معرفتي نيست مگير —
کاري که درو منفعتي نيست مکن

ڪراچي ١٥ مارچ ١٩١٥ع — قليچ بيگ

ناستڪن کان سواءِ هڪ ٻيو فرقو ماڻهن جو ٿئي ٿو جي
آهن جن ۾ گهڻو ڀاڱو پڙهيان ماڻهن جو ٿئي ٿو جي
ٺيڪ اکين سان ڏسن ۾ پيا ته سڀ ٻنس آهي -
ڪس نال ڪيئجي دو متي سڀ جڳ جلڻهار" "ڪو
ڙ ڪو ناهين" - سڀ مطلب جا يار آهن ۽ بي وفا ۽
ڪري منهن اڇا پر دل ڪارا، ۽ نيت روئي پٽي
خالي هٿان لڏڻو آهي ۽ هتي ئي انيڪ ڪليش ۽
ستون اڃو ٿيون ڪرڪن، ۽ جيو مان ٻان گهڻو ئي
ڪن پر پٺئي نرهل آهن ۽ ڪنهن حاڪم جي حڪمن
ڏوريءِ ۾ هٿا پيا آهن ته ٻه رات گذري ڏينهن ٿي
ن گذري رات ٿي ته ڪڏهن صاحب کي ياد نه ٿا
ن - استري، پٽ ڏيون، ٽڪا ۽ مان وڏائي آهن انهن
يو ۽ ديوين جن کي تن من ۽ ڌن ڏيئي رهيا آهن
وڙ ۽ لڙڪي گاليءِ ديوين مڇ پڪڙ ڪر کينڇ
ديت - تؤيي اُن سين سنگ نه توڙي لوهي ڪا
يت" - "هُه پرپنچ ڪر پرڏن ليا وي - ست دارا پڌ آن
ي". ڪائي ٻي مزا ڪري ته وتون ٻوءِ جا متي سا
- رات ڏينهن مايا ۽ وشين ڏي ڊوڙ ۽ ڪاهه آهي -
تي ته مندر اڙ سرءِ رتني ته هوءِ جراءِ - ڪستور ڪنگو
چندن ليپ آوءِ جاءِ - مت ديکه پولا ويسرءِ تيري چت
ءِ ناءِ" اهڙن ماڻهن جي دل وٽان نه آهي - جي

آهي عجيب نيمن پٽاندر رهندي ۾ لکين ۽ ڪروڙين ڏکو
پنڌ ڪرڻ جا لايق ٿي پيا - هن موجب طاقت
رکندڙ ڪان سواءِ ٿي سگهي ٿي ۽ ماڻهو ۽ پيا جانور روح
(پُرش) ڪان سواءِ حاصل ٿيل آهن جي ڪنهن سڀاويڪ
قاعدي موجب پيا ڏسڻ ۾ اچن ۽ هلن چلن - صفا پيو ڏسجي
(۱) تہ انهن ناستڪن کي هرو ڀرو ڪرتار ۽ روح جي نالن
سان دشمني آهي ۽ انهن کي قدرت سان ڀڪتي ۽ ادب
جا سبب ڏنل نہ آهن - ٻي پاسي ڏسجي ٿو تہ رچنا بيشڪ
پرولين سان ڀريل آهي جي ڪي سرت جا ڳيل
انيوي پرش ئي ڀجي سگهن ٿا ۽ مورکہ من جو سرت تي
هڪ مادي جو سنهو پردو آهي تنهنجي اتي جاءِ نہ آهي -
هو ذاتي اهڙو تہ اندو آهي جو نہ رڳو ڪرتار جي ديا ۽ انصاف
۾ شڪ ٿو آڻي پر هن جي هستي - وڏائي ۽ ڏاهپ جي
ذري ذري ۾ ظاهر آهن سي بہ ڀاڻهي معلوم ڪري نہ ٿو
سگهي - پر خير - هتي مطلب آهي جوڻ جو تہ ناستڪن
کي اندو سمجهي انهن کي راهہ ٻڌائڻ جي سنتن ساڌن
ڪڏهن مٿا ڪٽ ڪئي آهي - "جس آپ ڀلائي
سو ڪتہ هت پائي" - اندي کي رنگ ۽ ٻوڙي کي
راڳ ڪيئن سمجهائجن؟ ڪڏهن ڪو هڪڙو جڳو پڙهيل
ماڻهو ڏٺو آهي جنهن کي نڪ آهي پر سنگهڻ جو حواس
ڪونهي - هن کي خوشبوءِ يا بدبوءِ جي ڪا سوجهي نہ
ٿي پوي - اها پوجهہ ڪيئن ڏجيس؟

نہ ڄاڻندي من مکي جنم گنوايا - وڃهڙ دنيا ڪاهي آئيا". -

مٿين ٻن قسمن کان سواءِ ٽيون قسم آهي عام ماڻهن جو
و ويچارا مٿي ڄيل پرهارتي سوالن جا جواب گهرن ٿا پرڄاڻا
ن ! ڪئين ڌرم ۽ مذهب - ڪئين مت ۽ مٿانتر -
ڪئين ڪتاب - ويد، سمرتيون، پران، قران، توريت،
انجيل، زبور وغيره - ڪوڄا پيو ڄوي ڪوڄا پيو
ي - پنهنجي اندرمان ٻہ آواز ڪون اچي - پوءِ ترآهن
ڪريائون ۽ ڪرم ڌرم - تيرٿ ۽ حج - ماس ۽ پؤڪمرست -
ت ۽ روزا - ياٺ ۽ ٻانگون - پٿر ۽ ٻاڻي - پير ۽ ٿلسي -
نگ ۽ پؤت - سماڌون ۽ قبرون - مهاديو جو مودڪ ۽
مجري ۽ جي ڳالهہ وغيره وغيره - جي فلاڻو رشي سمنبد
ويو - فلاڻي ڀڳوان هزار ورهيہ تپشا ڪئي پر فلاڻي
سرا موهي وڌس ۽ سڄي ڌرتي رُلايائينس - فلاڻو
ان ڪا وڙجي تپشا ڦتي ڪري ترسؤل ڪٽي پيو
ڀڳوان پنيان - فلاڻي سراپ ڏنو ڀڳوان کي جنهنڪري
ڻو اوتار ورتائين - ڀڳوان فلاڻي جا پٽ ماريا تنهنڪري
و جنم (اوتار) ونٺو پيس ۽ هُن وري تير هڻي ماري
ر ورتُس، ڀڳوان ڪيهہ ٿيو، ماڇهہ ٿيو، هي لڙايون
ڪيائين، فلاڻي کي ماريائي، هيٺريون زالون هيس. جي
ڻو ٻي ٻيءُ جائو يا خدا مان، فلاڻو ڪرشن مان -
ڻونڪ مان جائو فلاڻو گاءِ مان ۽ فلاڻو ڪنمان ۽ ٻيءُ موس

ڪرتار نہ ڪنھن جا تو آھي نہ ڪو جاڻي سگھي ٿو - سڀ
اسين آھيون عقل جا اڪابر - اسانجي عقل ۾ ڪرتار نہ
ٿو اچي سو ھين ڪي ڪئن جاڻڻ ۽ ڏسڻ ۾ آيو ھوندو -
اسين جيڪر پنج سيرو بار بہ چاتئي تي ڪنڌي ڪين سگھون
تنھنڪري ناشدني آھي تہ ڪوھاٿي چاتئي تي پيھاري
سگھندو - ھي ماڻھو پاڇن پاو ڪندڙن ڪي مورکہ جاڻيو
وينا آھن ۽ سنتن ساڌن جا وچن پارن ۽ زالن جي پڙھڻ
لايق ٿا سمجھن - سندن لاءِ آھن ناولون ۽ پوليٽيڪل
ايڪانمي وغيره - سنتن ساڌن جي نظر ۾ اھي ماڻھو ڪاڻا
آھن جن جي پرمارٿ تي نظر ئي ڪان ٿي پوي - پنھنجي
ماڻين ۾ اُنھن لاءِ گھڻيائي سمجھوتي ڏني اٿن "ھٿي ڪو
مت پھن دي ڪرگہ اينچہ نؤر - ڪھا سنا مائي نھين
پاچن ڪھو دہ اؤر" - پر جي ھٿيءَ ھي اکہ نہ کولين تہ
"جو ڪوئي سمجھي سگھن ۾ تا سؤن ڪھيٽي ٻئن -
سمن ٻئن سمجھي نھين ناسو ڪاڇہ نہ ڪھن" ۽ جا ڪانجين
"ھٿي ڪو ٻڌ جان دي مت پڪڙاوٿي نؤر - سمجھايا
سمجھي نھين دي دہ ڏڪي اؤر" جا ڪاڻ تہ ھي مُردہ
دل اجا پرمارٿ ۽ سنتن جي سکيا جا لايق نہ آھن، جڏ جين تہ
ڪال ۽ ڪرم سڱيون ۽ پاستر ڳچي تي ھٽي مستي جڏائين
۽ سانجاڳ - ڪري سنتن ساڌن جي حضور ۾ اچڻ لايق
ڪرين - ھنن نسبت نانڪ صاحب فرمايو آھي "مؤرکہ

خيالن مان دماغي فرحت ٿي اچي جڏهن ته اها فرحت
ڪتي بخشيندڙ آهي -

باقي ڪي ورلي ماڻهو آهن جي سچي صاحب جا
و آهن پرائين مان به ڪي ٿورا اندر پنهنجو پرين
ي هن سان ملڻ ۽ هن کي ڏسڻ ۽ ٻڌڻ جا شايق آهن
ي پاڳ سان ڪامل مرشد کان وات مليو وڃي - ٻين
جي عشق آهي ته وات جي سڌ نه اٿن -

جيڪڏهن هن سمي مان انگريزي ٻولي ۽ مغربي
ن ۽ وڳيان ڪڍي ڇڏجن ۽ پڻ سنتن سادن جون
ون - ۽ اُن ۾ وجهجن پارسي ٻولي ۽ مسلماني ڌرم جو
ر ته گهڻو ڪري پوري تصوير ملندي هندستان جي
ي وقت جي جڏهن ڪبير صاحب ۽ نانڪ صاحب پارا
ت پرگهٽ ٿيا - انگلنڊ جي هڪ هاءِ سڪول ۾ ڪو
قابل وڏو ماستر ورهين جا ورهيه هو - سڪول کي
رڻ لاءِ هڪڙو هوشيار وڏو ماستر هن جي جاءِ تي
ائون - ڪن مهنن کان پوءِ هن نؤڪري ڇڏي ڏني -
ب ڏناءِ ته پاڙهڻ ٻوليم پرهي جو ڇورن جي مغزن ۾
سبق ۽ خيال اڳيون ماستر وجهي ويو آهي سو ڳند
يڻ منهنجي طاقت کان ٻاهر هو - ساڳيو مشڪل سنتن
ن جي درپيش ٿيندو پي آيو آهي پر هنن ڪرتار جي
نؤڪري نه ڇڏي - هنن کي ته ڀاري محنت ڪرڻي
پوي سڌارڻ، ڊاهڻ ۽ ڍاهڻ جي -

سمُ جو اسين ڏسون ٿا- فلاڻا امام ھوا ۽ فلاڻا خلي
ٻرمارت ھئي ڪانجي جو درياه جي ڪُٺي ڪانجي-
سير درياه ۾ ٻڪريون جن- ديوتي تي ٻل چاڙھجي- م
ٻاڇاڻا اڳين زماني جا پينل ڪوڊ ۽ ڪرمنل پروسي
ڪوڊ گرڙ ۽ ناسڪريت پڙھائبجن- ڪرتار جي قدر
چڻائجي يا سنديس گِھر گنڀير ٿا- وام مارگ ۾ ڪو ڏ
ٿيندو آھي- لِنگُ ۾ پوڄبو آھي- اگھوڙ پنٿي ۾ ڪ
ٿيندا آھن- اھڙيون ڳالھيون ڏسي ۽ ٻُڌي عقل حيران ٿ
وڃي ۽ جوئي تہ سوال ازڪانجا جواب ازڪانجا- جي اھ
ڳالھيون سچون تہ ۾ ازآن ماراجہ- پوءِ تہ رستا ڪليل ٿي
ٿا ۾- يا تہ ابي ڏاڏي جي ريت وٺبي اڄانجي- ڪارو ڪو
ڪٽائي ويا ھانجن تہ انڌائجيس نہ يا تہ ٿانجي ناستڪ
مادائي- اھي ڳالھيون گھٽي قدر ٿلاھي آھن پڙھيلن جي
بي پرواه ٿيڻ لاءِ- ھو مرگوئي ڏرم جي گھر ۾ اھڙي ٻھاري
ڪريو ٻائين جو سب ٻاھر- ٻھرويو تہ ساٽس اُمل ماٽڪ
ويا- ڪرمي ٻرمي ماٺھن مان سخت ساڌ اُميد نہ لاھيند
آھن جو تہ موڪر آھن وات ٻلل پر زنده دل- انھن ۾ ذاتي
رُوحانيت آھي ۽ زمين ٻاي آھي جنھن مان ڪکر ڪا
ٻتي اُن ۾ ڪٽڪ ڪپاه ۽ ميوا پو ڪنڊا آھن.

جو ٿون قسم آھي ڄاڻن پڙھيلن جو جن کي اڳين
زماني جي فيلسوفين ڪنٽ درسنن ۽ ھيگل ۽ ڪئنٽ پارن

ب ماں جا ورندو، هنن کي چڏي ست نام جپ- پا
ن مسلمانن کي ته اڌا ڏابوتن تي پٽڙ ماں ڪهڙو سڌ،
ه کي پانگون ڏيٺي جا ٿو پڌائين، هُو پوڙو نه آهي، بهتر
اندر ۾ پانگ پڌ-

ڪي ماڻهو چڱا راجائون ٿي گذريا هوا يا سورما
اه ٿي هُين، نيٺ ماں پائيندي پائيندي وشنوءَ
ر پوءِ برهم جا اوتار سڏجڻ لڳا هُوا ۽ آخر خود
انگي پوڄجڻ ۾ آيا هوا- هيئنر تازو ڏنو ويو ته
سال ۱۹۱۲ ۾ ملڪ معظم قيصر هند هندستان ۾
هن هن جو وڏو ماں آدر ٿيو جڏهن لايق هو ۽ هنجون
ون ۾ جاءِ بجاءِ رکيون ويئون هنجي يادگار لاءِ
هه بلڪل سهائيندڙ هئي، پر ڪي ماڻهو هوا جن
تصوير جي پوڄا ڪئي هئي- هن ماں ڏسبو ته
تان ۾ اوتار ڪئن ٿيا آهن- سوُر وير (hero) ادبي
تي اِوتار پرستي- سنتن انهن اِوتارن سان سخت
ن جوتيون آهن خاص ڪري ڪبير صاحب ۽
صاحب- انهين نسبت ڪبير صاحب جو هڪ نرمن
سبد صفحه ۱۴۳ تي ڏنو ويو آهي.

پر ڏکين ۾ ڏکيو ڪم هو سنتن کي فيلسوفي مت ۶ درشن
هرڻ- نياو ۾ آهي ايشور واد- ميمانسا ۾ ڪرم واد- ويسيسڪ
ال واد- سانکيه ۾ تتن ۽ پرش پرڪرتي واد-

ايئن نه آهي ته اڳيان سيکاريندڙ سڀ ڪوڙ سيکا
ويا هوا ۽ سنديس سکيا ۾ سچ هوئي ڪون - انجيل
"هن ۾ رهون هن ۾ جرون هن ۾ ٿا ساهه کڻون" -
ڏني اهو ڏنو - اهو آءُ هڪ آهيون" قرآن جو "لا الله الا ال
رگ ويد جو "پرگيا نما نند برهم"، يجر جو "اهم ب
اسمي"، - شام جو "تت توم اسي"، ۽ اٿر جو "اين
برهم" (جنهن جي معني ساڳي) سڀ سچ آهن ۽
شرعي حڪم جهڙا چوري نه ڪرڻ نه ڪر - پر ا
جي استعمال ڪرڻ لاءِ ۾ پيا نسخا ڄاڻايا هوا "ما ز قر
مغز را برداشتيم - استخوان پيش سگان انداختيم" وا
هنر موجب جي سچ ۽ ساڏائي ڄاڻي سگهيا آهن -

ڄاڻڻ جو ڪم ڪو چرچو نه آهي - ڏنو ويو آهي
سيڪي قومن ۾ ڪرم ڪانڊي ۽ شرعي پرچارڪ گ
ڪري پرمن ۽ وهمن کي چنبڙي رهندا آهن - وري ه
جو روزگار انهن تي ئي ٽو ٽي - تنهنڪري پين کي
انهن ۾ ڦاسائيندا رهندا آهن - ڦاسڻ وارا پورا ته ڪ
ٿورا نه ٿيندا آهن ۽ وڏيڪ ويچار ۾ ڊراپ پدارت آهي
انهن اُپديشڪن سان سختن ساڌن کي خوب مٿو ڏيڻو پيو آهي
پين عام ماڻهن کي ٽيڪ ڪان سواءِ ٻيو ڪو چارو نه آهي
انهن ڪان اڳين ٽيڪ ڇڏائڻ ۾ ڏاڍو ڏکيو آهي - ڪ
ڪنهن هندوءَ کي جئين سگهي ته پائي هنومان، گڻيش

۾ اهو لفظ ڪُم آندل نه آهي- سنتن ست پرش جي انس
جو نالو رکيو سرت (رُوح)، يعني اُها شئِ جيون ۾ جا
شبد جي ذات آهي ۽ جا اُنکي پڌي سگهي ٿي - اجو
نت تي جو ويدن جي اُپنشدن جو مت آهي - ڪو
نه آهي تہ جيڪي هو ۽ آهي سو سڀ صاحب پاڻ
هي، ۾ آيا ڪٿان؟ ماڻهوءَ کي گهڻا دعوا آهن تنهن
ي هو گهڻا ڪين ٿو سڏ جي - پروفيسر بوس وِگياني
ثابت ڪري ڏيکاريو آهي تہ سڀني وستن ۾ جان آهي
گي جان - حقيقت ڪري وياس ٻارن پرانايام
س دم) ڪري تِرڪٽيءَ کان پار چڙهي هيٺين رچنا
برهم ۾ رهندڙ- هلندڙ ۽ پساه کڻندڙ ۽ ٻڌ هن ماڻ
تل ۽ هن ۾ بوندڙ ڏسي جيا هوا مٿي جيل ويدن وارا
ي - پرحال کهڙو اجي ٿيو هو، جن کي نہ سسيءَ
خبر نہ پئي جي سي پيا "اهم برهم" "اهم برهم"
ن- اُپاشنا ڪري مٿي چڙهي، ڏسي وائسي گيان پائيو
، پرهنن موجب اُپاشنا آهي سڀني جو شيخهن، جگت
ڪال بنيوئي ڪون ۽ آهي ئي ڪون، اگيان ڪري
ي ٿي نانگ ڏسجي ۽ سِپي رپو- ڪٿائي چا جي؟
ن ڪيڏانهن، چڙهون ڪٿي؟ اگيان ڪري ٽون
۽ هو ڏسجن ٿا پر آهي رڳو برهم - نہ رڳو اپترو پر جي
م چا جو جيو چا جو؟ نہ رهيو اهڙو گياني نہ رهيو سگهندڙ

پاتنجلي ۾ يوگ واد ۽ ويدانت ۾ برهم واد - س
جي ڳالهہ جدا جدا - انهن ۾ جُگي مغزجي ڦوڙ آه
هِن تُڪ يا لفظ جو ارث هي آهي هن جو هي - اهڙي ڪ
ڪوت ڪان پوءِ اهنڪاري من پرسن ٿيو اُتي تہ ڪ
نہ معني ڪيڏي اٿم - پرسجي تہ هي آهي تہ ڪنهن
۾ پرمارٿي مطلب نہ ٿا ڄڻن - شايد پاتنجليءَ
يوگ جو نالو ڪن کي موهيندو، پر ڏسجي تہ سهي
پهرين تُڪ آهي "يوگش چت ورت نِروڌه"، چت
ورتين جو نروڌ آهي يوگ !! اُپاءُ مراد ڪئن ٿيو؟ "يوگ
معني "ميلو" تنهن جي تہ ڳالهہ ئي ڪان ٿي -
۾ گهڻو ڪري هٺ يوگ جون ڳالهيون آهن، جي ج
يا هاٿي جو ڌيان ڪجي تہ انهن جهڙو گهورو ٿي پئجي
ڪڇپ جو ڌيان ڪجي تہ اڏامي سگهجي - انهن ڳاله
مان سائين الهجي ڪئن ٿو ملي !! حقيقت ڪري پاتنج
پارن کي سرت انس (روح) جي ڪا خبر نہ هئي
"آتما" لفظ تي پاڇرط نہ گهرجي - "آتما" جي اگ
ڪتابن ۾ معني آهي اُهاشيءَ جنهنکي سخت ساڌ من جون
سرت جو فقط هشيار آهي - "آتما" لفظ جي معني سرير ۾ ٿي
من ۾ ٿي، اندريون ۾ ٿي، پراڻ ۾ ٿي - انهين موجهارا
سبب سختن اهو لفظ پڙهنجي پاڻين مان ڪيڏي چڙ پو
جڏ من اُن بابت ڪي سمجهائڻو هون، جب صاحب ۾ ...

۾

ي سيڪاريندا ئي تڏهن جڏهن پيد پڪتيءَ جي حالت ١١
ندا، ۽ تڏهن هميشه پاڻکي بند و سمجهندا ۽ جوندا
ـ انهن حالت ۾ جزوجزو آهي ۽ ڪُلڪُل - جڏهين
ئي ۾ آهي تہ هندومان پولتري سيتا جي ڏنل هار جا موتي ٨٢
ـان ٽڪي رام نام کان خالي ڏسي ڪري سمجهبو ۾
يا تڏن نانڪ صاحب پارن سالڪن اهڙن واچڪ
ن کي پنهنجي انيءَ جي ڪسوٽي لڳائي سچي صاحب جي
ن خالي ڏسي ڪري ڦٽو ڪيو ۽ پنهنجي نِرمل پاڻي
ب سان مارڳ جي پيد جي رچيائون - هن لاءِ هي ۾
ـ موتر ويلان جي وڏي ڊوڪ آهي مشهور
ي نتي،" نہ هي نہ هي، مطلب نامعلوم نامعلوم - چا تا ٨
ـن؟" جهہ گهرجهہ گرجهہ اُپديس - گرُگرُ ايڪو ويس انيڪ ۽
جنهن گنہ ڪرتي ڪيرت هوءِ - سو گهر راکُ وڏائي
وسيان جسيان گهڙيان پهران تتي واري ماهُ هوئا -
ج ايڪو رُت انيڪ نانڪ ڪرتي ڪي ڪيتي
" . هي رنگي ! اپار ۽ اڪت آهن رنگ تنهنجا..
سو هڪڙو پرپوشاڪون اهڙيون تو ڪرين
ـجاڻي ئي ڪون تو - سائين ! هاڻي تہ ڪا اهڙي ١٥
في قايم ڪہ جنهن ۾ تنهنجو نام ۽ ڪيرتي هاجن ۽
ـان تنهنجي وڏائي پرڪاش ڪري - سالڪن
ناپسندي ۾ اهڙن پولئي ۾ تيندي آهي - هتي پڙهجي

تڏهن باقي بچا گيان ۽ اگيان جن مان گيان پيو ا
ڪي سيکاري!! ۽ پڻ باقي بچا ميلا ملا ڪڙا ۽ پيٽ پو
جنهن هيٺ ڏيکاريو پورو پڇن اهو آهي جو جيڪو
صاحب اتوا شبد مان پيو نڪري سو پڇن ڪندڙ
روح مان ٻاڪ ٻٽ جي رُوم رُوم مان پيو نڪري. ص
مرس ڪمائي ڪري، جهد ڪمائي، عشق پچائي،
ٿي ويا آهن جن جي رُوم رُوم مان "انا الحق" پي نڪ
هي اختيار، ۽ مجذوبي حالت ۾ واتان ٻ ائين پي چيا
جهڙا منصور، سرمد، عطار، سچل فقير- اهڙن ڪا
جي "انا الحق" چوڻ ۽ واچڪ گيانين جي "اهم بره
ڪرڻ ۾ آسمان ۽ زمين جو فرق آهي - وري هيءَ ٻ حقيق
آهي ته اهڙن شخص کي گهڻو ڪري دنيا جي ماڻهن ه
ٿي ختم ڪري ڇڏيو، جنهنڪري دنيا کي انهن
پورو فايدو نه مليو- تنهنڪري جي ڪامل سالڪ ٿي
آهن سي جيتوڻيڪ "انا الحق" جي درجي کان ٻ مٿ
هوندا آهن ته به اهڙا لفظ زبان تي نه آڻيندا آهن جه
ڪبير صاحب، نانڪ صاحب- حقيقت ڪري "آءُ
هنن مان نپٽ نڪتل آهي- "آءُ" ٿي وڃي هلي "تڏ حق
وري ڇا جو؟ هو اهڙي درجي کي پهتل آهن جو "اي
ڏوءِ ڪجهه ڪها نه جائي - ائسي پد ۾ جاءِ سمائي
هي سالڪ ايڪ پڪتي ۽ پيد ڀڪتي ٿي ڪري جاڻ

و ۽ شبد مالڪ ھو" سو آھي تڪيہ ڪلام سنتن
جو ۽ ڪُنجي سنڌين ۾ اٺين جي- اھو شبد آھي
ڏار صاحب جي چرنن مان نڪتل جا ساري رچنا ۾
ڪ آھي ۽ جنھن جي آڌار تي اھا بيٺل آھي- اُن ۾
طاقتون ۽ سڀ خاصيتون آھن جن مان مُکيہ آھي
ڪرڻ جنھنڪري انکي "شبد" "الھام" سڏجي
سرت، رُوح اُنھي جي ڏنِ Philharmonic آھي،
د گرُو سرتِ ڏنِ چيلا"، جيڪي آھي سو شبد،
انجو نِج رُوپ آھي، مَن ۽ مايا ۾ شبد جائي رُوپ
جڏن کير جائي رُوپ آھن ڏُڏ ۽ ملائي – جڏھن سڀجي
ن ۽ پنھنجو آنو ڦوڙي جوڙ وِجوڙ ڪري پنھنجي
جي جوڙ ناھي،" آھي سڀ ڪيڏا ڪرجوڙ، اندج
جوڙ وِجوڙ"، تڏھن نِاجہ جتين مٿي رھيو ست لوڪ
ي ڏرجي جو جيتن مِن رُوپ برھماند ۾ آيو ۽ تين
ي جو جيتن مادي رُوپ پنڊ ۾ – گرو ن ب پنڊ ۾
برھمنڊ ۾ ملڪي مايا ۾ رھي- مٿين جيتن مان رُوح
– ڪي رُوح اچيت ھوا سي بالڪل جيتن تيرط لاءِ برھمنڊ
۾ آيا ڪشش ۽ ھٽاو جي نيمن موجب جي آڏي طرف
ن گرڻ مخالفت (Polarization) جي قاعدي مان سمجھيا-
سمجھبو ته مالڪو ۽ ٻيا جيوڇا آھن- سنت ڦرمائين رُوح کي،
شبد جي ڏنِ! جي پنھنجي ڀنڊار کي مالڪ اٿئي ته

صفحه ۱۳۱ تي ڏنل شبد ”اُهه ابناسي رائمؑ“ وارو، ج
جهڙو سالڪيءَ ٻوليءَ ۾ واچڪ گيانين کي رديو ڪو و
هوندو - اُن جو ڀاشا نتر جيڪر هنئن ڪجي، ”ي
واچڪ گياني! برابر جيڪي آهي سو برهم - تون ۾
آهين پر جزو ۽ نه ڪُل - سمنڊ ناپاڪ ٿي نه ٿو سگهي
تون ڦرو من مايا جي سنگ ۾ ناپاڪ ٿيو آهين - ه
گيان مئي آهي، تون جزو نادان آهين - صاحب آهي هڪ ۽ ج
ڪٿي، پر رچنا ۾ ڪو نيون آهن گهٽيون - جنهن ڪري ت
هاطي آهين اُتي اٿئي انت غبار ۽ دُکر ڪليش، هلُ پئي ڪوئي
اُتي پاط ۽ برهم اکين سان ڏسين - هوا ساڳي پر هيٺين ج
ماڙين جي هوا ۾ درجي وار تفاوت آهي صفائي جو -
بالڪل ڪليل ۽ صاف هوا گُهر جيئي ته چڙهه مٿين ڪان مٿي
ماڙيءَ تي ۽ پوءِ ڏس نظارو پنهنجو ۽ رچنا جو ۽ خود صاحب ج
هاطي خبر پوندي ته سنتن ساڌن کي ڊاهڻ ج
کهڙو ڏکيو ڪم ڪرڻو هو - ۽ جو ڪبير صاح
فرمايو آهي ”ساچي ڪوئي نه پتياجئي جوٺي جگ پتياءِ
ساچ کهون توڙا جائي جوٺ ڪپا نهين جائي هو“
اڏڻ جي ڪم بابت جب صاحب ٻڌائيندو، پر ج
زماني جي تاثير جي نموني تي سلسلي وار ٿورو چئجي ٿ
ٻاڻ ڪجي ته جب صاحب آهي شبد شاستر، اهو شب
جنهنجو اشارو آهي بائبل ۾ ته ” آد ۾ شبد هو، شبد ما

ـُ - تون گرپرساد ڪري راج يوڳ"، مان مان جي
ري ڪرئين جو اُن ڪري گرو هٿن ۽ رخ رکيءَ
ـ، ۽ هٿي بر اُوندو تي رهو آهن من مايا ڏي منهن
ري - منهن ڪرمٿي، شبد سان ڪر ميلو، ته مان مان
بڻي، پوءِ ست لوڪ ڏسڻ - پر اهو ڪم نرمل جيو
ڪري سگهندو؟ نه. "نانڪ نظري پائيئي ڪوڙي
وڙي نيس"، صاحب ديا ڪري ته ستگر پيدا جي جنهن
هن ي ڏسي شينهن جا ٻچا جي رڍن جي سنگ پر رڍن
ا ٿيا آهن سي شينهن واري گاجگور ڪن - انهين
هن کي ڏس ۽ پتو، هنجو ڏيان ڪر، من جي پيروي
ر- ائين گرپرساد ست نام جپي سگهندين -
چا آهي؟ "گهر گهر ڏيکاءِ ڏي سو ستگر پرش سجاڻ" -
ساڃو شبد صفحن [illegible] تي - اهو ڪم ڪندو آهي؟
ت يا ساڌ - سنتن ساڌن جي لاڇڻ لاءِ ڏسو "شبد
ط ڪات ڏاريو" وارو شبد صفحي ١٢٣ تي - اندروني
ٿي نسبت انهن جو ن نشريحه ن هڪ پرم سنت هي فرمايون
- "سنت ڪهن هم اُن ڪو پائي - ست لوڪ
سرت سمائي، جوڙتا لوڪ تين کي پارا - ست نام
ر درپارا، سنت سرت وهان ڪري ٻلاس - ست
ـ ست شبد نواس، سنت بنا ڪوئي وهان نه پهنچا -
وهان پهنچي سنت نه هوتا" - "سنت متي ڪانسچي

(اَعلىٰ) عالم ڪبير ۽ عالم صغير (عَبد)

بندو ڀڳوان

"ست نام" جپ- "ست نام" ڇا؟ اهو آواز "ست
حق حق" جو ست لوڪ مان اچي ٿو ست پرش
چرنن مان جو "سڀ لعلون ڪا لعل هئي سڀ خوبو
خوب - سڀ پاڪون سِر پاڪ هئي دادو ڪا محبو
(ڏسجن پوڙيون ٥-٦ ا-٣٤ ۽ ٣٧)، نام ڇا؟ جو
جو- شبد جي رتيءَ رتيءَ ۾ سمائجي جو نالو اُڪريو پيو
۽ اهو پيو گاج ڪري- جپڻ ڇا آهي؟ جئين ن
تنبوري جون تارون ڪُونجيءَ سان ڇڪي ملائي ڪ
انڪي رکجي ۽ پيو وڏو تنبورو اُن اڳيان وڄائجي
نند و پاڻهئي پيو وڏي جان وجهي تئين پاڻڪي تني ۾
تہ تو مان پاڻهئي پيو نام نڪرندو، ڇو جو تون آهين
پيمانو (مِڪرا ڪوزم- عالم صغير) سڀجي رچنا ج
آهي وڏو پيمانو (مئڪرا ڪوزم- عالم ڪبير)، "پ
ڪي سمرن اناحد جهنڪار- ڪہ پرڀ سمرن ڪا
نہ پار" - نام ڪئين جپجي؟ "جئسي جل ۾ ڪنول
مرغائي نشاطي - سرت شبد ۾ ساگر تريئي نانڪ
وڪاڻي"، سنسار ۾ رهندڪ وانگي جا مڃيءَ جو شڪ
ڪري تہ ۾ پکڻ آلا نہ ڪري ۽ پنهنجو رُوح لڳاءِ ش
سان، ائين ڪرڻ سان من مايا جي ديس مان نڪر
رُوحاني ديس ۾ پوندين، انهين ڪي اسين جئون تا ن
جيڻ- انهي جي فيلسوفي ڪهڙي؟ "ڪنئي تيرا ا

٨٥ ۾ ڪو پريو جن هٺرڻ نہ گهرجي - اصل سبب ادب ۽
لائق آهن - هيٺين مان لڳهي ئي مٿين ڏي وڃڻو آهي،
٨٦ ست مٿين کان مٿيون هٺرڻ گهرجي) جو تہ ”ڪرترم
جي تيري جهبا - ست نامُ تيرا ٻرا ٻورُ ٻلا“ - ذاتي نامُ
٨٧ سان جپڻجي سوئي آهي صفاتي نامُ - ٻين نالن پڳوان
ڀان سمتاو (Concentration) ۽ چڙهائي (Exaltation)
ايدا ملي نتا سگهن، جاڪاڻ تہ جيتن ڏارُ ۾ انهن جي
ڪانهي - صاحب کي عشق وڃان پنهل يا رانجهو يا
يا ڪرشن يا ليلي يا هومل ملڪ انب يا جليبي سڏجي
٨٨ لوڪونهي - پر جيتوڻيڪ هو اهي سب آهي پر اهي هوُ نہ آهن
ين نالن جپڻ مان شبد سان ميلاو نہ ٿيندو - پر من جو
ي روُپ آهي ۽ هردم ٻيو ناچي ٿيي سو ٻهي ڪٿن
٨٩ نام جي تنبوري کي چلو لڳي؟ - شبد ۾ ڏيان
ر - ”پناچان ڪا گُر ايڪ ڏيانُ“ - پناجن شبدن جي
نجي آهي هڪ ڏيانُ - پر جڏهن شبد ڏساجي ۽
ي تڏهن تہ ڏيان ڪاجبس، انڪان اڳي ڏيان ڪٿن
و؟ - ڪامل ستگر جو شبد جو ڏنمو يا ٻڌٿري آهي
٩٠ جو ڏيان ڪر - ”اڪال مورت هئي ساڌ سنتن کي
نيڪي ڏيان ڪرن“ -
مٿيون تہ ٿيو مطلب مقصود - پر ڪي لوازما بہ آهن جا؟
ن پنهنجي ٻاٽين ۾ مٺو وِ ڪارن وجائڻ لاءِ بہ هدايتون

کري - سُرت شبد کي مارگ چاڙهي، جاءِ تر
مڏاڄڻ کري - سُڻن سرود تِرکُٽي پري، سـ
همريا کو گائي - ڀِنِ ساڌي يه ساڌ نه پائي". - جت جا
۽ واهپاڻان ديوانن جي نڌرن کي ديوان کوٺيندا آهـ
نايڪ کي نايڪ صاحب سڏيندا آهن - اهڙيطرح جي
نه کري سنت ساڌ سڏيو ويو ته گناه کونهي پر
جون تشريف ته مٿيون آهن، "گام گام هڙن ڦر
ساڌون ٻڙو سُڪار - جس کي گولي هڙن ڦرڙن تا
ٻڙو ڏُکار" (کبير صاحب) - سنت ساڌ جي شـ
خدمت ڪاڄي ۽ هن جو سنگ ڪاڄي، انهن کي چڙهـ
ست سنگ، "ست سنگُ ڪئسي جا ڇڏئي جتي ايڪو
وکا ڇڏئي" نه ته جتي آڏ ڇيون پڙجن - اِنهي جو ا
ضرور آهي جهڙو سڪول ۽ هوسٽل ۽ ماستر يا پروفيسر
سنگ جو - هي ته ٿيو پاڄڻ، روح سان جيڙو، پر گ
هڪڙي آگر سان نه جڙندي آهي تنهنڪري ٻي آ
من ۽ وات سان جپڻ جي نه گهرجي، وڄند و تنبورو
وڄائڻ لاءِ آگريا چاڙهه نه گهرجي - اِهو آهي من ۽ وات سـ
جپڻ يا سمرڻ، پر نام نه ساڄو هاڄي جو ڏرڏام کان ٻـ
اڃي يعني "ست ست" نه ته نه گُروءَ جي ٻهچه سارو آ
کان هيٺيون، درجي وار، سوهم (انا الحق)، رام، اوم (ام
نرناڄن - (اصل آهن اکين جي استان کان مٿي، ٻنڌ جي نقلي

جيترو اهو گهٽ تيترو جڳائي گهٽي - جڳو
ئي اُن کي جنهن "آءِ" ۽ "منهنجو" گهٽ
- سنتن ساڌن ۾ ته انهن جو نام نشان ٻه ڪو نه ٿيندو
- نام طالبن کي ڀڙيائين "آءِ" کي زير ڪرڻ
ي، "آءِ" پورو تڏهن ٿيندس جڏهن ست نام
ن- ست نام مليو ته سائين مليو، جو ته نامُ ۽ نامي
ٻا آهن جئن الف ۽ لام گڏيا آهن -
مٿي جيڪي جيو ويو سو آهي مطلب "ست نام گُر
" جو، جنهن جهڙو ڌاڪمي هنر ڪو ٻيو ٿي نه ٿو
، جنهنجي خبر اُنکي جنهنکي ڪنهن سنت ساڌ کان
ن ٿيو هجي- ٻراهو سرت شبد يوگُ (ڏسجن پڙريون
ن ١١ ۽ ١٦)- بره ۽ پريم کان سواءِ ٻڌجڻ جو نه آهي
ءِ ڏسجن ١٢ کان ١٥ پڙريون - بِره ڇا آهي؟ "پوت
ي وِڇڙا پولِ پرا ڪِس ٿؤر- مرءِ نهي اُر قارِ ڪرِ
ڙا ڪنور"- پريم ڇا آهي؟ "ٻِران بون جيون پتلا
يا ڪري ڪماءِ- دادو سب سنسار ۾ ڪيؤن هي
نه جاءِ، ڪايا سؤچم ڪرِ ملي ائسا ڪوئي ايڪ-
آتم لي ملي ائسي بهت انيڪ"- سُرت شبد سان
سو ٻلڪل جڳو، ٻر رؤم رؤم مان "ست ست" نڪري
منصور جي رت قُرن مان "انا الحق" ٻي نڪتو
جڳائجي رئي- اِهو آهي سنتن ساڌن جو حال،

كيون آهن جهڙو "لَڳُ ڪُتا ڪُوڙُ ڇهڙا، لَگِي ڪاڏا مرُ
ورنندا پرمل مُڪر سُتڌي اڳين ڪِروڙ چنڊال" - "جوُڏا چ
مخبري وِڃُ گهوُنس پرنار - جي چاهي ديدار ڪ
توايتي وسيت نِوار"، پر هي تہ ٿيا مرڻ وڪار، وجن ڪ
"جيو تيان مرِ رهيئي" - جيو مرڻ وارو نہ آهي - "
هار اِهو جيئرا نهين"، بلڪ ڪا بہ شئي ناس ٿي ن
سگهي - مراد آهي تہ من مان اهو، يعني آپو،
نڪري وڃي - جڏهن چوندا آهن هڪ پٿر سان بہ
مارڻ تڏهن هن منتر مان بہ ڪارج سِڌ ٿا ٿين هڪ روح
ٻيو اخلاقي - پورو ٻچن آهي ئي اهو جنهنم "آءُ" بلڪ
نہ اچي - حقيقت ڪري روحاني ٻچن ۾ پرارٿنا ڪ
۾ هڪ اٽڪ آهي ۽ جائز نہ آهي - ۾ ٿيا نہ پيدائي پيئ
۽ "آءُ" لاءِ صاحب جي درٻار ۾ جاءِ نہ آهي، اُتي
سنديس ئي جاءِ آهي، اُتي تہ مرده ٿي پوڻو آهي، "مرد ا
ترتي نهين تاري"، رگهو اکيون گهرجن جڏهن چڪور ڪ
چنڊ لاءِ، ٻيو ڪجهہ بہ نہ - ائين ڪري ڏسڻي تہ خ
پوي تہ ڪئن "تُڪ دم قراري جي ڪرڻ حاضران حضر
خداءِ -" اخلاقي مارگ ۾ تہ جنهن جو اهو ويو تنهن جا سڀ
پاپ ويا، جو تہ سڀ پاپ جو مول آهي "آءُ" ۽ "منهنجو
ڪنهن بہ وڪار کي جاچي وِياڳ ڪري ڏس
تہ ائين ئي معلوم ٿيندو - جيترو اهو گهٽو تيترو پاپ

ـ دنيا ۾ رهجي، ڏسجي ته ڪٿن سچو قصو اُلٽ
آهي- مثلاً ڏسجي ته جن سان ڀلائي ٿي ڪجي سي
ن دشمن ٿا ٿين- ٻين جو حال ته ڇڏيو، پائر مايا لاءِ
ڪپين- استري ۽ پٽ جنکي جان ٿي ڏجي سي ئي
تي لت هڻن- بي ادبي- بي حيائي ۽ بي آبروئي
ن ۽ پائي پائيءَ لاءِ سڪائين، حق ڇڪين ۾ فرض
ف ۾ عدم پيدا، تڏهن خبر پوندي ته دنيا ڪهڙي
ـد شڪل آهي- سچو ويراڳ ۽ پوءِ تڏهن پيدا
ا، جنهنکانپوءِ صاحب سان محبت لڳندي- سوين
ري پاٺيرن پڙهجن ۾ پنهنجي آزمايش کان سواءِ رڳو
ڳ اجرڻ ۾ محال آهي- روحانيت جي اُپرڻ لاءِ من ۽
جا ڏکر ضرور آهن جٿن جٿي جي اُپرڻ لاءِ ٻاهرين
ـ وري جڏهن جٿو پاڇي رهيو ته پوکاجرڻ ۽ اُپرڻ کان
تٿن جو ست نام ۾ پکو سو جنم مرڻ ۽ سيني دکن
ڇٽو-

سنت مت کي چڪاسي تو ڏسجي ته سنسار ۾ جا
ارروائي ڏسجي ٿي تنهنکان بلڪل اُلٽو آهي- سنسار
ار ۽ پيو وهي، نام طالبن کي اوپارو هلڻو آهي، ۽ اهو
۾ ڪٿن ڪم آهي- من ۽ مايا جي سنگ ڪري روح
جهڪاءُ هيٺ آهي، هنکي اکين جي ڏار کان مٿي
هلڻو آهي، نه رڳو ايترو پر من سرير ۽ اندرين کي ۾ اُهتو

جھنڪري سڏ جن ٿيا " شبد سروپي شبد اپيا
جھنڪري جيو ويو آهي "ساڌ ڪي جرن ڌوءِ ڌوءِ
ارپ ساڌ ڪؤن اپڏا جيئُ"- پرپريم (ڀاو) ڀڳو ڪان
ٿٽو نہ آهي، "ناچڻ ڪڏڻ مِن ڪا ڇاڙ- ناٺڪ جِ
ڀڳو تما مِن ڀاڙ"- مؤت جو ڀؤ صاحب جي نراڀي جو ڀؤ
آهن هائي وارا ڪندا- صاحب جو نراڀو اهو آهي
سرت جو ڏانهنس رخ نہ هجي- ۽ پاپ ڇا آهي؟ جو
صاحب کان پري ڪري سو آهي پاپ- جو ڪرم هن
ويڇوني سو آهي پن- "جيتا پاپ سب جگ ڪ
تيتي نام وساري هوءِ- دادو رام سماليئي تو ايتا ڏا
ڏوءِ" - ماٺوءِ تہ پاپ پن الهجي ڇا جو ڇا کي پيا جو

اهو سڀ ڪارج جڙي ئي بڌائيتو آهي، "جيوت سمج
جيوت پوجھئي جيوت مڪت نواسا- جيت ڪرم ڪ
ڦانس نہ ڪاٽي مٽي مڪت ڪي آسا، تن جوٽي
مِلن کهت هئي سو سب جوٽي آسا- ايهن مِلا سو تب
مِلائندا نہ تو جم پرواسا"-(ڪبير صاحب) انهين ڪارج بڌائيط
گرهست آسرم سڀ کان چڱو آهي، "گرهست جو رهي اداس-
ڪبير هم تا ڪي داس"، من مري تڏهن تہ مڙس ٿيو، "
جيتي داٻ جيت"، جي دنيا ڇڏي اٿي ڀڳا تن تہ
مارڻ جا وجهہ ئي ڇڏي ڏنا- پرن هم اڪي ڪوڙا جو
پاڻ کي وٽي تہ ڏيکار، پاڻي جوين پهلوان پاهر تہ نڪر تہ خ

ڪيان تنها نہ مارو ڳوٺ - آخري گهر جاء ڪي پير
چو" - "ڪبير آپ تگائيئي اور نہ تگئي ڪوء،
ڳي سکہ اوپجي اور ٺگي دکھ هوء" - جن ڳالهين جا
ماڻهو عاشق آهن تن ڏي سخت ساڌ نهارين ۽ ڪين -
گرهاکسي بالا نشيند عيب نيست، خس بود بالائي دريا زير
گوهرست" - "پا منہ آنجا مگر بهر قضائي حاجتي،
اهل دول جائي ضروري بيش نيست" - "مرجائون
ن نهين اپني تن ڪي ڪاج" - اهڙيون آهن سنتن
جون فلڪون - مطلب تہ جئن شاھ صاحب فرمايو
جي لهوارو لوڪ وهي تون اوجو وءِ اوپار، منجهان نوچ
ڏيرو پرين ۾ ڏي" - جوندو ڪو تہ سنتن ساڌن جو سيڪاريل
طرح صاحب جو طالبو ڪو گناه ڪندو؟ تڪيندو
زال يا ڌن يا آبرو؟ اهڙي ماڻهوءَ جي ڳڻن جو
تو ئي تي نہ سگهندو - ڌن جو رکو جڳت ۾ هئڻ
ون چندن سمان آهي جنهن جي ويجهرائيءَ ۾ پيا
چندن تي پوندا آهن - هي پاسي کهڙو سبب
وسهڻ لاء تہ جنهن کي نام جي ٺوڪ لڳل نہ آهي،
پينل ڪوڊ ۾ ڪرمنل پروسيجر ڪوڊ ڪان سواء
نہ آهي سو ڪوبہ پاپ جيڪر لِڪ چوريءَ نہ ڪري،
انهن ڪوڊن کي سرمو نہ پائي - ست نام کان سواء
ڻهو الاهجي ڪئن تي سگهن ٿا - انهن جي ڄڳن

شر- ڪري هلائڻو آهي - دنيا جوي ڪام ﻫﺮ گتو رهُ
” جوي چار زالون حلال يا هڪ حلال - سخت جون
ڪئي پرايا آپڻا گرتي ٻوڙ جو جاءِ - ائسا پيدُ وِچار
مال امتِ غوطا کاءِ ” دنيا جوي حلال ڪي حرام ڏُن
م نه کاءِ نه خرچ نه ڏي، عقل مند جون ” جون تمشر
به جمله بر خود متراش - چون زنده زڪار خويش بي بهره
ميکن تعليم ز ارهٔ گير در علم معاش - چمزي سوئي خود
ڪر چيزي ميباش“ - سخت جون ” کاءِ کپاءِ لُٽاءِ دي
دا اپڻا ڪامُ - چاتي برهان ري نرا سنگ نه چلي جه
” پاڻي ” سؤ ٻاهون ڪا مؤلُ هيءِ ايڪ رُپيا روڪ “ -
ڪامُ زانو ﻫﺮ گهر ﻫﺮ ٻاڍو ڏام - دوئؤ هات اليچي ئي يهي سياڻو
دروغ - ش دنيا جوي ” راحتِ دنيا نيا بي ڌانسازي با
جو اگر خواهت نيايد گوش بر افسانه باش “ - عقل مند
سخت ” دروغ مصلحت آميز به از راست فتنه انگيز “ -
نديد ۽ شاغل جون ” راستي موجبِ رضائي خدا ست - کس
که گم شد از ره راست “ - ” ساڏو ائسا چاهيئي سانجهي
” مڻاءِ - ڪئي ڏوٿي ڪئي ڦرِ جڙي ڪهي بن پيرم نه جاءِ
خا دنيا جوي ” مور بي آزار دايم خون خود را ميخورد -
جو پر شهد مي خواهي برو زنبور باش “ داناه جون ڏند
ڏند - اکر جسي اکسر ٻلڪ هڪ عضوو ڏيڪ ويا ج ﻫ
سخت ساڏ جون ” آبِ مري اوُرا نوءِ ماري “ - ” جوني

تفاوت بلڪل نہ ڄيبو) تہ ڪن اندر جو پيدا گهٽو نہ
آهي هن ڪري تہ " دانستني ست گفتني نيست
ن "، ۽ سنتن ۽ سادن جي وچہ ہ تفاوت آهي جو
ڏيکاريو ويو آهي -
سنتن سادن جي پاٺين پڙهندي هميشہ ياد ڪجي
تہ انهن جي ڪنجي آهي شبد ، الهام - پيو تہ لاچار
جي اصولن کي سنت " مت " ڄاڻجي ٿو پي پڙري
هٺڙ ڪري ، ہ حقيقت ڪري هو ديهن ۽ ڌرمن کان
نيارا آهن - " منهي مگ نہ چلي پنت " - ملت
از همہ دينها جدا است ، عاشقان را مذهب و ملت
ست " - انهن جي پوء لڳن جي ڪارروايون لاء هو
ار نہ آهن - خدا ۽ شيطان جي جهڳڙي جي ڳالهہ رکيو
نہ آهي - سنت ۽ ساڌ ہ وڃن صفائي ڪندا تہ
من ہ وڃن گند ڪندا - ڪنهن جيو آهي ڪبير
ڪي تہ پان ۽ ناريل ۾ پاڻ ڦاسايو - ڪنهن جيو آهي
پنٿين کي تہ انمرت سر جي دربار ۾ ٽڪاٽون ۾
ن رکو - پاپي اتل جي جاء جي ڄاڻڻ کي مُڪريون
- ارداس ۾ انمرت سر شهر جي تلاهن جو ڏيان
جڏهن گرنٿ صاحب ۾ آهي " انمرت سر سنتگر پئي
تي ڪئا هنس هووي " جنهن جي معناي صفا پيئي
هڪ نانو ڪنئي پائي لکندڙ کي " سرت شبد پڙ

ڪمن مان تہ صفا آہي جي ڏپ پيئي اچي - طا
جڳت کي پلائڻ ڪو ڏکيو ڪم نہ آهي - جنهن
لئہ اتوا پبلڪ او پيڻين کي صاحب جي راضپي
ماٺيو ڪرهن تا تنهن لاءِ نانڪ صاحب فرمايو آهي
بولان تا آکيئي بڙ بڙ ڪري بهت، چپ ڪران تا
ات گهٽ ناهي مت - × × ڪائي گاي نہ مئي وٺي
ڪيدان جهت، ائتي اوتي نانڪا ڪرتا رکي
۽ ڪبير صاحب فرمايو آهي " رنگي ڪؤن نارنگي
نقد مال ڪون کويا، جلتي ڪؤن گدي کهي
ڪبيرا رويا" - دنيا جي مورکن ۽ مطلبي لوڪن
خواہ تعريف ہئي گهوريون.

اهو مثيون آهي تورن ۽ سادن لفظن ۾ سيني
۽ سادن جو سچو مت - دادو صاحب فرمايو آهي
راتا ساچ سيئن جهوٺا راتا چوڄ، دادو نياءِ نبيرئي
ساڌو کو پوڄ - جي پنهنچي تي ڪہ گئي تن
ايڪہ بات، سيئي سياني ايڪ مت اُن کي ايڪہ
جي پنهنچي تي پُوجئي تن کي ايڪ هي بات،
ساڌو کا ايڪ مت بيچ کي ٻارہ بات - سيئي
ڪہ گئي پنهنچي کا گهرا ايڪ، دادو مارگ
لي تن کي بات انيڪ" - سيني سنتن سادن
وچن ۾ تہ جيترو تفاوت نہ ڪون ڏسبو سواءِ هن

ن ۾ ڦيلائجڻ کان رهائجي ويو- اڳ ۾ ٻهلي داناه ڪن-
هن فقير کي ٻنهي ۾ ڏاڍو سُور اچي پيو- مُريد کي
ﺀ تہ مونکي ٻنهيءَ تي لت ڏي تہ آرام اچي- مُريد
ي هئي توبہ، مُرشد کي لت ڪيئن ڏيندس-
پيو ڦٿڪي پر چيلو ٻُڌيس ئي نہ- نيٺ مُرشد
تہ نکر ٻاهر، وڏو ڪو ناخلف آهين، حڪم
ي ڪرين ٿو، زبان تي لت ڏين ٿو، پر ٻنهيءَ تي مرشد
درد لاهڻ لاءِ لت نہ ٿو ڏين- اِهو آهي دنيوي ماڻهن
ب- "من چہ مي گويم تنبوره چہ ميگويد" وارو قصو
- مطلب آهي جوڻ جو تہ سنتن ساڌن جو قدر سندن
ن مان معلوم ڪرڻ گهرجي ۽ نہ ٻوءِ لڳن جي
توتن مان ۽ نہ سندن تواريخن مان- جيتري ڪنهن
سنت ساڌ جو قدر پيو ۽ نہ گهڻن ماڻهن ۾ ڪنهن جو قدر
نانڪ صاحب جو پورو سڄڻ فقط انگد صاحب- انگد
ب جو فقط امرداس صاحب- ڪبير صاحب جو فقط
داس- تلسي صاحب جو فقط هردو- شوديال صاحب
فقط سالگرام صاحب- اهڙي طرح ٻيا- انهن جي
ڏيڻ کان پوءِ قدر ٿيندو آهي- پوءِ تہ پوءِ لڳ طرحين
ين ڪرامتون انهن تي لڳائي الهجي چا جو چا لکن،
ائخ لکي ڇاڻن انگريز، ۽ ٻي نمبر ۾ مسلمان، هندو
ريائخ سمجهن ئي آڪاڻين کي- پوءِ لڳ خبر نہ

سا گرُ تريئي نانڪ نامُ وڪاڻي" جو ارث ٿيندو آيو تہ
ڏيئي گرنٿ صاحب جا شبد يعني گيت ٿُڌجن-
خيال نہ ڪيائين تہ جڏهن اِهو وچن فرمايو ويو تڏهن تہ گ
صاحب هوئي ڪونہ جو ٻوءِ گرو ارجن صاحب رچيو. هڪ
سنت جي ٻاڻيءَ ۾ تُڪ آهي "گُرُ ڪا درسُ ٿَون ديکرُ ر
آسن ڌار"- "تِل" معنيٰ اکر، "آسن" معنيٰ سُرت جي ٻئي
هڪڙي شِش تِل جي معنيٰ ڪئي تِر، آسن معنيٰ آس
ائين سمجهي گهر ۾ تِر ٻکيري مٿن تيرڻ وجهائي
تصوير جو درسن ڪندو هو- ساڳيءَ ٻاڻيءَ ۾ هڪ سِ
ٻاڳو آهي "دِيا سب ٻجهائي"، جنهن جي معنيٰ آهي
توڪي سڀڪي سمجهايو- هڪڙي شِش "دِيا" جي م
ڪئي ڏِيو، "ٻُجهائي" جي معنيٰ وِسائڻ-
سمجهي رات جو ڏِيا ٻاري وري وِسائي ڇڏيندو
اهڙي تيندي آهي ٻوءِ لڳن مان گهڻن جي سمج
جڏهن گُرو ارجن صاحب جن کي اڳين گُرو صاحبن
الڪيل واڪ سندن مامي موهن ڪان مشڪل سان هٿ
تڏهن خوشيءَ ۾ پرجهي ٻيري اُگهارا ٿِي مٿي تي
تنهنجي استان ڏي ويا، جا ڳالهہ بلڪل سُهائيند
وڏي ادب جي هئي- پر ٻوءِ سِکن اهڙي ڏؤل جو ا
ڪيو جو خود گرو ارجن صاحب جي حڪم تہ گرنٿ صا
ترجما ڪري سيني قومن ۾ قيلائجي تنهنجي برخلاف

...ساڌن جي هٿ ۾ آهن - رات ڏينهن ڏوري لڳي
...هاڻي صاحب سان، سرت ڪيئن پيئي هاڻي ست
...۾ ۽ فقط ٻه ٽي ٻاجهي هئي - انهن کان متي ڪهڙي
...مت ٿي سگهي ٿي؟ لکندڙ هڪ ڀيري چڪيندڙ
...هي جو وراندي ۾ صفحي جي در ڏي منهن ڪري
...تنگون ڪري منهن تي ڪپڙو وجهي سمهي ٿو
...۾ ڪونگهرا پيو هڻي ته ٻه هڪ هٿ سان ٻکو اهڙو چڱو
...ڪي جو ڪيا باب - اهڙي نموني جي ڪرامت
...سنتن ساڌن وٽ جي هردم آهن پار وٽ پر ڏسجن
...ت، جئن ڪي اُڏامي آڪاس ۾ پرياجو ٻويس ڌرتي ۽
...چو نه چئجي پلهار پلهار - ريڊيم جو ٽڪڙو ڪٿي
...ته اُن جي چوگرد جي هوا وڄلي ڪيرڻيندڙ ٿي ٿي
...- اهڙي طرح سنت ساڌ جي آس پاس جن جو بوتر
...ن چو نه پکڙيون هونديون؟ ريڊيم جو ذرو شيشي
...ٻوب ۾ رکي اُنکي آئستر گرم ڪجي ته اُنمان هڪ
...تي نڪري جنهن ۾ ريڊيم جا لکشڻ ٿين ٿا - اهڙي
...سنت ساڌ جي پوتر ڪرڻ جيڪڏهن شش جي صف
...روپي من ۾ پوي ۽ شش اُنکي پرم جي گرهي ڏي
...نه انهن سنت ساڌ جا گُڻ پيدا ٿيندا؟ ريڊيم منهن
...سور چتائي سگهي ٿو - چو نه سنت ساڌ جون پوتر
...ائون دل ۽ من جا ناسور چتائيندڙيون هونديون؟ جئن

ڏکن ته ڪرامت صاحب جي نيمن جو ضدُ ۽ قهر ج ١١٣
ڇاڻي ڪنهن سخت ساڌ نه ڏيکاري جيتو ٽيڪ گهڻ
مصيبتون مٿان آين، ۽ ڪرامتون تہ جادوگر ۽ جنـ
تنتري به پيا ڏيکارين - واهياتن مان سختن ساڌن جو
گهٽائڻو آهي ۽ نه وڌائڻو - دنيا ۾ ڪي مٺهو ٿين ٿ
کي ءام مٺهن کان بلڪل وڏيڪ خبر آهي رچنا
نيمن جي، جن مان ڪن جي وسيلي ٻين کي قيـ ١١٤
سگهجي ٿو - اُهي اهڙا ڪم ڪري ٿا ڏيکارين جو
کي حيرت لڳيو وڃي. اُهي ڪم ٻين لاءِ ڪرامـ
آهن - پر ڪو ڪم جو هڪڙو ڪري ۽ ٻيو نه ڪـ
سگهي يا سمجهي به نه سگهي سو انهي جي اڳيان ڪرا
آهي - اهڙي طرح سخت ساڌ جن کي رچنا جا اڳيات
معلوم آهن سي جيڪر الهجي چا چا ڪري ڏيکارين ١١٥
هو صاحب جي ڪمن ۾ دست اندازي ڪرڻ وارا بلـ
نه آهن، جو جو هو چاهن ٿا ته جيڪي هو ڪري پيو سو سـ
واه واه آهي - سختن جي فرمان موجب " سا ستـ
ڪرامات هيُ جتِ هؤن هندن تُوتيُ " - جي سچ پر پاهرينـ ١١٦
ڪرامتون هلائيون ته اسانجي ڪم جا بلڪل نه ٿيا،
جو اسين نرهل جيو ڪرامتي شخصن جي پيروي ڪـ
ڪريون - اسانکي ته ڪو اهڙو گهرجي جو اسان جـ
ٿي اسان لاءِ نمونو ٿي - مگر سچون ڪرامتون بيشـ

تہ انگد صاحب کي گوليندي نانڪ صاحب مِلِي وجي،
ڪ گُروءَ وجي گهر ويٺي شِش کي أتاري قال و قيل کان
ائي ذوق و حال بخشي - جئن شمس تبريز جلال الدين
ي کي ۽ ڪبير صاحب ڏرمداس کي -" داتي صاحب
يان ڪِيا چلئي تِسُ نالِ، اِڪ جاڳندي نالهنِ
ندا سُتيانْ ديئڙ أٺاءِ" سيڪنهن جو وِڪاشُ ۽
ڪرانتي تہ صاحب پاڻ ئي ڪندڙ آهي -

لکندڙ وسهي ٿو تہ هيٺري مٿئين لکئي مان خبر
ي هوندي تہ سنت ساڌ ڪهڙا پدارٿ آهن - هنن
ڪن ۽ اڳئين زماني جي رشين منين دُرواسا، پرِگُو،
ڳي، دائود ۽ ابراهيم پارِن ۾ آسمان ۽ زمين جو فرق
- سنتن ساڌن جو ڪوهِ نُورُ هيرو ڏيکاريو آهي سو نہ رشين،
نِ، جوڳين، جوڳيشورن وٽ هو نہ ڏيکاريائون - ست
تہ هنن جي آئي کان پوءِ ٿيو آهي - اميد تہ پڙهيل
و سنتن ساڌن جي مت کي نهايت درجي جو عالي ۽
مت قبول ڪندا - پر ڪي شايد گُروءَ جي اپار مهما
بل تي ڪنڌُ ڌُوڻيندا - ڪي تہ چوندا تہ گُروءَ جي
ي ڪرتار سمجهڻ گهرجي - تنهنجو جواب آهي تہ
و گرنٿ صاحب ۽ سيني ٻين سنتن ساڌن جون ٻاڻيون
دين تہ هئي معني بلڪل غلط آهي ۽ ڪين پنهنجيءَ مت
ٽڻ نہ وٽڻ موجب معني ڪرڻ واجب نہ آهي، بهتہ

سون رهين جي قيمت جي ريديم مان روشنائي
وست ايتري مس ٿي نڪري جا سٽيءَ جي ڇهنب
پرتر بر پاڻ ڪان ڪرهين پيرا وڏيڪ هوا ۽ اها پرڪا
ڪري - سنت ساڌ جي روشنائي ڇو نہ اهڙي
پرڪاش وان هوندي؟ گهريتري ۽ ڪي ڪو هنر هٿ
جنهنڪري ڪِئين ڪي پاڻ جهڙو ڪري سگهي
اهڙيئي هنر سان سنت ساڌ جيون ڪي پاڻ جهڙو ڪ
مسخري ڪي ڏسي کلبو آهي، روئندڙ ڪي ڏسي
آهي، بازيگر ڪي ڏسي بازي سکبي آهي، راڳي
اهل ڪري راڳُ سکبو آهي، عالم جي سنگ ۾ علم
آهي - اهڙي طرح ڪامل جي سنگ ۾ لڪل يا ٻيج
روُحانيت جاڳندي ۽ کُلي پرگهٽ ٿيندي آ
”زار خندان باغ را خندان ڪند - صحبت مردا
مردان ڪند“ - البتہ اهڙا پرش بلڪل ڏُرلڀ آهن
جويندہ يا بندہ، ”زانڪ پِريہ پِريہ جي ڪري ميلي
هار، جن وِچوڙي سو ملسي گُرڪي هيت اپار“ -
جيلن جا بنايل گُروُ گهٽيئي پيا آهن ۽ ٿي سگهن ٿا
خود خدا بدران پيا پوڄجن - ”اندي ڏندي اندُ ان
”اندي عقلي پاهري ڪيا تِس سيئُن کهيئي“ - حق
”گُرُپي ڏُرلڀُ جيلا ڏُرلڀُ کهين مؤح سين ميل مِلا
صاحب سان مِلڻ لاءِ صاحب جي ڪرپا گهرجي - ڪ

ت ڪنهن گائون گلا پسارِ، بندي سٿون اِنني گهڻي ٻڙا
درٻار-" ۽ صاحب جيتوڻيڪ دنيا جي ڪنهن
مثل نہ آهي تہ بہ هُن سان تحقيق مِلبو آهي ۽
ڏسبو آهي ۽ ٻُڌبو آهي- "دادو ديکا ھُئي ديدا،
ڪوئي ڪہت شُنيدا"- جي اها خبر هُجن تہ جا
آهي تہ هوند ياد رکن تہ- "گُر گوبند دونو کَڙي ھُئي
ڪي لاگون پاءِ- ٻلهاري گُر آپڻي جن گوبند
ڪاءِ"- وات سان چوڻ لاءِ هِن ڪان وڌيڪ ڪي چوڻو
ي "چشم بند و گوش بند و لب بہ بند، گرنہ بيني
ن برمن بخند"- پر اکيون ڪري توبجن، ڪنن
ڪري ٻاڙو وجهجي ۽ جبن کي ڪري چنو لائي
ي تہ نہ ستگر جي رهبريءَ کان سواءِ سِرحق ڏسڻ
جواب آهي- لکہ ڪتاب ۽ گرنٿ ڪو پڙهي،
ڪلاڪ سنت سنگ انهن کان وڌيڪ آهي-
ن جي ڳالهہ آهي تہ شبدُ ۽ رُوپ ٻئي امر آهن-
ن جاءِ ۾ ڪو ماڻهو ويهي وڃي تہ هن جي ٻاجهي مان
ت تي پيو هجي ڪيترن ورهين کان پوءِ هن جو فوٽو
ي سگهجي ٿو- پر اُهو تہ فقط تصوير ٿيو- انهي نيم
ب ڪامل مرشد جنهن جي مٿين لوڪن تائين رسائي
۽ جو شبد ڌارتي پيو اچي وڃي تنهن جي چيتنتا
ر رهي ٿي جيستائين هو جڳت ۾ آهي - ۽ ڌرتي هو ٻاڙ

آهي تہ جون تہ اِها ڳالهہ هنن کي قبول نہ آهي - جي
جي معنيٰ مرشد سمجهن ٿا تن کي ياد ڪرڻ گهر
گُروءَ جي مهما ڪندڙ بلڪل معتبر شاهد آهن رسائي
۽ نہ واچڪ گياني، ۽ سندن ڪو واسطو ڪونہ ج
نہ هو، چالاڪ تہ جيترو ٺيڪ ڳالهہ گُرو تي ويا تب
چئي ويا "اگر پير مُرده بڪار آمدي، زشاهين
شڪار آمدي" - دنيا ۾ تيلين ۽ صابڻ ٺاهڻ جي هنر
لاءِ ڀر اُستاد گهرجي ۽ انهن جي سکڻ لاءِ ڏور اهين و
ڏي وڃڻو پوي ٿو - مادرزاد اڪابرن (جينئسز)
سواءِ ٻيا جيڪي ڄاڻن سو ڪنهن نہ ڪنهن کان
آهن - ڪاڇڻي رڌڻ ڀر هنر آهي - هي وڏو عجب
جو هنرن جو هنر "سُرت شبد" "سلطان الاذڪار"
پيئون اڇي، يا ڪرتار پاڻهين پيو سيکاري - ڪنهن ڏنو
تہ ستهہ سنتن ساڌن کان سواءِ ٻي ڪنهن کي ڪرتار
سيکاريو؟ ٻاهرين پدارٿي ۽ ٻين گيانن ۾ ڪئي ڪيب
بوس ٻارو راز ٻاز يا ايڊيسن ٻارو نئوساز ڪروڙن ۾
هڪ - روحاني علم تہ گهڻو پري آهي - گروءَ کان س
مالڪ جي طالبن کي سچ پچ خبر نہ آهي تہ سکڻو ڇا آهي
انهن جا پنهنجي پاو ڀر من مٿي آهن - انهن کي اها پ
بلڪل نہ آهي تہ ڳائڻ وڄائڻ ۽ ٻاهرين ڳالهہ پوڄا وغيره
پنهنجي هڪ بلڪل نرالي شيءِ آهي، "ڪبيرءُون ۾ اِت

ي ڀاڻچاڄجي ايڪڪڪارڪي - ڇاڄجي سِاون تہ وجي ڀاڻچاڄجي
- جي ڪ ايراني ، ڪ عرب ، ڪ تُرڪ ، ۽
رُومي جن کي ڏاکر ڪپندي ڪي سي پنهنڄجي
جي ٻوليءَ ۾ انگي انگور ، عِنب ، اوزم ۽ استافيل
ي پاڻ ۾ لڙيا هوا ، پرتا تڏهن جڏهن ڪنهن ڏاکر آڻي
ين - تڏهن معلوم ٿيو تہ سڀ ٻيچ منجهن تفاوت هوئي
ن - برابر ، پر انهن سڀني گُهريِ ڪي ڏاکر - ائين
و تہ ڪنهن گُهريو نرسنگ ، ڪنهن هنومان ، ڪنهن
۽ ڪنهن ست پُرشُ - مي تہ جهيڙو ٿيو جڻن شين
ي ، ٻادام ، لڏون ۽ انب تي - ڪاڻي ڪئن ڪاڄجي؟
الله موسائي کي ڪين ڇيڻيو جنهن ڳنوار کي
يو هو جنهن الله کي ڪير مڪڙ تي ڪارايا ۽ ڦٽيون
ڪارا ٿي ڪيا - بلڪل سچ ، پر اما ڳالهہ ئي ڏيکاري
الله موسائي کي جيو تہ جڻن ٻار جي توتربات ماتا
وٽندي آهي تئن منهنڄجي ساڏن ٻنڌن جون ٻاراٽيون
يون مونکي وٽنديون آهن - الله ڪون جيو
ار جي تِتِرِ ٻترِڪا ٻُوري ٻوليِ آهي ۽ شرعي ۽ ٻت
ت ماڻهو مون کي جاٽيو وينا آهن - جي "مر ورتمان
تي مُنشيا پارت سروشہ" (گيتا ۴ - ۱۱) - معنائي تا
تہ سڀني ٻاسن کان واتون مونوت اجن ٿيون - مڻ
ي باڪل غاط آهي - مضمون موجب معنائي آهي ترسيب

۽ پيو شبد ۾ اچي وڃي - انهيءَ ڪري هو نــ
سيکاريندڙ آهي پر همراه ۽ رهبر بـہ - و
سخت ساڌ ڇا چون، " آنراکہ خبر شد خبرش باز نہ
اڳتي مڃڻ نہ مڃڻ اختيار پڙهندڙ جي -
رکي تہ " رستن زين پرده کہ برجان تست - بي مد
امڪان تست " - ڪو نِر هندُ هجي جو پڻ دل ڪي جدائي
ڪو بہ طرح ٿو سمجهي تہ ڪنب ٿو ڪائي - حقيقت
جواهري ۽ ڪي جواهر جو قدر - هئي ڪي کهڙي
اڻ پڙهيل يا نيم خوانده ڪي ايم اي جي قابليت
کهڙي پروڙ؟ مثنوي جي ڪامل لکندڙ جلال
رومي صاحب کان پڇجي تہ پنهنجي مُرشد شمس
صاحب ۾ ڇا ڏٺو هوائين جو فرمايو اٿس " روز سائہ آ
را بياب - دامنِ شہ شمس تبريزي بتاب " -
اُميد تہ مٿين سڀ لکئي مان معلوم ٿي رهيو هون
سنتن ساڌن جو مت بلڪل نرالو امل ماڻڪ آهي -
۽ ماڻهو ٻين ڪتابن مان اهڙيون ڳالهيون ڏيکار
سگهندو - پر ڪي ماڻهو جن ڪي پنهنجا من مت
ڪرڻا آهن سي زور لايو پيا چون تہ سيني متن جي
ساڳي آهي، سڀ واٽون صاحب ڏي وڃن ٿيون ۽ تف
جيڪو آهي سو رڳو لفظن جو - خبر نہ آهي تہ ڪهڙي
سان جيڪر ثابت ڪن تہ پوڄ جي ڏڙ جي تري جو ديوتا گن

ن ورنن جا ڪريا فرض، ۽ اهڙيطرح آهي "ڪرم"
يل - جي ماٺهو نام سودرن ۾ به پنگتي سدارا
گهرن ڏا انهن جي مُنهن تي ڪڻُن تو بوي مٿين
ن جو هرؤ يرؤ ارٿ ڪرڻ ته بٽن ۽ پٽن وغيره جي
بہ اهڙي آهي جهڙي سچي ڪرتار جي - گيتائي
جو جنهنکي بؤ جي تو سوأن ڏي وجي تو، ڏسو اڏيام
ڪ ٢٥ - نانڪ صاحب جا فرمان ياد رکڻ گهرجن
اشيوهِ تئسا هوءِ" - "سائي وست برابت هوئي جس
يا هيبت" - منش اشرف المخلوقات آهي، هو
ورو ننڍو بيمانو آهي سچي رچنا جو ۽ بيا سب جيو
ت ۽ تت جيتنغا هن کان گهٽ آهن - بہ شيون هڪ
ي ۽ بي ٿڌي گڏ رکجن ته جيڪر ڇا ٿئي؟ ڪوسي
ي گرمي ٿڌيءَ شئ کي گرم ڪري پاڻ اُن جهڙي
ندي- تنهنڪري جيڪڏ هن منش پاڻ کان گهٽ ڪا
جي تو ته وڪاش جي قاعدي موجب اُنهي شئ
نهنجي جيتنتا پران پرتشتا (Spiritual magnetism) جي
ب ۾ ڏيئي انهيءَ کي وڌيڪ جيتن تو ڪري، جنهن
ي اُنهي جي اُتڪرانتي ۽ مادي کان بند خلاصي
ٿئي تي پرسند يس وڌيڪ اجيتائي ۽ مادي) Evol
(Involution) - بهتر آهي ته مالڪ جي جيون کي
ي ۽ بين مُدارن ڪرڻ سان گڏ ۽ وڌيڪ رؤحاني ۽

مُرادُن پُوريُون ڪندڙ آهي ئي آهيان - ساڳي سِٽ آهي
اڌياءَ ٣ سلوڪ ٢٣ ۾ جتي قبول ٿا ڪن تہ معنائي اٿس
تہ سڀ منش منهنجي پيروي ڪندا جي آءٌ مات ڪري
وهندس - جي ”ڪِليشو اڌِڪ ترسِ تيشا موئڪت
سڪتِ چيتسام - اوِيڪتاهِ گتِر دُکن ديهِ ودِ ڀِر واپتي“
اڻ ڏٺي تي ڌيان ڪرڻ ڪٺن آهي - اڻ ڏٺي جي وات
جيون کي مشڪل سان ٿي ملي - سچ، پر ڪٺن جي
اٿس، ناشُدني ڪونہ چيو اٿس - انهين مشڪل حل
ڪرڻ لاءِ تہ ستگروءَ جو درشن ۽ ڌيان رکيل آهن سنت
مت ۾ - نيٺ بہ تہ مُورتن جي سنسارمان ڇُٽڻو آهي ۽ انهي
اروپ سان ڪم آهي - ڳُالہ ڇڏي جزي پنيان جو پئجي
سچو سائو وڻ ڇڏي سُڪي ڪاٺي جو وٺجي؟ هرحال
جيجا جو سروگيہ، سرو شڪتيوان شاهنشاه سڏي ياري رکي
تنهن ڏي نهارجي ئي نہ ۽ هن جي نؤڪرن چاڪرن کي
شاهنشاه سمجهي هنن کي جهبڙجي - ”سمنڊ جي سيوين
ٽنين ماڻڪ ميڙيا، جلر جي جؤئين تن سا نکوڙا ۽ سٽيون
جي ”سوي سوي ڪرمڻيڀِرت سنسِڌن ليتي نر“ (گيتا ١٨ -
٤٥) ۽ ”شِريئانِ سوڌرمو وِگُڻ پرڌرما سونشٺتات - سو
ڌرمي نڌنن شِريئہ پرڌرمو ڀيا وهہ“ (گيتا ٣ـ ٣٥)
يعني پنهنجو عيب دار ڌرم ٻين جي چڱي ڌرم کان بهتر
آهي - بالڪل صفا آهي مضمون مان تہ اتي ڌرم جي معنائي

جڳو، "علم را آموز اول پس در اين خانہ بيا"۔
ن ۾ تہ سوجهرو آهوئي گهنديون جهڙو مڙسن
هي- جيڪڏهن مڙسن ۾ علم مان قلُ فقط اِهوئي
جو بالفضول ٿاجي، ۽ هندستان جو ڪي ۾ نہ وٺي،
جا وڏا سراسر بيوقوف ڏسڻ ۾ اچن، ۽ انهين ۾ ئي
اجي تہ ڪئن ڪائڻ، پيٽ، ڀرڻ، رهاش ۽ هلت
ر هوُ ڀوُ مغربي ڏسڻ ۾ اچجي تہ خير ڪو جيبو تہ
موڪيو- زالن ۾ جي پڙهي اهڙائي پيروڙتا تہ جا
بي علمن کان اهڙيون ڳالهيون ۽ اهڙا نقلي ڪم
آهن جا؟ علم جو هڪ ڀرو تہ ٺيٺ گهرجي سادي
اُوچا وِيچار- هندستان جي روحانيت هلي ويئي
سبُ ويو- علم هڪ اکر آهي ۽ عقل ٻي اکر، پر روح
حانيت ٽيون اندرين اکر آهي جنهنکان سواءِ اهي
ڪميون آهن- روح مسافر کي تہ اول ۽ آخر ست
ي گهرجي، جنهن کان سواءِ جيئڻ عبث آهي-
ر جيندي ڪنيا پاڻي ساڪتُ پلا نہ پوُت،
چيلي کي گلِ ٿن تنا جا ۾ ڏوڏ نہ موُت"- ڪو
ٺهو ڪونهي جو پين کي ڀڳتي سُڌارن ڪرڻ لاءِ
صلاح ڏيڻ قابل نہ ٿو سمجهي- سچ ڪري تہ
سُڌارڪ واه واه پا پڌائجي دنيوي فايدي جا
يا آهن، نہ نہ ۾ مشغولجي وانگي، پاڪي اڻ نده پين

اِخلاقي سُڌارن ڪرڻ ۾ مدد ڪندي، جنهن ويچارا ڪرمن ڀرمن ۽ اجاين ويساهن کان ڇُٽي سچي صاحب کي لڳن. روحانيت ۽ پريل هِند گهڻو وقت پال اوستا جي اجائي ۾ ڏرمي گُڏن گُڏِين سان راند پئي ڪئي - هندجي ڪشور اوستا ۾ اچڻ سان ڪبير صاحب ۽ نانڪ صاحب پارن سنتن باپُ بڻجي هنکي اِلهي سبق پاڙهي هڪ ٻرم پرش سان مڱائي ڇڏيو آهي - (ڏسجن پوڙيون ۳۷ ۽ ۳۸) - هاڻي ويهين صديءَ سائنس جي روشنيءَ جي زماني ۾ ته هيءَ جوين کي پهتل ڪنوار پنهنجي مگڻ، اُنهين پتار کي ئي ملڻ گهرجي ۽ پين رِيسارن مان هُن جي جِند آزاد ٿيڻ گهرجي - انهن ڏي دلبيندڙن کي ۾ هاڻي ڪميا ڪرڻ گهرجي -

هاڻي اُميد ته صفا ڏسڻ ۾ ايندو ته گرنٿ مؤلُ جنب صاحب بلڪل نرمل ۽ اُوچو روحاني مارگُ سيکاري ٿو ۽ پڻ نهايت عالي درجي جو اِخلاقي رستو - ڪيترا داناه راجداني ۽ راجنيتي (پوليٽيڪل) مسئلن کي تن من ڏن ڏيو بيٺا آهن، انهن کي لازم آهي ته پاڻکي ڪُجهه ست نام جي بريڪ لڳائين، ڇاڪاڻ ته ست نام کان سواءِ سڀ جوڙ آهي، هندستان يا ڪو ٻيو ملڪ ساڻ هلڻو نه آهي جو صاحب وِساري نِرو پوليٽيڪل ڳالهين کي لڳي رهجي - جي علم پسرجڻ گهرجي، زالون ۽ عالم ٿين، اهو

ي- وري نام پياسي سيني تي ديا ڪندا آهن،
ٺهن کي ٻه ٻين جيون کي ٻاڻ سمان سمجهندا آهن-
مت آهي "سڀ ڪوُن سگهه ڀُڄاءِ تيري ٻاليءُ ڪي
- ڏُکُ نه ڏي تون ڪاءِ تيري ٻاليءُ ڪي کهون"-
ڪاڄي ته اهڙا ڇوڪر ۽ ڇوڪريون مڙس ۽ زالون
مائٽن ۽ سيٺن تي ٻيرا ٿي پوندا- جي نه ته ڪيڏانهن
تي ايتي ۽ ڪيڏانهن اُنجي پت ڪوه- ست نام ڪان
اري جي اُميد ڪرڻ ڪنهن ٻه ٻاري ۾ ٻيرن
گهرابَ آهي- اُهو آهي گهوٽ ۽ ٻيون ڳالهيون
ن جاجي ۽ سات سوڻ جمُن سنتن ساڌن سمجهوآهي-
ميد ته ساڄي مٺئين لکئي مان خبر پوندي ته نانڪ
جو "ست نام گُر پرساد" جو منتر دين دنيا سُڌارڻ
آهي- "سرب روگ ڪا اوکدُ نامُ"- "اوکدُ تيرو
ال"- اهو آهي جب صاحب جنهن ڏي هاڻي
جو توجهه ڇڪائجي ٿو- هي اُنهن ڪتابن مان
ي بيکن جي لفظن ۾ جباڙي ڪائي هضم ڪرڻ
آهن-
ڙو تو آندا پيرم ڪا مکهه پيو پرگاسُ-
ڪاتي ٻيري پگهه تي گُر ڪيني بند خلاص

تاريخ ١٠ فبروري سنه ١٩١٥

گهربومل جوهرسنگ

لاءِ سو جهڙو — دنيا سُکر گهر ٺهڻ لاءِ رٿيل ئي نہ ٿي ڏسجي
۽ ڪو ڏينهن اڄڻو نہ آهي جو هوءِ دُکر رهت ٿيندي
اُهو سکر جو گهر ڪو ٻيو آهي — دنيا ۾ تہ عقل جي مار ۽ اُن
جي پيدا ڪيل خرابي هميشہ کان هليون اچن ۽ وڃڻ جون
آهن- جي ننڍپڻ جون شاديون ٿيون بند ٿين تہ وڏپڻ جون
ڪُوقتيون شاديون ٿيون ٿين — وڌوائون ٿيون پرڻجن
تہ ڪنواريون ٿيون رهن — اهڙي طرح ٻيون ڳالهيون
جنڊ ڪرڻ تہ جنڊ ڳوُرو ٻڙ ڪرڻ تہ ٻڙ ڳوُرو — انهين جوڻ ج
مطلب نہ آهي تہ سنسار ۾ دُکر گهٽ نہ ڪجي- پر ٻهريائين ٻا
۽ ٻوءِ هن جي صدقي پائڻ سمجهي سگهجي ٿو — پائر ٻاهي کان
سواءِ ڪٿان ٿيندا آهن؟ جي ڪو چوي تہ ٿيندا آهن ت
اهو نسورو ٻيت آهي - دُکر ڪٽڻ لاءِ نام جهڙو ڪو علا
نہ آهي — مثال وٺجي- حيدرآباد ۾ ڏينهن ليٽيءِ جو نهايت
آزار آهي- اُن جا علاج جي دانا هن ڪيا آهن تن مان
ڪي نہ ٿو وري، ۽ نہ ورندو، جا ڪاڻ تہ دوا ڪرڻ
کان اڳ مرض جي ڇڪاس کان ٿي ٿي — هتي تہ مرض
آهي دنيا ۾ غلطاني ۽ نام وسارڻ- پر سمجهو تہ زالون مڙس
ڇوڪر ۽ ڇوڪريون نام بکاري آهن- نام پريم کان سواءِ نہ ملندو
پريم موُت ۽ سنسار جي ٻو کان سواءِ نہ ٿيندو — جن کي ٻو
آهي سي ضرور سادا سوُدا هوندا ۽ اُتم خيالي - هوَ ڏوڙ
وڃون اجائي ذات شان ڪي ۽ اجايو خرچ ۽ حرام جي

سَتِ نامُ

جپ صاحب

ايڪنڪارُ سچو ڏٺي نامُ جنهين ”ستِ ستِ“
اِ اُنڪارُ پرگهٽيو منجهون تنهن هِڪ تت
مايا ڇايا ناهِ سو اپُرشُ پاءُ نہ سو
خالصُ چيتنُ سو ڏٺي ڪرتا پرشُ اُهو
ثاني تنهين ڪو نہ ڪو پؤ نہ آهي تنهن
ويرُ نہ اُنس ڪنهن سان سڀ اُپايا جنهن
جني ڏاڙهي ديهري سي ٿيا وس ڪال
مالڪ چيتن پرم پرش. مورت تنهن اڪال
پيغمبر اِوتار پير سڀ آيا گرپون راهِ
اجوني مالڪُ سو سچو ماءُ نہ پيءُ جنهن آهِ
عقُل اچي تو ڪينڪي تہ پاٺهين ڪيئن ٿيو
صاحب بات اچرجي ٿيو پاٺهين پاڻ اُهو
حيلا لکين ڪو ڪري سِر ماري واد ووادِ
پيدا نہ پائي ڪو سگهي مِلي ست گروءَ پرساد

ندا ڪوڙ رپا ڪوڙ پٽڻ هار
ڪايا ڪوڙ ڪپڙ ڪوڙ رُوپ اپار
ڀڏان ڪوڙ بيبي کب هوئي خوار
ڪوڙي نيهه لڳا وِسرِئا ڪرتار
زالِ ڪيچي دوستي سڀ جڳ چلڻ هار
ندا ڪوڙ ماڪِؤ ڪوڙ ڏوبي پور
وڪڙي بينتي تڏ پاجهه ڪوڙ و ڪوڙ

آڪاس پاتال هي چند سور بِناسي
شاهه اُمراو خان ڍاهه ڏيري جاسي
رڳ غريب مست سڀ لوڪ سِڌاسي
شيخ مشائخا سڀي اُٺ جاسي
مبر اؤليئي ڪو تِر نه رهاسي
نگر نِواز ڪتيب زِڻ پاجهي سڀ جاسي
راسيڻ ميدني سڀ آوهه جاسي
سچ خداءِ ايڪ خداءِ بندا اِبناسي

اگم قادر ڪرڻ هار ڪريم
نيا آوڻ جاوڻي مقام ايڪ رحيم

جپُ

^ (م) آدِ سچُ سو ڌي جُڳون اڳِ سو سچُ
(م) آهي سچُ نانڪا هوندو سچو سچُ

اِيڪنڪارُ همارا خاوند جِن يه بڻت بڻائي NB
تِس کون تياڳِ اَور سنگِ لاڳي نانڪ سو ڏکر پائي
(جنم ساکي)

نِڌُ ڪُڃِ دوجا پرپ ايڪنڪار - تب واهه واهه ڪا ڪرت اُچار
ڪرِ واهه واهه ڪيئا اونڪار - واهه واهه ڪرِ ڪيئا بيچار
(پران سنگلي صفحه ١٦٢)

ايڪنڪار اور نهي دوجا نانڪ ايڪ سمائي

اونڪار آدمي جانا - لکي اُر ميٽي تاهِ نه مانا
(ڪبير صاحب)

پهلي ڪيئا آپ تئن اُتپتي اونڪار - اونڪار تئن
اوپجي پنچ تت آڪار (دادُو صاحب)

ڪوءُ راجا ڪوءُ پرجا ڪوءُ سب سنسار
ڪوءُ منڊپ ڪوءُ ماڙي ڪوءُ ٻئسڙ هار

جڏهن جي ڳوڙ ڪيئن ٿئي جي ڪيئن سچاڻ
"حُڪم رضا جي تي هلڄ" ذاتڪ ليڪر لِلا ر

دغم عشق بوالہوس راند ہند - سوزِ دِل پروانہ مگس راند ہند
ري بايد کہ يار آيد بکنار - اين دولت سرمد ہمہ کس راند ہند
(سرمد)

و نيکے و بد تو شد نفس تو دام و دد تو شد
ن جنون بلا تو شد کہ بعالم تو و من درا (مرزا بيدل)

شيشۂ ساعت بود آئينۂ دنيا و دين
گر يکي آباد گردد ديگري ويران شود

سوده ست از حرص و ہوا - کي شود مکشوف اسرار خدا
اد ر دل است اي بوالفضول - کي کند نور خدا در دل نزول
يا ہرد و کي آيد بدست - اين فضولي ہا مکن اي خود پرست
تند پرده از روئي مجاز - نگرتي گيري ززال حيلہ ساز
روئي او چو آيد در نظر - از خدا خواہي امان اي بي خبر
وا ہي و ہم دنياي دون - اين خيالست و محالست و جنون
(بوعلي شاه قلندر)

اکہ حافظ ميخانہ دوش بامن گفت
درمُقام رضا باش و از قضا نگُريز
فظ طريق بندگي شاه پيشہ کن
ا نگاه در طريق چو مردان راه باش (حافظ)

ڏُنُ روِ جائہِ نس سَسِ جلئہِ تارڪا لکہ پلوءِ
مَقامُ اوهي ايڪ هيءُ نانڪا سچ ٻِگوءِ

رامُ گيو راوڻُ گيو جنکو بهُ پروار
نانڪ ٿِرُ ڪڇُ نهينِ سپني جِئُون سنسار

پؤڙي ١.

١ تِرشنا بڪ ڇُتوِني آپو ڪُوڙ حِرفت
لڇڻ مُورکہ مَن سندا جنِ جنم مرڻ آفت
٢ (م) سوچڻ مون ٿِئي ڪيِنڪي سوچي جي لکہ وار
صاحب ۽ ڪہ هُن جا ٻُڌتيءِ ڪنوِن پار
٣ هِڪ پَلُ رهي ڪيِن مَن سانتِ ڪري نڪار
(م) ڪري چُپ نہ هِڪڪِن لائي ڌيان لِنو تار
٤ تِرشنا جي وسِ هَمُو رهي سدا بي حال
(م) ٻُڪئي ٻُکہ نہ ڏاپجي ڏِ ڏانس جي شهرن مال
٥ (م) لکين هزارين سِياڻپون ته هِڪ نہ هلندي ساڻ
ناحق مُورکہ لِڪي مري چارِ قسائي پاڻ

ما ہردم ست با تو کلیم۔ حیف تو نشنوي کلام قدیم

ہر عالم پُر است از آواز۔ لیک در ہاي گوش خود کن با

گردن ہمین بس ست ترا۔ بند سازي رہِ شنیدن را

نوي یک کلام نا مقطوع۔ از حدوث و فنا بود مرفوع

ل وآخرش چو بی‌حد شد۔ زان سبب نام او بہ انا حد شد

م صوت از و ظہور گرفت۔ از حضورش بساط نور گرفت

را ظہار رہ نیاوردي۔ نام آواز در جہان نہ بُردي

آن بانگ پُرسرور از گوش۔ کُن فراموش خویش را ذي ہوش

(جامي)

اٹي گُرو گُرو هِي ٻاڻي وچ ٻاڻي امرت پايا

يکُ نہ مِٽئي هي سکي جو لِکيا ڪرتار

نظر انھي جي ڪري سُلطانا گاهُ ڪرائِدا

در مُنگنِ يِکہ نہ ٻائدا

ي رضائي تو يکي برگ نہ جنبد ز درخت

(سعدي)

م بِنا جھولي نھين پاتا

نانڪ ڪرتي ڪيتا پاتا جو ڪاچُہ ڪرٹس ڪرِ رھيا

پوڙي ٢.

١ چيتن ڌار پرِ پوءِ جي وِياپ رهي جتِ ڪتِ
جاءِ نه رائيءَ جيتري ناهي حاضر جتِ

٢ صوُت صفير ندا وحي هاتف ۽ اِلهام
ناد شبد اکر گرو انحد انهت نام

٣ حُڪم ورد ۽ نام اِسم جنهن تي رچنا ڌار
نِڪري مڪون ڌارنت صورت ساڪرتار

٤ (م) روپ ٿين تا حُڪم سان حُڪم ٿئي نه بيان
(م) جيو ٿين تا حُڪم سان حُڪم وڏائي مان

٥ (م) اُتم نيچ حُڪم سان حُڪم لِکتي ڏُک سُک
(م) ڪِن بخشش حُڪم سان ڪِن سدا رولو جک

٦ (م) حُڪم جي اندر سڀ ڪو حُڪم ٻاهر ٿئي نه ڪو
(م) نانڪ حُڪم جي ٻجهي تا "آءُ" "مان" چوي
نه ڪو

١-٣ امرربي ست روح وسر خداست۔ ذکربي کام وبي زبان اوراست
حيف دربند جسم درماني۔ نشنوي صوت پاک رحماني

(ڪوٺو چوي "نہ ڙي ادا مالڪ ناهي دور

(ويٺو آهي جگتر ۾ حاضر ڏسي حضور"

اهڙي ريت فيلسوف وليون ٻاتيون ڪن

انهيءَ بنا عقل سان ٿا پنهنجو مٿو ڀڃن

ملي سخت ڏٺي سان نت رهاٽيون ڪن

ڏسي ڀرين پانهنجو پوءِ ٿا پٽڪ پٽن

م) ڳالهيون ڪئي چا وري ڀوري ڀوي نرتن

(ڀيرا ڪروڙين ڀلي ڪٽي چٽي چمڪن

ڳالهہ ترآهي ڪڙي جيڪر ڪو سمجهي

بخشش صاحب جي بنا ذرو نہ ڪو ٻُجهي

م) ونند ڙ پٽي ٽڪاجي ڏئي جي ڏاتار

(جڳ جڳ پيو ڪائجي انمرتي پو جن سار

(حاڪم ساري سرشٽ جو حڪم هلائي راهہ

نانڪ پرسن آنند ۾ سو سائين بي پرواهہ

م کز تو ترا نہ بستانند — جهل ازان علم بهہ بود بسيار

پؤڙي ٣.

١ وڏن وڏو سو پرڀو اپرنپر ڪرتار
ڪتي سگهي ڪير ڳڻ بي انت بي شمار
٢ (م) ڪو ڳائي ٻل سنڌس جنهن ڪو ٻل آهي
(م) ڄاڻي دات نشاني سو دات ٿو ڳائي
٣ (م) ڪو وڏائي مهر ڪو ڪو ڪاريگري وهنوار
(م) ڪو سراهي ڄاڻ ٿو ڪو اونهون حسابي وچار
٤ ڳياني وڳياني جڳت پيدا نه پاتو تن
مٿو ماري هلي ويا ڏٺي نه ڄاتو تن
٥ (م) "مٽي اپني ڌهري وچي مٽي سمائي
(م) ڄا جو چيٽن جيئڙو" ڪنهن داتا جي وائي
٦ (م) ڪو ٿو چوي "اِيهن ذات ڪجهه اندر پيرو پيه
(م) آهي جيئڙ جهان ۾ ٿو وري وٿي ديهه"
٧ (م) ڪو چوي "ڪرتار آهه تنهن ۾ ڪو شڪ ناهه
(م) ڄاڻي ڏسي سڀ ڪجهه پڙڏو رونهن ڏوراه"

م) ڇا رکجي ورئي اڳيانِ جئين ڏسجي دربار
) واتون ٻولُ ڇا ٻولجي جو ٻڌي ڏري هو پيار
) وڏايون سچي نام جون انمرت ويلي ويچار
) ڪرمن اچي ديهون مهر نظر موڪر دئار
ڏسي شبد وياپتا ڇڏ آپو اهنڪار
) نانڪ ائين ڄاڻجي سڀ پاڻ ئي پاڻ سچار

جهالانگي اُٿ نامُ جپ نِسُ با سر آراڏ
ڪارا تجهه نه وياپئي نانڪ مِٽي اُپاڏ

فريدا پڇل راتِ نه جاڳيوءِ جيو دروٺوءِ
جي تئي رب وساريا ته رب نه وسرئوءِ ||

پهلي پهڙي ڦلڙا ڦلُ ڀي پڇا راتِ - جو جاڳن لهن سي سائين ڪنو داتِ

اُٿ فريدا وضو سازِ صبح نماز گذار
جو سر سائين نا نوئي سو سر ڪپ اُتار

صد کتاب و صد ورق در نار کن - جان و دل را جانب دلدار کن

پرير پگت کي ايک کن - گيان کي برس پچاس

جئڙن گنڀير کي اک گهڙي رهئون بارهه ماس

(٩_١١) رهِ عقل جز پيچ در پيچ نيست - بر عارفان جز خدا
هيچ نيست

جنگ هفتاد و دو ملت همه را عذر بنه

چون نديدند حقيقت ره افسانه زدند

آسمان بار امانت نتوانست کشيد

قرعه فال بنام من ديوانه زدند (حافظ)

پوڙي ۴

١ (م) سچو صاحب سو ڏٺي سچو سندس ناءُ

(م) "اپارپرم" آءِ سڌاءِنس منجهان پنهنجي هيانو

٢ (م) سڀ ڏٺا پڙهن هَن گيان چون "ڏي ڏي"

(م) دانا اُکٿ پڙهار مان پيو ٿو دات کري

ر ہر فلکي مردمکي مي بينم - ہر مردمکي را ملکي مي بينم
ل اگر يکي دو مي بيني تو - بر عکس تو من دو را يکي مي بينم
(مؤلانا)

يست زبان سخن کہ گويد آخر؟ چون نيست قدم رہت
کہ پويد آخر؟

کن کہ ما ترا مي جوئيم - چون جُملہ توئي ترا کہ جويد آخر؟
(فريد الدين عطار)

صدف سہل است کردن قطرہ را دُرِ خوشاب
کن تا قطرۂ خود را مگر دريا کُني

آسيا بِگردي اگر گرد خود دمي
د دامن تو برد فيض عالمي (صايب)

پوڙي ۵.

م) ٿاڦيل ٿاهي کنهن هٿان جوڙيل نا کنهن جو
م) پاٽون پاٽ ٿيو ڏٺي آد نرنجن سو
م) جِنِ جِنِ شيو يو هُنکي تِنِ تِنِ پاتو ماڻ
م) نانک سِمرجي سدا سو شہ گُڻي نِڌان

یا رب دل پاک و جان آگاهم ده — آه شب و گریهٔ سحرگاهم ده
در راه خود اول زخودم بیخود کن — آنگه بیخود زخود بخود راهم ده
(جامي)

مرو بخواب که حافظ ببارگاه قبول
ز ورد نیم شب و درس صبحگاه رسید (حافظ)

دم جان بخش نسیم سحري را دریاب
پیش زان کز نفس خلق مُکدر گردد

چو انجم تا سحر مژگان بیک دیگر نخواهي زد
اگر داني چه درها در دلِ شب باز میگردد

درِ دل نیم شبان کوب که چون روز شود
همه درها بِگُشایند و درِ دل بندند

کمتر از خفاش نادان گر نهٔ — باش شب بیدار و روز آرام کن

اي شیخ مسافر ره حق مي طلبي — تا چند نشستهٔ مدرس عربي
دیوانهٔ ما بکنگره عرش رسید — از راه کمند نالهٔ نیم شبي

طالب جو نا واسطو ڪنهن ديو ديءِ سان
هن جا ڪارج پڏ ٿيا سارا گرو منجهان
ر)برما وِشنو شِش جو آهي هڪ گرو
ر)چيلي شو پِر ڪرتي هڪ ئي ستگرو
تاجي پيتو شبد سپ شبد رهي پرپور
شبد ڏسي پولي پڏي گهٽ ۾ اُن جو نور
پور انڌا جيو جي شبد نہ سُڻن ڏسن
پلپارست گر تن ٿيان جو ڪوئي اکيون ڪن
ر)جي آءُ جاڻان پيد هي وٿون ڪڇندس ڪين
ر)اڪ سندي باتڙي ورني سگهندس ڪين
موهن ٿيو معشوق هڪ لعلون لعل گلزار
اندرون لڌو عاشقن ٻاهر ڍونڍين گنوار
م)ديءِ درپن مون ٿئي خود خالق جو ديدار
م)ستگر پجهايو اُن ۾ مونکي سو ڪرتار
م)هاطِ تہ مونکي سو ڏٺي داتا سپ جيون هڪ
م)رتي رتي ۾ موجود سو وِسري نہ هڪ پلڪ

۳ (م) سِمر جي ء پيچن ڪنهجي پريم رکنجي مڻ
(م) سُکُہ وٺي گهر موٽجي دُکہ کي ڏيئي ٻن
۴ پريمي مَن مٽ تي مٿان ڪوبہ پلي سنسار
ستگُر ملاح مِلڻ بِنا ٻيڙي لنگهي نہ پارِ
۵ ستگُر دِلِ دُٻائي ۾ رکيو مالڪ پاڻُ
هيري امولڪ رتن گُرو ڪرائي ڄاڻ
۶ ستگُر سوئي ڄاڻجي جو هجي شبد سروُپ
ٿو ڏاري خود شبد ئي ستگُرمانش روُپ
۷ شبدُ ڳجهي اندر ۾ ڪُل مالڪ ظهور
روُم روُم ۾ ستگُر جي شبد سان ڀرپوُر
۸ گُروُ ميلي شبد سان شبدُ مِلائي يار
ڪُنجي هٿ گُروءَ جي کولي بجر ڪِوار
۹ (م) گُروءَ مکون ڌاڌُٿي کهت اندرِ واڄت
(م) گُروءَ مکون ويد ٿي جهنجهڪاري ڌُنِ گهت
۱۰ الکہ اگم پڌ روِ ستگروءَ مکون ٿي
(م) گُروءَ سندي مکہ ۾ رهي اڪہ سمائي

رُو کرو جو ساچُ دِرڙاوءِ - اکٿُ کٿاوءِ شبدِ مِلاوءِ

مِلیئي مَنِ هوءِ انندُ سو ست گُرُ کهِیئي
کي ڏيِڌا بِنسِ جاءِ هر پرم پد لهِیئي

پُرشُ جِنِ جانیا ست گُرُتِس کا نائو

برهم پرميسر انوُپُ - سڦل مورت گُرُتِس کا رُوپُ

گُرُ وڏا کرِ سالاهِیئي جِسُ وِچِ وڏِيئا وڏِئیئا -
میلي تا ندرِ آئیئا -

کُنجي پاهو نولُ مَنُ کوٺا تنُ چِتِ
ک گرِبنُ مَن کا طاقُ نہ اُگهرءِ اُور نہ کُنجي هٿِ

دروازي کایا کوٽ هيءِ دسوين گُپتُ رکیاجي -
جر کپاٽ نہ کُلتي گُر شبد کُلِیاجي -
بد واجي ڏنِ وجدي گُر شبدِ سُنِیاجي

---

١ - آدِ نِرنجن نِرمل سوئي - اورُ نہ جاتا دوجا ڪوئي
ايڪنڪارُ وسئي مَنِ ڀاوءِ ھؤمئي گُربُ گوائدا

٣ - گُرڪي مورتُ مَن مه ڌيان - گُرڪي شبد منترُ مَن مانُ
گُرڪي چرن رِدءِ لئي ڌارو - گُرپار برھم سدا نمسڪارو
٤ || مت ڪو ڀرم ڀلائي سنسارُ - گُر بِن ڪوءِ نہ اُترسِ پارُ

رُستن زين پرده کہ برجان تست - بي مددِ پير نہ امکان تست
(مؤلانا)

٥ - گفت پيغمبر کہ حق فرموده است - من نہ گنجم ھيچ در بالا و پست
در زمين و آسمان و عرش نيز - من نہ گنجم اين يقين دان اي عزيز
در دلِ مومن بگنجم اين عجب - گر مرا خواھي ازان دلها طلب
(مؤلانا)

|| بِنُ ستگُر ڪنهِي نہ پائيو بِنُ ستگُر ڪنهِي نہ پائيا
ستگُر وِچِ آپُ رکيئنِ ڪرِ پرگهٽ آکِ سُڻائيا

جگتُ جلندا رکُ تون اپني ڪرپا ڌار - جِتُ دُئاري اُبره تتونُ ليهُ اُبار
ستگُر سُکہ ڏکانيا سچا شبدُ وِچار - نانڪ اورنہ سوجهئي هرگُر بخشڻهار

صاحب کي بات جو آکي کہ نانک کيا ديجي -
س پڈي کر بسرٹ ديجي بن سرشيو کريجي
کنؤن نہ مريجي جڑا نہ ديجي جاں شہ پيا وڈ آٹا

اکر خبرش شد خبرش باز نہ آمد (حافظ)
انستغني ست گفتني نيست خموش (مؤلانا)

رجان تو جاني ست بجو آن جان را -
در کوہ تو کاني ست بجو آن کان را
وفي روندہ گر تواني ميجوي -
بيرون تو مجوز خود بجو تو آن را (مؤلانا)
ا جلوۂ حسنت نہ گنجد در زمين و آسمان
در حريم سينہ حيرانم کہ چون جا کردۂ

ر ہمہ عالم نمي گنجي ز روئي کبريا
يکہ در کنجہ دلِ اشکستگان جا کردۂ (منصور)
دلِ کا حجرا صاف کر جانا کي آني کي لئي
(تلسي صاحب ہاتہ رسي)

اوجهڙا سونهن ڏيه گهٽيئي ڏورئا
سگهرري سونهن پهتي ڪانه پرين کي
(شاه عبداللطيف)

سچي شبد سچي پت هوئي - بن ناوء مُڪت نه پاوء ڪوئي
بن ستگر ڪوناءِ نه پائي پرب ائسي بڻت بڻائي هي

١٠- پار برهم گر رهيا سماء
١٣- در جامه دلق نيست جز پنبه نهان -
وين جامه دلق نيز در پنبه نهان
ذات وصفت اينست که کرديم بيان -
زين بيشتر از خلق وحق افسانه مخوان (بيدل)
١٤- گفت پيغمبر که آواز خدا - ميرسد در گوش من همچون صدا
مهر برگوش شما بنهاد حق - تا بآواز خدا نارد سبق (مؤلانا)

جه پرکه نظر نه آوئي تسڪا ڪڏا ڪرکهيا جاء
بلهاري گرآپڻي جن هردئي ديا ڏکاء

ساڌو ست گرجي ملئي تا پائيئي گڻي نڌان

---

(٢) نالو چگو ڪڍي ڪتي جڳ ڪير تي جس

(٢) جي هن نظر نراچي تہ واتون ڪون پچند سِ

(٣) ڪيڏن ہ ڪيئون ڪري ڏ و ہ ر ڪي ڏ رم راءِ

چؤراسي ءَ جا چڪر ڦري لهي نہ آنند جاءِ

(٣) نانڪ نگڻن گڻ ڪري گڻو انن گڻ ڏئي

(٣) اهڙو تہ سجهي ڪونہ ڪو جو هن سان گڻ ڪري

پوڙي ٨.

(٣) سِڌ پير سُر ناٿ شبد ٻڌي گولڻ پيا

(٣) ڌرتي ڌؤل آڪاس شبد ڪري قايم ٿيا

(٣) ديپ لوڪ پاتال پڻ شبد ٻڌي اِستر ٿيا

چند ر سؤر تارا سيڻي شبد سڻي ڊورڻ پيا

بگاڙيند ڙ ڪال ڪلا مادي ہ پربل

ٻڌ ڻ ڪيئڇڻ روح ڪلا ڪانهي ڪشش ٿقل

مادي جا نندرا ذرا وِ ٿرڻ نئم سندن

چيتن جي شڪتي ڪري ڪشجي ستر رهن

پوڙي ٦.

١ (م) ناهيانِ تيرٿن چوڻ جي وڏائيس ڳالهه لائي
(م) راضي نه ٿئي ڏيو ليو ڪريان ڪوهه نهائي
٢ (م) اُپائي خلق جيتري نهاريان نيڻ ڪٺي
(م) ملي ڇا جو وتجي بنا فضل ڏٺي
٣ (م) مت مون ملن پاٺين رتن ۽ ماڻڪ
(م) ستگر ڪان جي پڌ جي سکيا پوري هڪ
٤ (م) ديکيءِ درپن مون ٿئي خود خالق جو ديدارُ
(م) ستگر ٻجهايو اُن هرموُنکي سو ڪرتارُ
٥ (م) هاڻي تر مونکي سو ڏٺي داتا سڀ جيون ڊک
(م) رڳ رڳ هر موءِ جوُ ڏسو وسري نه هڪ پلڪ

٣- موُرکه سڀ نرجا اڻئي من مکي جنم گوائيئا- وچ دُنيا ڪاهي آئئا
سچ ملياتن صوفيان راکڻ ڪوُن دربار

پوڙي ٧.

١ (م) چُئن جُگن جي آرجا اچا ڏهوڏي ٿي
(م) نون کنڊن هر نامه ر سيڪو ساڻ هلي

پئوڙِي ١٠

) شبدُ يڌ ڙط سانْ هتِ اچِن ستِ سنتوُ کرُ گيانُ

) شبد سُطط مون پراپت قلُ انهتِ اِشنانِ

) پجن سِمرط دُوارون ٿو مِلي درگهمانُ

) شبد يڌ ڙط سان ئِي لگي سهج ستِ مڙ ڏيانُ

پريوُءَ سِمرن مڙ ٿي انحد ڏُنِ جهنڪار

سُکرُ پرِپ سِمرن جو تنهن نا انتُ نرپارُ

) نانڪ پگتن کي ٿو سدا رهي هلاسُ

) پاپن دردن جو سدا ڪري شبدُ وِناسُ

وسواس بيرون کن زگوش - تابگوشت آيد از گردون خروش

محل وحي گرد د گوش جان - وحي چه بود گفتن از حس نهان

بگويم شمهٔ زان نغمها - جانها سر برزنند از دخمها

را نزديک کن کان دور نيست - ليک آن گفتن بتو دستور نيست

راد رزير پا آراي شجاع - بشنواز فوقِ فلک بانگ سماع

(مؤلانا)

۵ (م) شبد اپياسيءَ کي پوهي سگهي نا ڪالُ
جِنِ جِنِ شبدُ ڪمائِيو تِنِ کون مِلِي شهڪال
۶ (م) نانڪ پگتن کي ٿو سدا رهي هلاسُ
(م) پاپن د ر د ن جو سدا ڪري شبدُ وِ ناسُ

۶ـ اؤ کدُ تيرو نامُ د يال

سرب روگ ڪا اؤ کدُ نامُ

پوڙي ۹

۱ (م) شبد ڏِيانِي ٿا رهن شِوّ بِرما اُر اِنْدِ رُ
(م) ٿو سيکاري شبدُ ئي واتون سِمرِ طِ منـ
۲ (م) شبدُ پڙ طِ سان ٿامِلن جوڳ جگتِ تن پيـ
(م) شبد ذ رِيعي ٿا ٿِين شاستر سِمرِت وِ يد
۳ (م) نانڪ پگتن کي ٿو سدا رهي هلاسُ
(م) پاپن د رِ د ن جو سدا ڪري شبدُ وِ ناسـ

پؤڙي ١٢

(ر) پِريم ۽ سرڌا گَتي ڇئي وِچي نہ زِبان
(ر) چوند ر آخِر ٿڪجي ٿي پِشيمانُ حيرانُ
(ر) ڪاغذ ڪيٿهن ايترا نہ قلمُ نا لِکڻ هارُ
(ر) جو پِريم پرتيتِ جو ويهي ڪجي وِيچار
(ر) اُتم ۽ اُونچو اهڙو آهي نام نِرنجن
(ر) بارِ بارِ ڏِيائي جو سو جاڻي مها مَنِ

...تِ پِيالہ پِئسي نهين آنِ پري جو جهول -
...ن جو وِشتا پري گهتي نہ تانڪو مولُ (ڪبيرصاحب)

پؤڙي ١٣

(ر) سرڌا پاوِ سانُ سُرتِ ٿي جاڳي منجهمن ٻڌ
(ر) ويسه پاوِ سانُ پوي ساري جڳ جي سڌِ
(ر) مُرجي نا ڏڪ کائي جو نام نِسچي وانُ
(ر) ساٿِ ڪال ڪرال جي وِچي نہ پِرِوسي وانُ
(ر) اُتم ۽ اوُنچو اهڙو آهي نام نِرنجن
(ر) بارِ بارِ ڏِيائي جو سو جاڻي مها مَنِ

یه شبد اڏ رسین آتا - تون سُن سُن کر کیا گاتا
گهٽ گهٽ پیتر پهي ٻلا سا - ديکر ديکر مٽن پائون هلا سا
(راڌا سوامي صاحب)

زبان و دل موافق ساز هنگام دُعا کردن
بیکـــ انگشت نتوان عقدہ از رشته وا کردن

٣- پرب کي سمرن انهد جهنڪار -
سُکر پرب سمرن کا انت نه پار

سمرني ساڏن وٽ دا نهٽاٽي ويٺي -
نامُ سمرین کین کي آءُ گهل م پيٺي

پوڙي ١١.

١ (م) نيت مريا دار اگ سب شبد پڌر سبهان ٽين
(م) شاه ٽين ۽ شيخ پير شبد کي ڪُن جي ڏين
٢ (م) وٽي ڏس آواز جي انڌا لهن راه
(م) ائين نام ڌارسان هٽ اچي پرب اڳاه
٣ (م) نانڪ پگتن کي ٿو سدا رهي هلاس
(م) پاپن دردن جو سدا ڪري شبد ۽ ناس

و یران خانه بهر گنج و زر - بعد از ان گنجش کند معمورتر

ں بشگافد فلک را صد شگاف - عشق لرزاند زمین را از گزاف

محبت تلخها شیرین شود - وز محبت مسها زرین شود

شي از عشق در جان برفروز - سر بسر فکر عبادت را بسوز

ت عشق از همه دینها جداست - عاشقان را مذهب و ملت خداست

او دین ست و دینت نور جان - ایمنی وز تو جهانی در امان

ق آن شعله ست که چون برفروخت - آنچه جز معشوق باقی جمله سوخت

ع لا ور قتل غیر حق براند - در نگر زان پس که بعد الله چه ماند

ند لا الله و باقی جمله رفت - شاد باش ای عشق شرکت سوز رفت

(مؤلانا)

و ز عاشقان عاشق بدانند - خیال پختگان خامان چه دانند

ما جز ما نداند هیچکس - کار پروانه نیاید از مگس

کر را جامه ز عشقش چاک شد - او ز حرص و عیب کلی پاک شد

ي گردان از دل خود ما سوا - تا نگنجد در دلت غیر از خدا

توئي كي يار گردد يار تو - چون نباشي يار باشد يار تو

مباش اصلاً کمال این ست و بس - تو در او گم شو وصال این ست و بس

پوُڙي ١٤

١ (م) مارگِ مُڪتيءَ روڪ ناپائي نام آراڌي
(م) وڃي پتِ سانُ ظاهر گهرءِ تِني آرامي

٢ (م) نام نسچئي هلي نر رستي مذهب پنٿ جي
(م) نام توُڪلي سنبنڌ آهِ ساڌُ ڌرم سچي

٣ ڌرم پريميِن جو سيِن ڌرمن ڪوُن جدا
مذهب عاشقن جو آهِ عشق ساڌُ خدا

٤ (م) اُنمه اوُنچو اهڙو آهي نام نرنجن
(م) بارِ بارِ ڏيائي جو سو چاٽي مهامن

٢-٣ ليڪ ليڪ گاڏي چلي ليڪ چلي ڪپوُت
ليڪ ڇوڙ وه چلي سائر سنگهه سپوُت (تُلسي صاحب)

توچه داني سرحق اي جاهلي - تو گرفتار بو بکر و علي

ما ز قران مغز را برداشتيم - استخوان پيش سگان انداختيم
(مؤلانا)

عشق آن بگزين که جمله اوليا - يافتند از عشق او کار و گيا

اي خنک آن جاني که بهر عشق و حال - بذل کرده خانمان و ملک و مال

پوڙي ١٥

) ساڌُو نام ويساهي پائي موکر ڏُئارُ

) نام وِشواسي ساڌ پِڙ اُڌاري ڪُلُ پروارُ

) نام ڌِيائي گُروُ تري ارُ تاري پِڙ سِکر

) نانڪ نام آراڌي رلي نہ ڪو پِنندي بِکر

) اُتم ء اوُنچو اهڙو آهي نام نِرنجن

) بارِ بارِ ڌِيائي جو سو جاڻي مهمانِ

دِل ۾ تنهنجي آهِ جي ڌيانُ نامُ ڌڻي

آهِنُ ساڻِ ڌڻيءَ جي جاڻُ نہ شڪ ڪٽي

ود جان و دلم را جمال نام خدا

اخت تشنہ لبان را زُلال نام خدا

ان اسم و مسمیٰ چو فرق نیست ببین

در تجلی اسما جمال نام خدا

صال حق طلبی ہمنشین نامش باش

د وصال خدا در وصال نام خدا

ال دوست ز آئینۂ دلت تابد

گر زدوده شود از صقال نام خدا

هرکه او از خویشتن بیزار گشت - بیشک آن کس محرم اسرار گشت
(بو علي)

هرگاه دلم با غمت انباز شود - صد در ز طرب بر دل من باز شود
زان بر نبود که جان فدائي توکنم - تیهو چو غذاي باز شد باز شود

بسیار دیده شد که یکي را دو کرد تیغ
شمشیر عشق بین که دو کس را یکي کند

کافر عشقم مسلماني مرا در کار نیست
هر رگ من تار گشته حاجت زنار نیست (خسرو)
از سر بالین من برخیز اي نادان طبیب
دردمند عشق را دارو بجز دیدار نیست

تا نگردي آشنا زین پرده بوئي نشنوي
گوش نا محرم نباشد جائي پیغام سروش (حافظ)
در مجلس عشق قراري دگرست - وین بادهٔ عشق را خماري دگرست
آن علم که در مدرسه حاصل کردند - کاري دگرست و عشق کاري دگرست (مؤلانا)

ـرن ڪي سُنِيون ڪرؤ جيون سُرهِي سُت مانهِ
ـڪه ڪبير چارا چرت بِسرت ڪبهُون نانهِ
(ڪبير صاحب)

ڪبير تُون تُون ڪرتا تُون پيا مُجهه ۾ رهي نه هُون
ـي تيري نام پرِجت ديکُون تِت تُون (ڪبير صاحب)
ـؤنت ڀڱنت سووت جاگت اِهُ مَن تُجهِه چِتاري

ـجاگن ۾ سوون ڪري سوون ۾ رهي جاڳ (ڪبير صاحب)
ـدل آگاه مي بايد وگرنه - گدا يڪ لحظ بي نام خدانيست

دِل جُدا ديده جُدا سوئي تو پرواز ڪند
گرچه من در قفسم بال و پرم بسيار است

پؤڙي ۱٦

جل ۾ نِرالو ڪنول بدڪ مڇي نِيشان
سُرتِ شبد ترجي پو جل اِهو نام و کيان
نڪري وِيندو تومنجهون اهنگتا سندو روڳ
گُر پرشا دؤن جي ڪرين سرت شبد راجي يوڳ

يقين بدان كه تو با حق نشسته‌ء شب و روز
چو همنشين تو باشد خيال نام خدا
ترا سزد طيران در فضاي عالم قدس
بشرط آنكه بهّ پري به بال نام خدا
معين ز گفتن نامش ملول كي گردد
كه در ملالت نامش بود ملال خدا (معين الدين چشتي)
گر در دل تو گُل گذرد گُل باشي - ور بلبل بيقرار بلبل باشي
تو جُزوي و حق كُل ست اگر روزي چند
انديشهٔ كُل پيشه كُني كُل باشي (جامي)
نمي سازد پريشان شغل دنيا وقت عارف را
صدف را شور دريا نيست مانع از گهربستن (صايب)
در فطرت كامل نكند حادثه نقصان
ياقوت چو سائيده شود قوّت روح ست
گِرهست مِه جو رهي اُداسُ - كهُ كبير هم تاكي داس

هات پانْو كر كام سب چيتُ نِرنْجن نالِ

سُمرن كي سُدِ يونْ كرؤ جيؤنْ گها گهر پنها ر
هالئي دولئي سرتِ مه كهئي كبيرْ بِچار ِ

هاطِ سُرتِ اکيُنِ وِچِ اکُ هوسِ ڏهونْ دُرآسنُ
اصلُ ڏامُ پري پري جتِ سُئنيُوءِ سنگهاسنُ
م) پنجہ شبد پروانُ کيئين پنجہ لوک پرڏانُ
م) پنجن شبدن پڌي ملي پائي درگہ دانُ
م) جنهنکي مليا پنجہ شبد سوُ نهي درِ سلطان
م) کيائين هنن پنجن جي کُنجي هِکُ ئي ڏيانُ
م) قُدرتُ انتُ نہ پائي کو پلِ چوي کري وِچارُ
م) کرتي جي کرتيہ جو نا وارُ پارُ شمارُ
م) سنتو کہ رسي سان پڌلُ اُتپتِ رحم رحمانُ
م) مٿي ڏِبّي ڏرمُ روُپ قايمْ آهي جهانُ

گاءِ پتر مٿي اُتي بيتلُ آهِ ڌرتي
نِسچو اهڙو کن تا کي مانش پور مٿي
م) پسي کو جي غؤرُ سان جاڻي سچُہ اُهو
م) ڏِڳو پسوُ کئن کٽي بارُ پلا هيڏو

٣ گھرم گھرُ ڏيکاري ڏئي سوستگرُ پرکہ سُجانُ
پنجہ شبد ڌنڪار ڌنِ وڄن تا اُتِ شبد نِشانُ
٤ ديپ لوڪ پاتال تان کنڊ منڊل تتِ حيرانُ
جھنڪارُون اُربا جنترا اُتِ سچي تختِ
سُلطانُ
٥ سُکمن جي گھرِ راڳ سُرطِ سَنّ منڊل لِوالءِ
اڪت ڪٿا وِيچار سان منشا منِ سماءِ
٦ اُلٽي ڪنول انمرت پِرِ وڃي نرمن ڪنھن ڏاءِ
اجپا جاپُ نہ وِسري آد جگاد سماءِ
٧ پنجن مِلن سپ سکيون تين گُر مُکہ نِج
گھرِ واسُ
شبدُ کوجي سو گھرُ لھي نانڪ تنھن پرش داس
٨ پنجہ شبد ناد تا وڄن منجہ تنھن گھر سيا گيي
جنھن مت سِنگھاسن سُھٽي ست پُرش براجي
٩ ديھي نگري اُوتم تان پنجہ لوڪ وسن پرڌان
چوٿيءَ تي تِنِ جي وسي ايڪنڪار پرش نِربان

ر) ڇپائين ھِڪڙو اکر ڪنيئين ھِڪُ پساءُ
ر) تنھن مون ھنِ پرگھٽيا لکين جڳ درياءُ
تنھن سچي ويھي پاٺ آھِ ڪئي ھٿ جي جوڙ
آنو ڦوڙي پانھنجو ڪي اٿس جوڙ وِڇوڙ
م) کھڙيءِ کھڙيءِ سگھہ جو چوان آءٌ وِيچار
م) چرنن تون صدقي وڃانس آءٌ لکہ لکہ وار
م) جا تو پاوين صاحبا سائي پلي ڪار
م) تون ئي ڏون شاھا سدا حئي قايم نرنڪار
...ئسي جل ۾ ڪنول نرالم مرغائي نئشاطي
...سرتِ شبد ڀؤ ساگر تريئي نانڪ نام وکاڻي
...ھمِ اِڪانتِ ايڪو منِ وسيا آسا مانھہِ نراسو
...گم اگوچر ديکر دِکائي نانڪ تا نڪا داسو
...ڪنيئي تيرا اھم روگ - تون گر پرشادِ ڪرراج يوگ

...ڀنڄ سکي مِلِ منگل گائئا - انھد پاڻي ناڌ وڄائئا
...ن ٧ - گھر ۾ گھر دِکلاءِ دي سو ستگر پرکر سڄاڻ
...پنڄ شبد ڌنکار ڌنِ تہ باجي شبد نشان

١٧ (م) ڏرتيون ٽاپيون ڪٿين هِن ڌرتيءَ ڪان پري

(م) اتو رُ بارُ اُنهن ۾ ڇا زورُ تِن تري ؟

١٨ زور ڇڪڻ ڌا ر جو نِڪتي مان هُن جا

پل ڪلا پرپوُ ر سرِو شبد سروُ پيي سا

١٩ آئي آهِ سُرتِ هِتِ هِن ئي ڌار لهي

موٽي وڃي سُرتِ گهرِ هِن ئي ڌار چڙهي

٢٠ شبد سُندا هوڪا پڌي سڌ تي چڙهُ متي

ڪو رئڙي وانگي چڙهي مِلُ وڃي پرڪي

٢١ (م) اگڻت آهن جيو جنت ڪٿين ڏاتيون

رنگ ڏام

(م) سيڻي سُندي سِر اُتي چڙهيلُ ليکو ڪلامُ

٢٢ (م) ڪيرُ اِهو ڄاڻي لِکي اِحسابي حِسابُ !

(م) لِکئي ليکو تي ڪيترو ڏيڊو تنهن ڪتابُ!

٢٣ (م) ڪيڏي طاقت هُن جي سُندر روپ هن جو!

(م) بخشش سُنديس ڪيتري ٿو ماپ ڄاڻي ڪو؟

ي نگريِ اُوتم ٺانا - پنهنجہ لوڪ وسهِ پرڏانا
ہرايڪنڪار رِنرالم سنّ سماڌِ لڳائِدا

چہ لوڪ ٺاڪُر پرڏان - ساڌ سنگت مِلِ اِهُ من مان
(پران سنگلي صفحہ ٢٢٤)

يوڻ اُوبر سِنهاسن ٺان - تنهِين نِرنجن پرش سجان
ن پرئان سپت اُوپر ڪئِلاس - ٺانک نِرنڪار نِرجاس
(شرح صفحہ ٢٢٥)

مي ممتا لوپ بِناسن - تودر مُڪتي دسوين آسن
ر پري پري اپرنپر جِن آپي آپ اُپائِنا

ستت سچ شبدُ پرواڻُ - اُستت سچہ سچا پرواڻُ
(پران سنگلي صفحہ ٢٦٤)

ن بٺتِ اڪيلا ڏِيانُ ڏِرتو مِلي نِشاني شبد ڪي
(راڌا سوامي صاحب)

ا زڪنگرهٔ عرش مي زنند صفير - ندانمت کرد رين دامگہ
چہ افتاده است [حافظ]

ڏيپ لوءِ پاتال ٽان ڪنڊ منڊل حيران
ٽار گهوڙ ٻا جنترا تهانْ ساچ تخت سُلطان
سُکمن کي گهرِ راگ سُنِ سُنّ منڊل لِولاءِ
اکتُ ڪٿا ٻچار کي منشا منهِ سماءِ
اُلٽِ ڪنول انمرت پريا اِهُ منُ ڪتهُ نه جاءِ
اجپا جاپُ نه وِسرءِ آدِ جڳادِ سماءِ .
سب سکيانْ پنڃئي مِلي گُر مُکِ نِڄ گهرِ واسُ
شبدُ کو جِ اِهُ گهرُ لهي نانڪ تا نڪا داسُ
٨- واجي پنڃ شبد تُت گهرِ سڀا گي -
گهرِ سڀا گي شبدُ واجئي ڪلا جِتُ گهرِ ڌاريا -

پنڃي شبد اناحد باجي سنگي سارنگ پاني
ڪبير داس تيري آرتي ڪيني نِرنڪار نرباني

پنڃ شبد تهٖ پورن ناد - اناحد باجي اچرج بسماد

پنڃ مِلهِ اپني گهرِ پورا - تِسُ گهت واجئِ اناحد تورا
(پران سنگلي صفحه ٢٢٥)

ر) جا تو ڀاوين صاحبا سائي سا ڀلي ڪار
ر) تون ئي تون شاها سدا سلامت نج نرنڪار

بوڙي ١٨

م) اسنکر مورک نر پشو غلطان منجهه اند ڏور
م) اسنکر ڏاڪا چور تنکر گهر شکن حرامخور
م) امر جيو رو روح نج انس پرش پرم
م) کيو وڃن تنهن اتي نردئي اسنکر ظلم
م) اسنکر گال جيون ڪپن ڪرت هچا جي ڪن
م) اگهٽت هن پاپي لچا پاپ انرت پچن
م) ڪوڙا دغا باز ٻگ اسنکر ڪوڙ ڦرن
م) انيڪ بدو بي نفرتي کائن ڪتل ۽ ڪن
جي رت لڳي ڪپڙي تہ جامو ٿئي پليت
جن مانشن پيت سوتن ڪئن نرمل چيت
م) نند ڪ چغل گلار اسنکر سر ڪٽن پرائو بار
پئوند و پلا وتن اسنکر وڃائي پاڙ ڪرتار

کس ندانست کہ منزلگہہ معشوق کجا ست۔ این قدر ہست
کہ بانگ جرسي مي آید [حافظ]

مرادر منزل جانان چہ امن و عیش چون ہردم - جرس فریاد
میدارد کہ بربندید محملہا [حافظ]

٢٥۔ آہي سچ کيا کرجوڙ۔ اُنہ جہ ڦوڙ جوڙِ ۽ جوڙِ

بوُڙي ١٧

١ (م) اسُنک ڀڳتي پاوِپريا اسُنک جپُ جانب جاپِن
(م) اسُنک پوڄِن پيرپرِين اسُنک تپ تيکرِط تاپِن
٢ (م) گرنشِن ويدن پاٹ مُکہ حافظ بي شُمار
(م) انيک رهن اُداس مَنِ جوڳي انهد تار
٣ (م) عاشق ڀڳت جن اسُنک جِن گُرط گيان وِيچارُ
(م) ست وِرتي پُرش ستي اگنت داتار
٤ (م) اسُنک سورِه ساڌ سنت جِن مُکہ سار نامُ اڌارُ
(م) موني جني بي شُمار جِن آهِ لاتي لِنو تار
٥ (م) کهڙيئي کهڙيئي قُدرت جو چوانُ آهِ وِيچارُ
(م) چرنن تون قُربان ٿيان آهِ نہ هِڪڙي وارُ

و بامردم نیامیزد مترس - بل بترس از مردمان دیوسار
[سعدي]

توانی درون کس مخراش - کاندرین راه خارها باشد
(سعدي)

مکن اگر نکني شاد خاطري - گر مرهم دلي نشوي
نیشتر مباش (صایب)

ڻُ نِو چاڻ هئون پيا ڪُجهه ڏيئي - رَبُ تنان ڏي ٻَلي
ٻاهر ڪيا ڏُونڏيئي

نِ ماڻڪ ڏاهڻُ موُل مَ چانگُوا
پِرياڏِي سِڪ هِيانءُ نہ ڏاهِ ڪهِينڊا

ڪا نا گالاءِ سپنا مڃي سچا ڏٺي
نہ ڪٿهِينُ ڏاهِ ماڻڪ سب امول وي

هوُرِ ڪُرُ آ ڪِيئي پاڻا لهئي سزاءِ

و رتُ لڳي ڪپڙي جاما هوءِ پليتُ
و رتُ پيوئي مانسا تنِ ڪيوُن نِرمل چِتُ

هوُنُ ڪهِ جات هوُنُ ڪها جو ماني همار
ڪا ڳلا تمُ ڪاٿهو سو ڪاتِ هئي تُمار (ڪبير صاحب)

٧ (م) نانڪ داس نيچن جي چوري ٿو هي؟ ويچار
(م) توتان مان واري پلهار وڃان نه ڪڙي وار
٨ (م) جا تو پاوين صاحبا سائي ڀلي ڪار
(م) تون ئي تون شاها سدا حئي قايم نه نڪار

١ـ آدميت نه به نطق و نه به ريش و نه بجان
طوطيان نطق و بزان ريش و خران جان دارند

آدمي را آدميت لازم ست ـ صندل بي بو بود چون هيزم ست

مورکه نال نه لجهيئي

مورکه ڪون سمجهائيئي گيان گانٺ ڪا جاءِ
ڪوئلا هوءِ نه اوجلا سؤمن صابڻ لاءِ (ڪبير صاحب)
گريئي پربت سکر سين پڙيئي ڊرن منجهار
مورکه مترنه ڪيجئي ڊوبي ڪالي ڌار (ڪبير صاحب)
نور فلڪ ست اين تن خاڪي ما ـ رشڪ ملڪ آمد ست چالاڪي ما
گه رشڪ برد فرشته از پاڪي ما ـ گه بگريزد ديو ز بي باڪي ما
[مؤلانا]

کي مارگ پاوهِ - آپِ ٻڌاءِ تونْ هي سمجهاوءِ

پوڙي ١٩

ري ڳاٽيتي ترِوِ را مانْ هِڪ سِڄ هِڪ ڏار
منجھ ترِوِ ري ترِوِ ري ڏرِي مورت سِڄ سار
پاڙ ٻِڄ ٽڙ ڏار ڦُل ڦُل پڻ سڀ پاڻ
گئو وچرو ڪِير گاهُ سيپيٽي پاڻ سُڃاڻ
ڪنڌوِءِ ڳُلُ پاڻ ئي پاڻ مِٺي بُلبُل
پاڻ سِنگهندڙ آهِ ٻئو ڙ پِڻ سڳنڌي ڦُل وِلِ
پاڻ پٽي پاٽٽي قلم ٿو مٿونْ لِکي پاڻ
جيڪي اکر لِکيا سي پِڙ آهي پاڻ
اُٺو جزو ڪونه ڪو جونه صورت سبحان
وِڻُ ڏاڏو جانور سڀ اندر جاڻ جانِ
گُهمي ڏِٺا مونْ جتِ ڪِتِ سيپيٽي سير وٿان
جِتي ڪِٿي ڏِٺا پڌرا پِرينِ پير نِشان

خار پیرا ہن مشو آسود گان خاک را
تا پس از مُردن نگردد بر تنت ہرموئی مار (صایب)
غافل از مور مشو گرچہ سلیمان شدہ - کہ زہر ذرہ بدرگاہ
خدا راہ بود [صایب]

۷ مندي کہي نانکا سر پر مندا ہوء

بد میکني و نیک طمع میداري - ہم بد باشد سزاي بد کرداري
یا آنکہ خداوند کریم ست و رحیم - گندم ندہد بار چو جو مي کاري
(مؤلانا)

خرد سوئي ہرکس رسولي نہفتہ است - بدل در نشستہ بفرمان
یزدان

ہمیگوید اندر نہان ہرکسي را
کہ چون آن چنین است وین نیست چونان

۸ـ اِک پرم پُلائي اِک پڳتي راتي تیرا کیلُ اپارا
جت تُدِ لائي تیھا قلُ پائتا تُون حکم چلاونہارا

جسُ آپِ پُلائي سو کِتھَرِ ھٹُ پائي
پُرب لِکیا میٽنا نا جائي

جیتھَ جنت تیري ڈاري - پرپ ڈوري هاتِ تُماري
جہ کراوء سو کرڻا ـ نانک داسُ تیري سرڻا

شبدُ ڪِلائي خوش ڪري ڪري شاهُ وزيرُ
شبدُ رُئاري رنج ڪري ڪري واهُ فقيرُ
سوئي اکرُ لکيو سيئي سِرنِ ڪرتار
ڪرمن چڪرُ هليو سِڄُ رضا حُڪم ستار
ر) اِهو اکرُ جنهن لِکيو تنهن سِرِ ناهي ليکُ
ر) فرمائي جئين جئين تئين تو پوي ليکُ
ر) جيڏي سندي يس رچنا تيڏو سندس ناءُ
ر) بِنُ نالي سچي شاهه جي ڪو بي ناهي ٿاءُ
م) کهڙي کهڙي قُدرت جو چوان مان ويچار
م) صدقي صدقي چرنن تون وڃان انيڪ وار
م) جا تو ڀاوين صاحبا سائي ڀلي ڪار
م) تون ئي تون شاها سدا اٿي قايم نرنڪار
ن ۸ - جهان ڪهان پرپ تون ورتندا

جائيٿي جڳت ۾ تٿي هر سائين
قدمي زديم در ڪوي تو بود - هر گوشه ڪه رفتيم همه ڪوي تو بود
مگر سوئي دگر راهي هست - هر راه ڪه رديم همه سوئي تو بود

٧ رومُ رومُ ۾ سپ جي پرينْ وينو پاڙ
نالو پاڪُ پانهنجو دِلبر اُڪريو پاڙ

٨ سيئي ديرا دوست جا نالا سپ سندس
"هوئي هو" "تون ئي تون" ٿا سيئي چپين

٩ (م) اسنکر نانوِ صاحب جا ٿان سندسِ اسنکر
(م) پري کونْ پري اپيچ لوڪ آهينسِ اسنکر

١٠ (م) پرش پِرڪرتي آهِ جنِ سِر لوڪن بار
(م) چنئي چنجن ڪيترا رچنا ۾ اشمار

١١ ٿيو ڏِڪ اکر مون سارو هي ٿُر ظهورُ
زورُ سپُ اکر جو اکر سندو سپُ نورُ

١٢ (م) ناھ نيشانُ اکر مونْ ٿي اکر مونْ واکاڻ
(م) گُڻ کهاڻيونْ اکر مونْ اکر گيت سُجاڻ

١٣ (م) واچڻ بولڻُ ۽ لکڻُ سو سپ اکرنِ ميلُ
(م) تحرير ۽ تقرير ٿي سڀُ اکرنِ سِر ميلُ

...ڻتي قلم آپ اوپر ليکہ ہر تون
...و کهيڻي نانڪا ڏوجا ڪاهي ڪون
...آپي آپ ورتدا آپ بڻت بڻائي
...ن ڏوجا ڪونهي تون رهيا سمائي

...رسي آپ رس آپي راوڻ هار
...هووءِ چولڙا آپي سيجہ ڀتار
...رتا ميرا صاحب رو رهيا ڀرپُور-
...ماڇي مڇلي آپي پاڻي جال- آپي جال منڪرا آپي اندر لعل
...بهڙترنگلا سڪيڻي ميرا لعل- نت روءِ سوها گڻي ديکہ همارا حال
...وءِ نانڪ بينتي تون سرور تون هنس
...ول تون هئي ڪويتا تون هئي آپي ويکسِ وِگس
...وح عدم لوا يہ نوُر قدم- لا يہ گرديد کس درين سرمُحرم
...را مشمر جدا زعالم زيراکہ- عالم همہ در حق است وحق درعالم
(جامي)
...سرِ غيرت کہ تا غيري نيارد ديد نت- بس بچشم خويشتن
درخود تماشا کردهٔ (منصور)

...د نکند گنہ کہ قهاري تو- ما غرق گنا هيم کہ غفاري تو
...قهارت خوانده ست وما غفارت- آيا بکدام نام خوشداري تو
...ڌا سوامي اگهڙ سگهڙ راڌا سوامي (راڌا سوامي صاحب؟)

در عالم حقیقت گردیده وا کشائي - هر ذره آفتابست هر قطرهٔ ست دریا

هر ذره که بیني همه خورشید صفا ست - هر قطره که یابي همه دریاي روان است

برگ درختان سبز در نظر هوشیار - هر ورقي دفتریست معرفت کردگار (سعدي)

هر چند که بیرون زمکاني وزمان - خالي زتو نیست یک زمان هیچ مکان

یک ذره ندیدم بعالم که دران - خورشید رُخ ترا نه دیدیم عیان (خاقاني)

تونْ پیڈ ساکھ تیرتھ ڦُولي - تونْ سُوکھم هُوئا استُولي
تُونْ جل نِڌِ تُونْ ڦین بُد بُدا تُڌ بِنُ اَوُر نه ڀالیئي جیئُ

آپي ڀَوَرا ڦُول بیل - آپي سنگت میت میل
ائسي ڀورا واسُ لي - ترور ڦُولي بن هري
آپي کَولا کنتُ آپ - آپي راوي شبد ٿاپ
آپي باڇرو گئُو کیر - آپي مندر ٿم سریر
تون سرُ ساگرُ گُڻي گهیر - تُونْ اُکل نرنِجن پرم هیرُ

بنا ڪا سيڪو تيرا - سا چي صاحب گهرَ گنيِرا
نڪ سيئَي جن اُوتم جو ياوهِ سُوامي تُم منا

مهِ جوت جوتِ هئِي سوءِ - تِس ڪي جانٽي سرب
مهِ جانٽا هوءِ

ڪي جوتِ پر گهتُ هوءِ

شنيده ام ڪہ بجان بستر يار قيمت بوس
ار جان بہ تنم نيست صد ہزار افسوس

پوڙي ٢٠

م) هت يا پير يا سر پرُتي نا پاڪُ پوڻِ
م) پاٽيءِ سانْ ڌوتي لهي مٽلُ صافُ ٿيڻِ
م) ڪپڙو ساٽ گندگيءِ جي ٿي پوي پليت
م) صابڻ تنهنْ کي تاڏ يئي ڌوئي ڪجيس پنيت
م) مت مٽليِ ٿي پوي جيڪڏهن پاپن سنگ
م) ڌو يپي صافُ ٿئي اُها نام سچي جي رنگ
م) پُنوان پاپي فرقُ نہ چوڻ ماتر کٿي
م) لکي پاٽ ڪٽي وچي هت سان ڪري ڪرٽي

آپي ڏنگ آپي سرباٽا - آپي سُگهڙ سروُپ سِيا ٽا

جتا ڀِڪت ڀِکرال سروُپي روُپ نه ريکيا ڪائي هي

گفتمش پوشيده رُخ مگذر زآهن کاتبي - گفت هرجا باد باشد شمع را پنهان برند

پيوسته بحسن خود جهان آرائي - وين طُرفه که رخ بهيچ کس ننمائي
از نور ظهورست نقاب يعني - پنهان شده زغايت پيدائي
(خاقاني)

با گلرخ خويش گفتم اي غنچه دهان - هر لحظه مپوش چهره چون عشوه دهان
زد خنده که من بعکس خوبان جهان - در پرده عيان باشم وبي پرده عيان
[جامي]

اي صفوت روح اعظم آئينهٔ تو - واي ظلمت خاک آدم آئينهٔ تو
روي دگرست در هر آئينهٔ تو - اي هژده هزار عالم آئينهٔ تو
(جامي)

گه باده وگاه جام خوانيم ترا - گه دانه وگاه دام خوانيم ترا
جزنام تو برلوح جهان حرفي نيست - آيا بکدام نام خوانيم ترا
(جامي)

توُن ڪرتا تيرا سڀُ ڪيتا - تُجهه بِنُ آورُ نه ڪوئي پيتا
آدمتِ انت پرپ توُنْ هيءِ سگل پسارا تُم تنا

(م) انحد ڌُنِ جهنڪار واھ يڳتن جو ڌُن واھ

(م) عاشقن حسن سچو سدا منِ محبوبنِ چاھ

يڳتيءَ پڇجي ھن ڪي پيون تہ ٻتاڪون ڪوڙ

انت لهط جون ڪوششون وھم دليل ئي ڌوڙ

(م) ڪهڙي تِت ڪهڙي گهڙي ڪهڙو وقت ۽ وار

(م) ڪهڙو مهنو ڪهڙي رتِ جنهن ۾ بڻيو آڪار

(م) ويا نہ پاتي پنڊتن جن آھن ليکہ پران

(م) وقت نہ پاتو قاضين جي واھن قلم قران

(م) جوگيءَ نہ جاتِن وار تِت مهنو رتِ نہ ڪو

(م) جنهن ڪرتا سرشٽي رچي پاڻئي جاڻي سو

(م) ڪئين سا رھا يان ڪئين چوان ڪئين
ورنيان ڪئين جاڻان

(م) نانڪ سيڪو ڳالهہ چئي سڀ ڪو ڪي ڪان
سياڻان

(م) ڌڻي وڏو نالي وڏي ھيءَ خلقت جنهن جي آھہ

(م) جوھئو مڻي جاڻي نانڪا سو سنهي نہ منجهہ درگاھہ

٥ (م) پوکي ٻج پاڙ تو ڦلُ ٻي ڪائي پاڙ
(م) نانڪ جنم ۽ مرڻ ڏُکُ سانُ پوگي پاڙ

۴- عملت پیش میرود بهر بهشت - تاز بهر تو خانہ سازد وکشت
خُلق نیک تو حور خواهد شد - راتِ عالي قصُور خواهد شد
عمل جر ڪيتي ڏُني وِڃِ سي درگه اوگاها

جئِسا بيِجهِ تئِسا کاسا

جئِسا بيِجئہ سو لُڻئہ ڪرما اِهُ کيتُ

پوَڙي ۲۱

۱ (م) تيرٿ تپشائونُ اُ دیا ڪمُ پُنُ دانُ
(م) تنِ ڦلُ پائي ڪوجي تر بہ تُچھ تِر سمانِ
۲ (م) پجن ڪجي ڏِيائجي سِڪ پاؤ رکجي مَنِ
(م) اندر ونُي تيرٿ ۾ مَلُ ڌو ٻي وڃي مَن
۳ (م) سپ گُڻ تُنهنجا صاحبا مونُ ۾ ڪونہ ليي
(م) تُنهنجي ديا ڪِئي بِنا ڀگتي ڪين بني

خلق نبوده نہ بود نيز تو باشي
صف تو گفتن کہ تو در وصف نيائي
شرح تو گفتن کہ در فہم نہ گنجي
ي و نہ خسپي نہ بنِگاہي نہ فرائي [شاه عبد الطيف]

يار کا نهي مشکل مگر تتي - دُشوار تو يهي هئي
دُشوار ديکنا (تُلسي صاحب هاٿ رسي)

الوهيت ۾ لاهوت لنگهيو جن -
ن تن حُسن حرف نہ سُجهو هيڪڙو (شاه ڀٽائي)

آپ گنوائيئي تا شہ پائيئي اور کئسي جُترائي
نظر کرديکي سو دِن ليکي نازک سا سب رائي

تعظيمِ خدا افراشتن - خويشتن را خاک وخواري داشتن
ت توحيدِ خدا آموختن - خويشتن را پيش واحد سوختن
وبي نفس و ساده سينہ شد - نقشهاي غيب را آئينہ شد
ص خويش را ديد و شناخت - اندر استکمال خود دو اسپہ تاخت
ي پرد بسوئي ذو الجلال - کو گماني مي برد خود را کمال
(مؤلانا)

سي را بندگانش حارس اند - شاه مابر بندگان شد پاسبان
يدا ئي نہان ست از تو او - شود پيدا چو تو گردي نہان
(شمس تبريز)

۱ـ هرچیز بجز خدای نامی چندیست
نامی چندی فریب عامی چندیست
تکلیف نماز و روزه وحج و زکوات
جوشی ز پئی پختن خامی چندیست

مغز تحقیق ز ارباب عمایم مطلب
آنچه در سر نتوان یافت ز دستار مجو
۲ـ آنکه نه مُوندؤن کان نه رُونڈؤن تنک کشت نه دارؤن
کُلي نین پہچانؤن هنس هنسِ سُندر رُوپ نِہارؤن
(کبیر صاحب)
اُدر درشن کا پریتم هووي مُکت وئکُنٹه کري کیا
پس از سي سال این معني محقق شد به خاقاني
که یکدم با خدا بودن به از ملک سلیماني (خاقاني)
بفراغ دل زماني نظري به ماه روئي
به ازان که چترشاهي همه روز هائي هوئي
۶ـ آن عقل کجا که در کمال تو رسد
وان درک کجا که در خیال تو رسد
گیرم که تو پردهٔ گرفتي از روي
آن دیده کجا که در جمال تو رسد (مؤلانا)

) ليکو هجي تہ لِکجي پوُرِي پئي نہ جمار
) نانڪ وِڏو ڪوٽجيس پاڻئي جاڻڻ هارُ

پؤڙِي ٢٣

) ساراهي ساراهِ پئِلِ سُڌِ نہ پوي تي
) پئجي تو وَاهُنِ ندِيُنِ جاڻ نہ سمنڊ پئي
ستگرُ ساگرُ ڏوُنڍ تُون ماڻڪ جِتِ لِينِ
ڍونڍوُنْ ڍوُنڍي ڇاڻي چِڪڙ هٿ ڏِينِ
م) روئِ زمينِ ۽ آب جا مالِڪِ ڏنيِ شاهُ
م) نہ ڪِئِلِيءِ سمانِ سي وِسريسِ جي نہ اللهُ
نگُرُ ساگرُ ڍوُنڍئي ماڻڪ جِتِ لِينِ
نڍ رئا ڍوُنڍيندا چِڪڙ هٿ ڏِينِ
نِ پتُ اندر ٻاهر گُدڙُتي ٻاڀي سنسارِ ۽
ي نيهُ لڳا رب سيتي ديکني وِيچارِ
نگِ هسهِ رنگِ رووهِ جُب ٻي ڪرجاهِ
رواه ناهي ڪِسئِ ڪيرِي ٻاجهہ سچي ناه
ر وات اُبر خرچ منڱا جبئِي ديئڙ ترڪاهِ

جب لگِ میري میري کري - تب لگ کاج ایڪُ نہِ سري
جب میري میري مِٽِ جاءِ - تب پربِ ڪاج سنوا رہِ آءِ
(ڪبير صاحب)

پوڙي ٢٢

١ (م) اگِڻت پاتال آڪاس وِڌي صاحب
حِڪمت جوڙ
(م) ويدن گولي انت نيٺِ ٿڪجي ڪيِ هٺ جوڙ
٢ (م) "نيتي نيتي" ناهِ انتُ ويدن چيو پُڪارِ
(م) پرچي "اُهو آهين تونِ" جا ويد انت پچار
٣ چا بندوِ چا جوڙٽي ڪنهن جي ٿي خلقت
آهي جيڪي تون ئي سو ٻئي جي باتِ
ڪلپت
٤ "اهم برهم" هو ٻهو جاڳئي وجي ٻيائي
تو مون هن جو فرق ڪو رهي نہِ ڪ رائي
٥ (م) هي مت ويدنِ جو تِيو قُرانِ ڪتاب ٻيو مت
(م) ارڙهن هزار عالم آهِ تنِ ڪارڻُ هڪُ تتُ

م) آهي وڏو هو ڏٽي اوُنچو سندس ٿاڻ
م) اوُنچن کون آهي مٿي سندس اوُنچو ناءُ
م) جي پِٽ سندس جيڏوئي اوُنچو هجي کو
م) ته اُنهين اوُنچي ڏٽيءَ کي سگهندو ڄاڻي سو
م) ڪيڏو آهي پاڻ هو ڄاڻي پاڻ ئي پاڻ
م) مهر نظر سان داتِ هن ڏنڪ تون اِئين ڄاڻ

پوڙي ٢٥

م) بهتو فضل هن سندو جنهن جي لِکڻ نه جاءِ
م) ڏاتار آهي وڏو اُهو جنهن تِر طمع نه ڪاءِ
م) جو ڏا ساڌ ڪئين جنِي گهر هو پاڻ اپار
ساجن سنديءَ سيڄڙي سِڪ ساڻديِن سنپارِ
تو ڙي نِنڊ الپ اها رنِت ويچاري آهن
لنولئي رهن سن م گرديا نا ڪڏهن مرن
م) مؤلائي تا ڪيترا ڪُنڊ ڪرڇي سنسار
م) جنِ نا سانگو سِر جو نا گهٽي ويچار

فريدا شڪر کنڊُ نِبات گُڙُ ماکيو ما ڻجها ڏُڌُ
سڀي وستُو مِٺيُٰن رب نہ پڄنِ تڌُ

پؤڙِي ٢٤

١ (م) انْتُ نہ صِفتنِ جو پوي ناو چِونِ جو انْتُ
(م) انْتُ نہ ڪرڻِ ڪرڻ ڪرتي نا بخشش سنْدو انْتُ
٢ (م) انْتُ نہ هُنجي ڏِسڻ جو انْتُ نہ ٻُڌڻِ جو
(م) ڄاڻيس مَن م مصلحت تو نہ ڄاڻي ڪو
٣ (م) انْتُ نہ معلوم آهي ڪُجھہ سنْدسِ ڪيل آڪار
(م) ڄاڻي تو پڻُ ڪو نہ ڪو سِرشٽيءِ وارُ پارُ
٤ (م) ڪارڻ پائڻ انْتُ جي وِرلا پِين ڪئين
(م) انْتُ پارُ پرهُن سنْدو تو پوي نا ڪِنهين
٥ (م) پيڏُ انْتُ اِهو ڏٺيءَ تو نہ ڄاڻي ڪو
(م) جِتْيِن تو چِتاجي اوُگهٽو ٿي تو تِتْيِن گهٽو

يدا گليئي چڪرڏور گهرُ نالِ پياري نيهُ
لانُ تر ڀڄي ڪملي رهان تر تُنئي نيه
جهُ سڄهُ ڪملي الهُ ورسي ميهُ
اءِ ملانُ تنِ سڄڻي تُنسِ ناهي نيهُ

وِ ڪاندري جي اهانُ گهنا ساوي تولِ - تن جڙائي آپڻي
لهانُ سُ سڄڻُ تول
ستجاب آنکس راست - کز خدا جز خدا نجست و نخواست

کن از فکر باطل پا سياه - از خدا غيرا ز خدا ديگر مخواه
(بوعلي)
زتو آنچه من گدامي خواهم - افزون زهزار بادشامي خواهم
زد رتو حاجتي ميخواهد - من آمده ام ازتو ترامي خواهم
و گهرن مال آءُ سپ ڏينهن گُهران سُپرين ✓ ؟
(شاه ڀٽائي)
وزي مخور برهم مزن اوراق دفتررا
ش از طفل ايزد پر کند پستان مادررا

دامن گيرمارا راه روزي بستر است
هرانگشت پستا نست طفلِ شيررا (صايب)

٥ (م) ڪنين تہ گتا پاپ ۾ ڪيي تن بيڪار
ڀُلي پنهنجي پاڻ ڪون مِٿيا چاڙهي سارُ
٦ (م) وٽي وٽي تا ڪيترا ٿا انڪاري ٿين
(م) ڪئين مورکہ نِرلڄا ڪايو پيا ڪائنِ
٧ (م) ڪيترني ڪي تا سدا آهي دُکہ بکہ مار
(م) داتِ تہ پڻ آهي اِها تنهنجي هي داتار
٨ (م) وِڏيس ڏاهن مون هُنن بند خلاصي ٿئي
(م) راز اِنهين تي ڪي بيو چئي ڪون سگهي
٩ (م) بي شُڪُر ڪِر تگهن ڪائي ٿئي جي ڪو
(م) ٿُري ڪاڏو جيترو دانا چاڙهي سو
١٠ (م) پاڻ ٿي تو چاڙهي اُهو پاڻ ٿي پيو تو ڏٿي
(م) شُڪُر ڪري بہ قبُولي هي سچہ سو وِرلي
١١ (م) جنهن کي بخشي گنجہ مون پنهنجي
صِفت سارا ہ
(م) ڪِرپا ڪري نانڪا پاڻ ٿي شاهن شاهہ

١- دربرين موکہ دي نهي گوش - فوّارهٔ فيض اوست در جوش

را يتا ما نگهون جا مين ڪتنمب سماءِ
ي پيُو ڪا نار هون ساڌ نہ پيُو ڪا جاءِ (ڪبير صاحب)

ير ڪڏ يا ڪو ڪري ڪرت ڀڄن ۾ ڀنگ
وُ ٽڪرا ڍارِ ڪرِ سمرن ڪرو نسنڪ (ڪبير صاحب)

دا تِ پيارتي وِسريا داتار
دُکہ دارؤن سُکہ روڳ پيا جا سُکہ تام نہ هوئي

ڪي گهڙي غنيمت جانو نام پريوُ ڪا چن چن ڀڄنا
ام غافل هوت سدا نر من ترنگ ۾ نِت نِت بهنا
(راڌا سوامي صاحب)

ڪي ماتي سل پري جو نام پريوُ ڪا جاءِ
ئي وا دُکہ ڪئون پلِ پلِ نام جپاءِ (ڪبير صاحب)

ڪامل ميشود از گرم و سرد روزگار
و آتش ميکند صاحب برش شمشيررا (صايب)

شيرين مي زيد او تلخ مرد - هرکہ او تن را پرستد جان نبرد
(مؤلانا)

ز مصاحت ملڪ خسروان دانند - گداي گوشہ نشيني
تو حافظا مخروش

مدال زشامي کہ صبح در پي اوست - کہ نيش و نوش بهم
باشد و نشيب و فراز (حافظ)

خود مگس آید بتار عنکبوت - رزق را روزي رسان پرمي دهد
پيا چي نِڪسي گرپ سين آ گي سنا چي کير
٣ـ توڙي نندرا الپ اهاري - ساڌ کا پنڌ سدا وِيچاري

سُن منڊل ۾ ڊوري ڏري - گُرپرشادي ڪدي نه مري
بهر طاعت لقمهٔ باید حلال - تا نيفزايد ترا رنج و ملال
گرشوي از لقمهٔ شبهه نفير - نفس را سازي بفضلِ حق اسير
(بوعلي)
لقمهٔ کم خوري زکسب حلال - به بود از عبادتِ صد سال

اندرون از طعامِ خالي دار - که درِان نور معرفت بيني
[سعدي]
خواهي که تواني دُرمعني سفتن - در خانهٔ دل غبار غفلت رفتن
آراسته دارخويشتن را بسه کار - کم خوردن و کم خفتن وکم کم گفتن

خواب و خورت زمرتبه عشق دار نيست
آندم رسي بدوست که بي خواب و خور شوي (حافظ)
خوردن براۓ زيستن و ذکر کردن ست
تو معتقد که زيستن از بهر خوردن ست (سعدي)
گهال کماۓ ڪُجھ هٿون، ديۓ - نانڪ راهه پڇاڻهِ سيئهِ

(م) دئت ديو ديو تا پِيا هُن باتِيُونْ ڪنِ
(م) مانُش شيوڪ ۽ مُنيِ پگت گالِهيُونْ ڪنِ
(م) پيا چوڻ ڪيترا ڪي چوڙ تا لگنِ
(م) چڙيِ چٽيِ ڪيترا لڏيو پيا وڃنِ
(م) پيدا ڪِيال ايترا جي پيدا ڪري پِيا
(م) سگھندو تڏهنْ بہ ڪونہ ڪو ڪتڻُ ڪري
ڪرنا

پِتا جي جنم جو پُت ڪي پوي نہ جاڻُ
نا پکيءَ ڪي آڪاس جو نا مڇليءَ ڪي مهر ياڻُ

(م) جيڏو پاڻ وِڏيس تا تيڏو وئي تِئي ڪو
(م) نانڪ تنهنْ صُورت ۾ جاڻي سچري سو
(م) هِنِ ڪونْ سواءِ يولُ ڪو جيڪڏهينْ ٿو چوي
(م) مُورکن سِردارُ تا لِکجي مَرُ تنهنْ ڪي

پِتا ڪا جنم ڪِيا جاني پوُت - سگل پروئي اپني سوُت

پؤڙِي ٢٦

١ (م) امُلهه صِفتُون هُن جُون امُلهه سندس وِاپار
(م) امُلهه وڻجارا وِکر امُلهه وِکر پِندار
٢ (م) اچن وِپاري امُلهه لِئِ امُلهه جِنس نِين
(م) دوست امُلهه سان دِل رکن منجهِ
امُلهه لِئِ تِين
٣ (م) امُلهه تُري درٻار وٽ امُلهه انصاف سُڄان
(م) امُلهه بخشش ار نِيشان امُلهه فضل فرمان
٤ (م) کانُ بي بها ڪا مِلن امُلهه تِئي نه بيانُ
(م) لِنو لائي رهن ڏِيان ۾ سوئي ڏِنِ وِکيانُ
٥ (م) ويد ن پُراڻن وچن هُن جو بيان ڪَنِ
(م) بيان ۽ وِکيان پِڻ تا پڙهيل ماڻهو ڪنِ
٦ (م) بِرهمائُون تا ڪنِين اندر پِيا ڪن ڪرن
(م) گوپِيوُن پِڻ ٿِيُون چون ڪِرشن ڪن ڪن
٧ (م) شِو پِڻ ڪنِ ڪهاڻِيُون ڪهاڻِيُون ڪنِ سِڌ
(م) ڪن تا بيان هُن جو ڪئين اُپايل ٻُڌ

(م) ڳائن موهيئون مَنُ موهنِ سرڳ مرت پاتاري
(م) ڳائن رتن اُپايا تنهنجا سڀُ اٺهٺ تيرٿن ڏاري
(م) ڳائن جو ڏ مهايل سوُرهه ڳائنِ ڪٺيون چاري
(م) ڳائني ڪنڊ منڊل برهمنڊ هٿون ڪرِ
رکئيءِ آڌاري

(م) سيئي ڳائني جي توڙن ر ڏاتو ڀڳت خُماري
(م) ڳائنِ ٻيا ڪئين اڃنم چتِ نہ سي ذانڪ
چا ويچاري
(م) سوئي سو سڌيو سچُ صاحبُ سچو پاٺ پڙهُ
ناءِ سچاري

(م) آهي هوندو ٻہ هلي نہ ويندو رچنا رچي جنهن
ڪرتاري

(م) رنگين پاتين ڻاهي اُپائي مايا جنهن جنساري
(م) ڏسي دت ٻنيو ڪيو پنهنجو جڳن شان
تنهين ستاري

پؤڙي ٢٧

١ (م) سو دَرُ ڪيهاُ سو گهرُ ڪيهاُ جتُ بهي سڀ سنڀاري
(م) سازا نيڪ اسنکه وڄنِ اُتِ ڪيتين وڄاڻِ هاري
٢ (م) ڪيتين راڳ پري سيتي کهِنْ ڪيتين گاونِ هاري
(م) گاون تو پَوَڻُ پاڻي بيسنتر گاوي راڄا ڌرمُ دواري
٣ (م) گاوي چِتُرُ گپتُ لِکِ جاڻي لِکِ لِکِ ڌرمُ ويچاري
(م) گاوين شِوُ بِرهَما ديوي سوهن سدا سواري
٤ (م) گاوي اِندر اِندا سڻ بيٺا ديوتا در نالي
(م) گاوين سِڌ سماڌي اندر گاوني سادِ ويچاري
٥ (م) گاونِ جتي ستي سنتو کي گاوني وير ڪراري
(م) گاونِ پنڊت پڙهن رکيسر جُڳُ جُڳُ ويدا نالي

گو غمي رسدت تنگدل مباش - رؤ شکر کن مبادکر
از بد بتر شود   (حافظ)

پؤڙي ٢٨

) مُنڍِ رائون کنڍِ مسنتو کر شرم جون پائي
) جهولي رکي پٽ جي ڏيان پيؤ تي لائي
) ڪال شِڪارِ پيٽا گودڙي بت پهرائي
) پوترِ تا پرهيز جي جڳتي سرِ لگائي
) ڏنڊو تا پرتيت جو هٿ مکٽي ڦيرائي
سپ حيون پائيپ من م نيڪ نِرائي
) سنگي سپ جماعتن نظر نر ڀيو دِ ررائي
) "من جيتي جگ جيت" هن متي جوڳ
ڪمائي
) "آئي پنٿي" جوڳي سوئي جن جگ چوائي
) آديس بابا آديس تنهن ست پرش کي آديس
) آدِ اڪلنڪ اناد امر جنهن جگ جگ هڪوئي
ويس

١١ (م) جائي وِڻنديس سائي ڪندو هلي نہ حُڪمُ
هُنِ پاري

(م) پٽي صاحبُ سوِ شاهنِ شاهہ نانڪ رضا پلهاري

١١- سائي ڪار ڪماوڻي ڌُر ڇوڏي تِنئہِ پاءِ
نانڪ ايڪي پاهري هورُ دوُجي ناهي جاءِ
سو ڪري جہِ تِسئہِ رضاءِ

وڌي وڌيائي جا آپي آپ - نانڪ ڪار نہ ڪٿني جاءِ
ڪيتا ڪرڻا سرب رضاءِ

صاحب سيتي حُڪمُ نہ چلئي ڪهي بڻئہِ ارداس

جِس ڪا دِتا کاوڻا تِسُ ڪهيئي شاباس
نانڪ حُڪمُ نہ چلئي نال خصم چاءِ ارداس
مُنهنجو وسُ وا ڪا پُڌرُ ڪم پروچ جو (شاہ پٽائي)

حافظ وظيفئہ تو دعا گفتن است وبس - در بند آن مباش نشنيد يا شنيد
(حافظ)

بس دعا ها کان زيان ست وهلاک - از کرم مي نشنود يزدان پاک
مصلح است او مصلحت را داند او - آن دعا را باز ميگرداند او
(مؤلانا)

…ہ ہر دیدہ کہ بیند نکوست — نام تو بہ ہر زبان کہ
گویند خوش است

…جائي کہ آنجا جلوۂ جانانہ نیست - چیست اندر
کعبہ حیرانم کہ در بتخانہ نیست

…دیار و کو ہر یکے معدنم - آشنایا نیم با ہم ہیچ کس
بیگانہ نیست (مؤلانا)

…بزمین ہمي نہي بہر نماز — آنرا بزمین بنہ کہ در سرداري

…ت آور کہ حج اکبرست - از ہزاران کعبہ یکدل بہترست
(مؤلانا)

…ر خویش حقیري مردي — ور بر سر نفس خود امیري مردي
…ود فتادہ را پائي زدن - گر دست فتادۂ بگیري مردي

پوڙي ٢٩

…) جنھن جي پندارِ طِديا وانت حقيقت پرساد

…) ڏي جيون کي سڌ ڪري وڃي نِت
گھتِ گھت ناد

…) سپ سِرِشٽي جنھن نتئل حُڪم قايم
جتِ ڪِتِ

…) رِڌِيون سِڌيون نعمتون پيون هرِ
قسمين جنھن هتِ

٢ـ ڏرُ ڪرني ڏرُ ڀرم ڳُرڏرُ پارسُ ڏرُ سارُ
ڏرت رهي سو اُوپري غافل ڪائي مار (ڪبيرصاحب)
ناچڻُ ڪُدڻُ من ڪا چاوُ - نانڪ جنِ من ڀَوُ تنا منِ ڀاوُ

نانڪ پاهئي ٻاهرا ڪوري رنگُ نہ سوءِ
ڀئي وچِ ڪُنڀ چڙا هيئَي شرم پاهُ تن هوءِ
نانڪ ڀڳتي جي رپئي ڪُوڙي سوءِ نہ ڪوءِ

نہ بالڪ نہ جوبن نہ بِرڌي ڪُڇهُ ٻنڌُ
اُہ ويلا نہ ٻُجهئي جب آءِ پڙي جم ڦنڌُ
ديروز پئي گُلاب ميگرديدم - پژمردہ گُلي برسر آتش ديدم
گفتم کہ چہ کردہ کہ مي سوزندت - گفتا کہ درين باغ دمي خنديدم

از بہر قطع کردن نخل حيات من - چون ارہ دودم نفس اندر کشاکش است
٣ـ٣ اي بسا ہندو و ترک ہمزبان - اي بسا دو ترک چون بيگانگان (مؤلانا)
وصل تو بہر سبب کہ جويند خوش است - راہ تو بہ ہر قدم کہ پويند خوش است

پؤڙي ٣٠

ڪالئون پرِنڪتِيون مون هِڪ ستِ ڪرتار
آدِ يا منجهسِ سرِتِ پج ۽ پِي نِرنجن ڏار
سي پرِ ڪرِتي پُرش مايا برهم سڌ جنِ
اُهي جوتِ نِرنجن پِڙ شڪتيِ شوّچجنِ
شِو شڪتي اُپائي حڪم هلايو پاڻ
اُهي هُوا ڪائنِاتِ جڏهِين هِڪو هو پاڻ
(م) وِيائي سامايا هِڪ سڙ برهم مِلاپ
(م) چيلاتي اُپجيا جنِ جگ پهر پرتاپ
(م) هِڪو برما بُت گهڙي وِجهي سُرتِ سنسار
(م) هِڪو وِشن سرپرڪي پالي منجهون پنڌار
(م) هِڪو شوّ پاهر ڪري بُت مادو بيڪار
(م) سِماڌيءِ سِمتا و م ڌاري فنا وِچار
مانشُ مري جڏهِين جوتِ نرائڻ ڏار
پيا سيپيتي جيو جنت ڪري رد رسنگهار

٣ (م) سوئي نانءُ سچو ڏٺي هلائي دڳ ٻه پاڻ
(م) سنجوڻ ڏِکُ وِنجوڻ پيو وِنجوڻ
سنوارڻ ڪاڻ

٤ مادي بندار خلاصي جٿن ڏُکُر ڪري هو پاڻ
(م) هر ڪنهن جي قسمت پون ڪرمن
ليکي پر ماڻ

٥ بند وِ پيا پيا ڪري ملائي ملائڻ هار
جنهن وِ چوڙيو سو ملي وِڇ ڏيئي گرو اپار

٦ (م) آديس بابا آديس تنهن ست پرش کي آديس
(م) آدِ اڪانڪ اناد امر جنهن جُڳِ جُڳِ
هِڪوئي ويس

١_ ڪئسي آرتي هوء ڀو کنڊ نا: يال تيري آرتي -
انا هتا شبد واجنت ڀيري -

٣_ وِنجو گي مِلِ وِچڙئا سنجو گي ميلُ
٥_ ذانڪ پِريه پِريه جي ڪري ميلي ميلڻ هارُ
جِنِ وِچوڙي سو مِلسي گُرڪي هيت اپار -

پؤڙي ٣١

(م) ست لوڪُ سچ کنڊُ آسنُ پُرشِ ستار

(م) اننت لوڪن جو آهي سو پنڌارُ

لوڪن تنهن منجهون مِليا مال اپار

ماتي مَن سوُرتِ اسچرِجي جِنِ ڪار

(م) جيڪي پيِ وِڌائين سو سبُ هِڪ ئيِ وار

نرُڪتِجن نر وڌِ جن سدِيو پرِ تِمتار

موِ رهوُ مڪنُ هئا نڇن ڦِرنِ چؤ ڌار

(م) هئونُ ڪري ڏِسين مالِڪُ سِرجڻ هارُ

(م) نانڪ سچي سندي آهِ سچي سپ ڪار

(م) آديسُ بابا آديسُ تنهن ستِ پرش کي
آديس

(م) آدِ اڪلنڪ انادِ امرُ جنهن جُگِ جُگِ
هِڪوئيِ ويس

٨ (م) نرنجن کي جنين وٽي جنن ٿي هن فرمان
(م) تو هلائي تئين تنهين ڪا راون جهان
٩ (م) هو ڏسي تو هنن کي ڏسجي هو نرهنن
(م) تعجب تا وڏو اهو پيءُ نر ڏنو پٽن
١٠ پيءُ جني سڏ ڪانڪا ڏاڏو جاڻن ڪيئن
ست پرش جو ڪو نشان ڏاها پڇن ڪيئن
١١ شو گو رکر برهما وشن تن کوجي لڌي نروات
سنتن واسو نج گهر جن کوليا در ڪپاٽ
١٢ (م) آديس بابا آديس تنهن ست پرش کي آديس
(م) آد اکلنڪ اناد امر جنهن جگ جگ هڪوئي
ويس
٣ـ شو شڪت آپ اپاءِ ڪئي ڪرتا آپي حڪم ورتائي

جب نرگن پرب سهج سپاءِ ـ تب شو شڪت کهم ڪت ناءِ
١ـ برهما وشن مهاديو گورکر کو جت هاري بات
سنتن باس ڪيئو هئي ناج گهر کول کي بجر کپات

ڪاشي ڪرِ وَتُ ڪائي خود اِڇامنُ نادانُ
سهجہ يوڳ نہ وِڪہ ڪٽي ستگُر جي فرمان
من نِگُري جي باتِ ڪاڪِج نہ انگيڪارُ
راهُون پيُونُ نہ فقط اسار خود سنتن جو
مت سار
م) چپَ هِڪ جِپ مانُ لڪہ ٿِين لکونُ
ٿين ويہ لکہ
م) تہ هُونُد جپجي لڪہ دفعا هِڪڙو نامُ الکہ
م) هِن راه رنُد گِهڙِي ڪري چڙهي ڏاڪا
رسجي ڌامِ
ڏينسِ جواب من نِگرا توچٿي نہ سِمريان نام
نامُ سِمريِنِ سُورما جي جِمري ئي مٿا رهن
بِنُ مِلاپ پيجي ستگُرءَ هي رمزُون
ڪيئن مِلن
م) گَالهيوُن بُڌي آڪاس جوُن من ڪيئن
لڳي ريس
م) نانڪ نامُ نظرُون مِلي من اجائي ٿيِس

پؤڙي ٣٢

١ سُرتِ پيارِي پِريِ جي پُڻ هِڪ گُرمت سنتنِ
ڪنهين بِہ صُورتِ ڪا ڪڏهن نہ پُڻ نہ ڪماءِ
مت من

٢ من رمزِيُ پوءِ لڳ پنهنجا سڀي ڪيا خُوار
خراب
ڪِنؤن ڪرائي ڪم بُرا ڪِنؤن ڪم صواب

٣ سِپني ڪمن پيش ڪري هٿ هؤمئي اهنڪار
اهن ڪي يسِ درگاه مان ڇڏي نہ سو بدڪار

٤ جپ تپ نيم ڌرم دان ڪري ڪِريا نار داد
جيؤ ڪنهن ليکي نہ پُنا برِما شِو وِشناد

٥ رِشي مُني اُرجوگيشور ڪيريا من ڪري
خُوار
وِيا ڪُل ڪيا ڪامِ ڪروڌ لوڀ موہ اهنڪار

٦ ڪارڻ هِن پرِ ڪيجِ سُرتِ من مت هوڏ آنؤ مان
ما لِڪ پاوِي ديندا سِکيا نہ ستِگر مکان

پُ تـگا ئيئي آور نہ لـگيئي ڪوء
ي سڪُر اُوپجي اور نـگي ڏڪُر هوء (ڪبير صاحب)

بند ه شو سلطان مباش - زخم ڪش چون گوي شو چوگان
مباش (مؤلانا)

گِ هوئيئي سب ريڌا جيو تڏان ايون مريئي

ي تہ ماٺي جانب جو جمال - تنين هونئد حلال جي پند
اهائي پارئين (شاہ لطيف)

ي جي مڏا سي مري نہ قيامات - هوندا سي حيات جنڏا
اڳي جي جيئا (شاہ لطيف)

ي پياس پسڻ جي آهي من ڪري -

ي ويهُ وجود مون تون دوساٽي مَ دري -
ۇ مري تہ درسن مليئي دم هُ (سامي)

ڪي ائسي وڏائي - پُتر ڪاٺِر وِجي گتِ ٻائي

دنيا ازخدا غافل شدن - نہ قماش و نقره و فرزند و زن
ڪشتي بهلاڪ ڪشتي است - آب اندر زير ڪشتي پشتي است
(مؤلانا)

نا پوترهئي ڏِتون رِزق بسنباهِ

٤-٥ جنِ مايا جڳُ موهِيا بِرهما وِشنُ مهيس
بِرهما دِڪ اِندر ادِڪا سِت ساڌڪ مُنِ ايس
جتي ستي يو ييڪر ڪرِ موهي موهڻ هار
نانڪ ڪال جال بسِ تا نهِ ڪي حُڪمِ سچي نيشاڻ

١١- عاقلان مُردن از اجل گيرند - عاشقان پيش ازين اجل ميرند

مگو وصال تو روميد بدين آساني - که مُرده مرده رسد هرکه ميرسد بربهشت

آنکس که ترا شناخت جانرا چکند - فرزند و عيال و خانمانرا چکند
ديوانه کني هردو جهانش بخشي - ديوانهء تو هردو جهانرا چکند
(جامي)

گفتم که کئي به بخشي برجان ناتوانم - گفت آنزمان که نبود
جان درميانه حائل (حافظ)

چو شد زبهر عادت مضرت نه بخشد - بمرگ آشنا کن بتدريج
جان را (صايب)

صاف چون آئينه مي بايدشدن بانيک و بد - هيچ چيز از هيچ
کس در دل نمي بايد گرفت (صايب)

صورت نه بست سينهء ما کينه از کسي - آئينه هرچه ديد فراموش ميکند

جيو تئان مرِ رهيئي

آپ مري اورا نهين ماري

(م) جيئڻُ نه ٿِي ٿو زور سان مرڻُ نه ٿئي سڻُ زور
(م) زور ۽ نه مِلي راڄ مالُ جِن ڪري مَن ۾ شور
(م) زور ۽ هٿِ نه اچِن ڪنهِين سمجھ گيانُ ويچار
(م) زور ۽ پراپتِ نه جُڳتي ڄِتجي جِهونِ سنسار
(م) سُڀڪي هٿِ وسِ ڪرِتي سڀ طاقتون هُن لار
ڪابي طاقت ڪنهن وٽِ تنهن سڀ جو هُو پنڊار

گرمي سو جهڙو جاتهين اچن اشڪ سج منجهان
ڏيو جو چمڪي راتِ جو پلي پائين پاڻ ئي مان
سيئي ٻِتن جا هوا هوا منڊل تنهن پنڊار
جتِ ڪِت پاڻي ڏِسجي سمنڊ ئي تنهن نِڪسار

سُرتِ ڪلا ڪيناچي پريو سڀ گور مساڻ پون
جر چيتن جي ڪيڏي ڪري گورُ غبارُ اُٿن

نانڪ ستگر ڀيٽئي پوري هووي جُگت
هسندي کيلندي پئندي کاوندي وچي هووي مُڪت

ستگر سدا ديال هئي ڀائي وڻ ڀاڳا ڪيا پائيئي
ايڪ نظر ڪر ويکئي سب اوپر جيها ڀاو تيها ڦل پائيئي

هر اؤکٿ سب گهٽ هئي ڀائي - گر پوري بن پتر نه ڀائي
گر پوُرئي سنڄم ڪر ديئا - نانڪ نؤ ڦر ڏو کر نه ٿيئا
روزا نمازون اي پڻ چڱو ڪم - پر اوکو ٻيو فهم جنهن سان پسجي
پرين ء کي (شاه ڀٽائي)

٢١- داتي صاحب سنديان ڪيا چلئي تس نال
اڪ جاگندي نالهن اِڪنا سُتيا ديئي اُٿال

طاعت ما غافلان هرگز نيايد در حساب
کئي رقم در نامهٔ اعمال گردد فعل خواب

ما اجر از عبادت نا کرده مي بريم
هر طاعتي که فوت شود بي ريا ترست

پوري ٣٣

١ (م) گالهائڻ ٿي نه زور سان ماڻ نه ٿئي سڻ زور
(م) گهرڻ ٿئي نا زور سان دات نه ڏئي سڻ زور

پؤڙي ٣۴

چهر مانش ڏين اکين ٻنيل آهي هڪ مقام
و ليتر نقطه سويدا پنڊل ڳلئنب تنهن نام

ڏين اکر سا ڏاڻ ليسرو روح سرت جو ٺاهه
س ست پرش مان اُتون ٻت ساري ياس شعاع

ادي رچنا ٻاهر ڏين تنهن سڀ نمونو پنب
نب سرت مڪان هيٺ تنهن متي وسي ٻرهمنب

رهمنب ديال ديش من ۽ روح پنباار

ٺين ٿي ماد و ٻاهر يون آهر ٻت جو ڪسار

سڀ رچنا پئماڻو نندي و بنايائين مانش تن
تنهن ۾ ديؤن ٺٽي جنون رچنا ار صاحب د رشن

ڪايا نگري قدرتي ڇين پنگر ڪال مڪان
ڪنهن نه بچائي مؤت کون ڇا پينڊو ڇا سلطان

٨ سڀُ ڪلائُون ھُن ھلن ٻيِ ڪنھن ناھي زورُ
کھڙو اکِہ پوُري پتي ڏِن صاحب سچي زور

٩ (م) جنھن ڪرتار زورُ ھٿِ ڪري ڏِسي سڀُ سو
(م) ذاتِ پاِٺھين پاِط کون اُتم نيِچ نہ ڪو

٢- ماري راکي ايڪواپ
شرطست کہ دزامرقضا دم نزني
زينگونہ کہ گفتہء نہ مردي نہ زني
گِل راچہ مجالست کہ پرسد ز گِلال
کز بہرچہ سازي وچرا مي شکني (سعدي)

٣- ڪاتيءِ کونھي ڏوہُ گُنِ وڍيندڙ ھٿ ھ (شاہ ڀٽائي)
ٻِن ڀاڱا ڏن ناھين جي ڪو ٻھتا ڏاوي

٤- اِڪ مولُ نہ ٻجھنِ آپڻا اڻ ھودا آپُ گڻائِدي
ھؤن ڏاڍي ڪانيچ ذاتِ ھورِ اُتم ذاتِ سدائِدي
تنِ منگا جِہ ٽاجھئرِ ڏِئائدي

٨- ڪري ڪرائي آپي آپِ - مانکہ ڪي ڪُجُ ناھي ھاتِ

٩- ٻيِٹو ٻوچِ نہ مصلاحت ڪري - جو ڪِجُ ڪري سُ آپي ڪري

وِڍي سُو جڳِ ٺانڪا سچا ويکي سوءِ
سيني چالانُ ماريا ڪرتا ڪري سُ ھوءِ

ر) سوُنهنِ ڪرم پُٽرِم پنجُ شبد پروان
ر) نظر ديا سانْ پوي تِنِ تي ٻاڻِ نِشانُ
م) هِن مڪتبِ سرتيُون ڪڇيُون تِين پڪيُون
هُشيار

م) نانڪ هي رازُ جاڻبو ويلي ڇُٽڻ سنسار
باهِ پئي سو ٿي چوڪو جو ٻُڌي سو ٿي سارُ
نانڪ سو صاحبُ سچو سڀڪنهن جو داتار
ڏِينهن بندِ ٻاڻيءَ سُرتِ جو ايندو اوير سوير
بند خلاصُ پِر سامهون ڏِسي چمندي پير
ڇُٽندين ڪِين شبد ري هِن ٻيڙيءَ اُترِ پارِ
سڀ سُکر مُڪتِ شبد ڏانِ سچو نامُ اُڌارِ
اکِين بِنا ڏِسڻو اُٽي ڪنن بِنا ٻُڌِڻو
پيرن ڏارانْ هلڻو هٿنِ بِنا ڪرِڻو
سواءِ زبانِ ٻولِڻو جِنري ئي مرڻو
حُڪمُ پڇاڻي برِسرِ ڪرين خصمي تڏهن مِلڻو

٧ (م) رُتيوُن تِثيُون ڏِن راتيُون ٿا پِنڊ جا ڌم
کِڙين
(م) پاتالُ اگِن پاڻِي پوَنُ ٿا پرلِيءَ سِٽوُن سِٽين
٨ ڪِن غرق ديهِ ٿا پاڻ مسي آخرِ اُن مڪان
وايوُ ڪف پِت شسترتِنون هٿيار مؤت بلوان
٩ (م) پِنڊ رُوپ ڏرتِي تِن وِچِ ٻهار يائِين
ڌرم سال
مؤج ديال اهڙِي بنِي ٿي سُرتِ حوالي ڪال
١٠ خوُف سنسار ساگر جوِ ٿئي نرسرتِ بِن ڪال
نڪِي بِنا خؤف ڪال جي ٿي سُرتِ قدُر
ديال
١١ (م) رهنِ تنهن ڌرتِيءَ پِنڊِ م جيوجنين ڪئين رنگ
(م) نالاتِنِ انيڪ انت ڪئين جگِتيوُن ۽ ڍنگ
١٢ (م) ڪرمنِ ڪرمنِ انسار سيني جو ٿي وِيچارُ
(م) آهي سچو صاحب پاڻ سچي سند ئس دربارِ

اڇي پيٽي کيل ۾ ڦريو ڦري اُبتي
نانڪ تنهن سچي ميلُ جا سچي ساڻُ رئي
ڏِسُ نظر ڏِکِي کري لاهو وتو وِيچارِ
رُوحاني مارڳِ هلي اُلٽي مٽي نِهارِ
مائِت مِت دوست يار سڀ مطلب جا آهِنِ
ڀُؤ لڌو ٿي تو پائينْ سُکَ تُنهنجو ٿا چاهِنِ
رُئي تو سيڪو سُکَ کي جيو کي رئي ناڪو
جهنرِ وجي ڏِکو وهي چوُهنن جو چِا وِيو
چُڙو ٿي گر پِيارو وڻ کڏي کُم پانهنجو
کارِج ماتر تِجِ تنهنِ موه گهٽي ۾ دُکُ جهجهو
زرِ زنِ ۽ زمين سِرِ پنهنجو کُڇ نَه چاڻُ
پيا هوُ لڌا سڀ هِتي رتي نَه نيند يِنْ ساڻُ
دِلِ نَه لوِ ڙهِ مُنڌ سرتِ کانڌ نَه وِساري
جانُ توُنْ پِرکانُ وِچڙِنُ کِنُ کِنُ تو ساري
مايا مِنْ دلبي اچيتِ چڙِئي پِر پاسو
تو سُڌِ يوِ ري ناهي هو تو عاشِق خاصو

۲۰ سارُ ڪمائي سُرتِ شبد آهي هِن پِدِ ڪرڻي
مرڻ هارُ نه هي جيئرو جن هو هيءُ تي ڪيڻي

۲۱ گهاتُ چُترڻ جو مُنش جنمُ هيتِ نه ڪو هتُ
لائي

داو گُتي پر وِچو ڙو وري جڏهن پاڳ پرائي

۲۲ وني نه ماڻي ڪنت رنگُ وِ جائي رُتي بهار
هيءُ هيءُ ويل وِهاڻي رُوئندي زارون زار

۲۳ وري ڪين پڇتائي جڏهن رنگ مري ساري
پياري سُکه ماڻي وري جڏهين ايندي واري

۲۴ ڪِنگرِيءَ وانگي نار جي ڪرِ بختي هيتِ
لنگهائي

ڪالُ لُهارُ جو ڻيڻ وِجهي مٿِر ڪين گهڙتِ
ڪرائي

۲۵ ڪرُ نه ڪري پانهنجو اُونڌي ڦِري تي نار
نانڪ سُکه ڪِٿن پائي صاحب نامُ وِسارِ

اگرطِ تُنهنجي ۾ وچنِ ڏهل گهنگهر وڄنهن
چنگ

سهسدل ڪنول گهنڊ سنگ ترڪٽيءَ گرج
مِردنگ

رام نام سان سُنّ ۾ وچنِ سارنگي ڪنگري

بين وِچي ست لوڪ در مرلي بنسري
ڏِيا تنڪيائين تار ۾ ترلوڪي سِجنِ ماهه
جوتِ ءُ اونچا سج چند ڪتي ڪيرتنِ شعاع

پرجي اُيري سؤ چندن سؤ رجئي چڙهنِ هزار
چمڪندي هنن سيني ستگر بن گهوڙانڌار

پتر مُصاحب پانهنجا رؤم رؤم شبد سروپ
چمڙا پوشِ ڏِڪائي پيچي توڏي سو پوپ
سچ چوانُ تنهن تنِ لڪي ويٺو مالڪ پاط
اڪال مورتِ ساڏ سنت ڏِيان ٿانُ سو جاطِ

٣٤ تو لءِ ڏريا تو محل ۾ بيٺا هار سينگار

سيج سُکائي حيرتيِ انمرت جلُ اميءِ اهار

٣٥ محل موتِط لِءِ تنهنجي پچايا پہ تو پيتار

چڙهط ڪارطِ تنهنجي وِچ وڏئين عجيبي تار

٣٦ شبد ڏار پيرِ پرگهٽ ۾ گُرروُپ منجهِ تنهن ڏار

ڏُرِ ڪونْ اگرطِ تو تائين ڪرئي پر نام گُنجار

٣٧ ”ست ست“ نام ست لوڪنِ پنور غُفا

”سوهنگ“

”نرنجن“ سهسدل ترڪٽي ”اوم“ ”سُن“

”رام“ ”رڙنگ“

٣٨ جهرِ جهمي جهرِ جهرِ ڪري برسي ٿي انمرت ڌار

پاڳِ پلي ڪو گُرمُکر پيئي بوند ڏان وِچار

٣٩ سيني نامنِ متِ اندرِ ”ست ست“ پرِ

نِج نام

بين وِ جائي موهطي ڪوني تو ڏرِ ڏام

احبُ آهي سڀ جو صاحب جو ڪوهڪُ

ڪن ۾ تا نا ليپي ڪوتن ۾ سو هِڪ

سوئي ساڌُ جنهن ڏِٺو پار برهم اکشر رام

سنت اُهوئي جو مِليو سطِ ست پرشُ ست نام

سوئي چيلي ششُ جو گُروءَ کي سيکي ڏي

گهرجي گُروءَ کي اِئين تہ ششُ کان ڪي نہ وٺي

جي ٻي آهِ عقُل ڪو اندرِ تو لِڪل

اهُ گُرلي سنسار ۾ ڪو اهڙو ڪامِل عقل

اهڙو گُر جيڪي چوي تنهن موجبِ ڪِر ڪارِ

ستگُر جي ڪرتيہ ۾ تون ڪڏهين ڪين نِهار

هر دم هو پيو تو ٻڌي حق جا حُڪم وچن

جيڪي چوي سو ڪري تونا هُن ڏاهپ ڪن

گُروءَ جي ٻي بات ڪا تي انڌ و نا وِسهج

ڏِسين جڏهين اکئين پوءِ تهان ست مڃج

شبد اپياسي شبد روُپ گُر مِلي شش پارِ ٿيا

سُرت شبد بِنا گُروُ جڏِ تنهنکي پاپ وِيا

۴۶ هت تنهنجا تنهنجون اکيون، گروءَ اکيون
شبد چرن
هت جو ڙ چرن ڏِيان سو جنهن سان سرتِ
شبد ملنِ
۴۷ چمر پير کرِ شيوا خدِمت ارپي ڏنِ تن من
ستگر وتِ نام خزانو اطِ ميو ڏيندءِ ڏن
۴۸ بارِ بارِ صدقي سنت تان ڏن گرو جوڏئي
سند يه
سرطِ سهاءِ سنت تن تران ڏِسي ستگر ديهِ
۴۹ گگن منڊلِ آسن کري انحد ناد وجاءِ
سڌِ مهما تنهن ساڌ جي ويد کِتاب نہ پاءِ
۵۰ ڏو ئي پيئہ ساڌ چرن ارپ ساڌ خودِ جيئہ
پرهِن بات ہ اتئي پيد وڏو هِڪ هيئہ
۵۱ شينهن نہ تين پنکتيون قطارون ناهنسنِ
ناهِنِ يو ريون لعلنِ جون توليون ناساڌنِ

...ي سهاڳُ سُرتِ پياري ڇڏي ورتيءَ ڪيئن ڏُهاڳُ
...ن مايا جا پاڙ رسهڻ هيءَ هيءَ ڪيڙو نياڳُ
...ڻ نرگهلي سنت سُرتِ ناهي پر مؤج زوريءَ
...ڪندو پر ڪم پاٽيڻ پرسٽ تو رضامنديءَ ||
...ن پرجي پاٽي آڏو اجا ايندڏن ڪيترو
...سوارث تنهنجو گتو ڇو نه پڏين سنيهڙو
...جاڳُ جاڳُ سُرتِ پياري تو نالوسٽ چتِ آنند
...ڏ مؤنڪان تون منزلون راهِ جتون گهر پرمانند
...پواٽ ڏسٽ ءِ پڏ ٽُ سُرتِ جا مُڪمُ نيشان ||
...سمرن ڏيان پجن ليءِ شال بخشيئي مهربان

...گ مارا زندگي ديگر است - زهر مرگ از شهد شيرين خوشتر است

...گ سازد مغز را صافي ز پوست -
...رساند دوست را نزديک دوست (مؤلانا)

...ادو مرنا خوب هيءِ مرمانهيءِ مِلِ جاءِ
...احب ڪا سنگُ جا ڏِڪرِ ڪؤن سهڻ ڏُکُرآءِ
(دادو صاحب)

٦٠ آهي شبد گرؤءَ جي سُرت ڏِن چيلي
ڪري ڪِرپا ستگرؤءَ ڏِنِ ساڻُ ڏنيءَ ميلي
٦١ باپُ بنِجي شبد سانَ هِتيالو سنت ڀڏائي
ڪري ساڻُ وِنڙي وِنڙ گهرِ پهچائي
٦٢ پلٽي اُتي سِت شبدُ نِج رؤپ ٻتائي
ستِ پرِش پؤرن ڏٺي بي مثل ٻا لائي
٦٣ پِر تنهنجي رؤم رؤم تان شرمندا سِج چند ڪوٽ
سِرشٽيءِ ساري ڪونهي جو وَرني تنهنجو گهوٽ
٦٤ دؤر بيِنيءِ سان ٿي راني لاهي پٽ پردا
ڏيکاريندءِ ديا ڪري ڏام سيئي پنهنجا
٦٥ الکَہ پرِش پرِش اگمَ ءِ پرم پرش انامي
جو تو را ڏا ڏار جو نِج پندار سوامي
٦٦ مهما ڏامن ست سِنڌ اکہ ڪير ڪري وَرنن
نانڪ ڪري مانَ ٿو ڪئي سيني جن سنتن
٦٧ گوڏي جو گُڙ ڪاڏو مشڪي ڪشڪي ڪين ڪي
چون پلِ پيا ٻانو رو هن ئي چاڻ آنند جي

ڪو ڏويئي ٻِيو وي سارُ - نانڪ ساچا سرب داتار

رشهد گرز بر بخشد خموش - بگيرو بهوش و بنوش
و بجوش (سرمد)

رش ارانند رجهان عريان شود - عالمي گريان بود خندان شود

يب درگذ رو بيش ازين مکن نخوت
ساکنان درِ دوست خاکسارانند -
يب ماست بهشت ايخدا شناس برو
مستحق کرامت گنا بگارانند (حافظ)

ز آباز آ هرانچه هستي باز آ - گرکافرو گبرو بت پرستي باز آ
ن درگهِ ما درگهِ نوميذي نيست - صد بار اگر توبه
شکستي باز آ (سرمد)

د مردن بتو معلوم شود رنج حيات
هر و آن لحظه بنالد کر بمنزل برسد

نبت شاها ايکيا مِل ڪر پاوهٔ تيل -
يهٔ ساجڻ اسيسريا جيون هو وي صاحب سيون ميل

هرگهر ايهو پاهنچا سدري نِت پون -
دن هارا سِمريئي نانڪ سي ڏه آون

و نگرمون مرُ ڏکوءِ آئ اگ ڏکوئي آهيان
اريان ڪو نڪوءِ سور گهٽيئي سنهيران (شاه لطيف)

٩ ڪبير جا مرني سي جڳ ڏري ميري من آنند
مرني تي هي پائيئي پورن پرمانند

مرڻُ نہ منڈا لوڪا آکيمُي جي مِرجاڻي ائسا ڪوءِ
مرڻُ مُرسئا سؤرِئا حقُ هئي جي هووءِ مرڻُ پروانو

١٠- ہر کجا غم نيست آنجا زندگاني مُشکل است ||٥
زين سبب آدم بتعجيل از بهشت آمد برون (صايب)
در ضلالت تانيفتادم سعادت رہ نداد
راهبر پيدا نشد تا گم نکردم راه را || ٤
پِريان سنڌي پار جي مِڙيئي مِڏائي
ڪانهي ڪڙائي جڪِين جي جيتُ ڪري (شاه پٺائي)
نمايد گوشمالِ دهر هشيار اهل غفلت را
چو مد هوشي کہ از ماليدن اعضا بهوش آيد

درد از يارست درمان نيز هم - دل فدائي او شد و جان نيز هم
هردو عالم يک فروغ روئي اوست - گفتمت پيدا و پنهان نيز هم (حافظ)

تادر دنيابي تو بدرمان نرسي - تا جان ندهي بوصل جانان نرسي
تا همچو خليل اندر آتش نروي - چون خضر بسر چشمہ حيوان نرسي (مؤلانا)

٥ سوئي راه رِدِ ڪري سوئي رهنما (شاه پٺائي)

اکي ڀاڄهڻ ويکڙا وڻ ڪڻان سنڌڙا ـ
ڙران ڀاڄهؤن جلڙا وڻ هڻان ڪرڙا
جيئي ڀاڄهؤن ٻولڙا اِنؤ جيوت مرڙا
انڪ حڪم ڀڄاڙِ ڪئي تؤ خصمي ۽ مِلڙا
تحقيق جي تون ٻري مٿي رئي ڪڏيج ـ
انهون ٻيئي لاهي ڏيئي ڪشتي ڪمائيج
جا حاج هٿن رِي نہ ٿٿي ساٿو نٺو ٿي ڪريج ـ
تنگِڊان ڏاري سنڌ نڊان ساري جنگهن رِئي جليج
هڪل حقيقت جي ٻورو ٿي پڏيج ـ
انڊ و ٿي پسيج مُشاهد و محبوب جو [شاه پٺائي]
سڻي هوت هڪل مان پڌي ڀاروچو وري (شاه پٺائي)
هٿين ٻيرين مُونڙين سِرِج ساه پساه
هوت گڏ ٻئي حب ۾ رهبر مٿي راه
جان جان ساڻي ساه تان ڀارِج ڪوم پنهون ۽ سين
[شاه پٺائي]

ٻولي ڀڄهارت جو گيان سنڌ ئي ذات جي ـ
ڏورڻ گهڻو ڏاڪڙو هاڙ ۾ حيرت
عجب عبادت پہ پرؤڙڻ اِنجو (شاه پٺائي)

ڏونگر تون ڏاڍو ڏاڍا ڏاڍيون ڪرين -
مون تن اندر رئين وهين جيئن وڻ وڍي واڍو
ڪرم جو ڪاڍو ناتر پٿر ڪير پڌر ڪري [شاھ ڀٽائي]
اُڏاڻ اوتي آئي خبرائي ڪري - وسارج مور ڪي پيچ ۾ مٿن مرڪ
ويندئين اُتي وري ڪو ڏينهن آهين ڪوٽ ۾ (شاھ ڀٽائي)
ڪو ڏينهن آهين ڪوٽ ۾ لوئي هڏ ۾ لاهه -
ڪامڻ آنهنجي ڪرهي ايءَ آڏ وڏئي آهه
سٽي سيل نباهه ماڙير ويندين مارئي (شاھ ڀٽائي)
عمر اڄ گڏ پام ڏوتي اُنهين ڏيهه جا -
پارا پا پرين جا اُبي اَن جيام
لهي لوه پيام لطف سان لطيف جئي [شاھ ڀٽائي]
١٧- شبد بنا نهين جو تس نانڪ ساچي ترتون تارئي
سڀ سگهر مُڪت شبد ڏِن باني سچ نام اُڌاري

ساڪت نر شبد سرت ڪيون پائيٽي
شبد سرت بن آئيٽي جائيٽي

سي ڪيون آئي جگت ۾ جن ملي نر ڀو ناجي شبد ڪي
(راڌا سوامي صاحب)

ناوهُ ڀاپيا ڦرهٽ ڪِتائون نہ ڀاءِ
سڀ ڀوائِيئُن وِسَتا ماهِ سماءِ

ڪال پائي ڏُرلڀ ديهہ – نامُ وِهوُڻِي هوئي ڪيهہ
ِريت مُگتِ تي ٻري – تِسہِ نہ ٻوجهئي جِنِ اِهہ سوئي

پاگِ اِهُ سريُر پائنا – ماڻُس جنم شبد چِتُ لائنا
شبدءِ سڀُ انڌا انڌيرا گُرمکِ ڪِسہِ ٻجهائِدا –

چئُوراسيہ جون ڀرمِ آئئو – اب ڪي چِتڪي نُؤر نرائنُو
ٿيوا تي ڀگتِ ڪمائي – تب اِهہ مانُسِ ديهي پائي
ديهي ڪؤن ڀمرهِ ديو – سو ديهي ڀجِہ هرڪي شيو –
او اينجا لقائي حق ندِيد – همچو حيوان برزمين
گِهہ مي چريد

جنمُ ڏُرلڀ هئي هوءِ نہ بار نبار –
ورسين پتا جهڙئي ڀهڙِ نہ لاگي ڏار

ڪ اِهُ تنُ جالِ جِنِ جليئَنِ نامُ وِساريا
ي جاءِ پرال ڀجئي هٿ نہ اُنبرءِ تين نِونڌءِ تالِ

٢٠ـ جنهن جو نائو نہ ڈانئو سو ڪامل آهي ڪنڙو
دیا ڪيو داس تي ڏ سيو ڏِسڻ جو ڏانئو
سامي سُرتِ شبد جو وِڏِ سان ڪرِ وهائو
تہ اکين مُ تي آءِ درسن ڏِيانءِ دمبدم (سامي)
جيائين الهي ايري توڻي تنهائي پري ـ
توءِ وجهجي تِنڊي اکڙئون پير ڪري (شاه پٽائي)
نا جيئڻُ مرڻ نہ ماريا جائي ڪرديکي شبد رِجائي هي
اُهَ نرمل هي ناهي اندپارا اُهِ آپي تخت بهي سچيارا
ديگ تا در جوش آيد حمل برخامي کند ـ
نيست گلبانگ اناالحق در سرائي بيخودي

خويش را صافي کن از اوصاف خود ـ
تا بہ بيني ذات پاک صاف خود (مؤلانا)
مرڻ هار اِهِ جيئرا ناهِين
ساکت ڪوڙي ينڊ پوائيڻه مرجنمهِ آئي جائي هي
٢١ـ لکہ چؤراسيه جونِ سبائي ـ ماڻُس کؤن پرب ديئي وڏائي
اِس پؤڙي تي جو نہ چڙهي سو آءِ جاءِ دُکہ پائدا

ڦرت ڦرت ماٽکہ پيا کِن پنگن ديهاڊ
اِهہ اؤسرتي چڙ ڪڻا پُهہ جونِ پرماڊ

جئسي هر هبتِ کي ءالا تندُ لـگت هئِ اِک سکنئي هور
قيرِ پريئت هئِ

ئسوئي اُهر کيالُ خصم کا جيئوُن اُس کي وڏئي

جيئوِن آرٽِ لوها پاءِ پنِ گهڙائيئي –
يئوُن ساکت جوني پاءِ پوءِ پوائيئي
ن بوُ جڻي سڀُ ڏکرُ ڏکرُ کماوڻا –
ئوُ مئِ آوءِ جاءِ پرمِ پلا وڻا –

کت جکي مائي باپُ کت کيرا کڊُ و ڻاوءِ هم آئي
اگنِ بِنب جل پيترِ نپجي کاهي کمِ اُپائي × ×
کيتي رُکرِ برکر هم جيئي کيتي پشوُ اُپائي
کيتي ناڳ ڪُلي مهِ آئي کيتي پنکـــ اُڏائي
چو سبزه برسرِ هر جويبار- از تراوت بارها روئيده ام
هزاران سال در هر قالبي- روز و شب باهرکسي کوشيده ام

ها در پي مقصود بجهان گرديديم - دوست درخانه و ما
گرد جهان گرديديم (سعدي)
زما پرسند حالِ زندگي- نُه صد و هفتاد قالب ديده ام
بگويم شرح حالِ خويش را - همچو سبزه بارها روئيده ام
(مؤلانا)

کايا پيئا مُنهن گنا پئندِيان سڀ اُنگ
ڏِرگ تِنا دا جيوِيا جِن سي نہ لگو رنگ

سو ڪيون منهُ وِسارئي جان ڪي جيئہ پِران
تِس بِن سڀ اپوِتر هئي جيتا پهن کان

جِسڪي جيئہ پِران هئن مِن وسي سُکہ هوءِ

پِگت بِنا نہ سونهي ائسي - اُوٽ بِنا پهہ پوجن جئسي
(تلسيداس)

سُت دارا اُر لڪشمي پاپي ڪون ڀي هوءِ
ساڌ سماگم اُر هرِڪٿا تُلسي دُرلڀ دوءِ (تلسيداس)
ات سُندر ڪُلين چتر مُکہ گياني ڏنونت
مرتڪ ڪهيئي ژانڪا جنهن پِريت نهي پگونت -

٢٢-٢٣ جِن رنگِ ڪنتُ نہ راوِيا سا پاڇوري تاڻي
هاٿ پاڇوڙءِ سِرِ ڌُڻي جب رئنڻ وِهاڻي
پاڇوتا وا نا مِلئي جب چو ڪئنگي واري
تا ڦر پِيارا راوِيئي جب آوئنگي واري

يءِ وسان سرِ گاوان - جان تي سهجي سهج سماوان
سيرتي ڪئي مارگ چال ڪئي اُلٽي ندرِ پرڳاسي
ن ويچارِ ديکر برهم گياني ڪئون گرهي ڪئون اُداسي

جاڪي پونجي سوانس هئي جن آوي جن جاء
تاڪو ائسا چاهيئي رهئي نام لئولاءِ (ڪبير صاحب)

ڪهتا هون ڪهِ جات هون ڪهي بجائي ڍول
سو انسا خالي جات هئي تين لوڪ ڪا مول
ائسي مهنگي مول ڪا ايڪ سوانس جو جاءِ
چؤده لوڪ نه پٽتري ڪاهي ڌورِ ملاءِ (ڪبير صاحب)

اڪر اُلٽي ڌارِوان ۽ اُلٽو دام سين
جي لهوارو لوڪ وهي تون اوچو وه اويارِ
منجهان نوچ نهارِ پرپٽيرو پرين ۾ ڏي (شاه ڀٽائي)

ت شيويئي سُڪر پائيئي سو صاحب سدا سماليئي
ت ڪيتا پائيئي آپڙا سا گهال بري ڪيئون گهاليئي
دا مولِ نه ڪيجيئي دي لمي نظر نهاليئي
يئون صاحب ڏالِ نه هاريئي تيو پها پاسا ڍاليئي
ڪري لاهي اوپر گهاليئي

دو صد جامه كهن كردم لباس فقر پوشيدم
7 دران برحي كه من هستم هزاران يک رسيد ستم
(قلندر لعل شهباز)

ملنا هووي تو مِل ليئو سنتو ايهي ملني کا ويرا
8 مانسکه جنم ڦِرهاتِ نه آوي آگي چؤراسي لکه ڦيرا
(روحل فقير)

9 مانکه جنم امولک تيرا ڦير نه ايهان آوينگا
ائسا جنم ڦِرهاتِ نه آوي آگي لکه چؤراسي پاوينگا
(روحل فقير)

۲۵- کامُ نه کرهي آپڻا ڦِرهِ اَوتار ء
نانک نامُ وسارئي سُکُ کِنيها هوء

آيو سُٽڙ پڙهڻ کؤن پاٺي
نامُ وسارِ لگهه اَن لالچ بِرٿا جنم پراٺي

کهي نانک امرت نامُ سنڌ پوِتر هووه سُاچي سُنتٽ نو پنائي
۲۶- ڦيرئِ کا ذکر سڃئي جيئؤ- پاچي کسڻ پکاره پيئه پيئه

آيا اُني کيلُ ڦِرئِ اوتِئا- نانک ساچئِ ميلُ ساچي رتئا

پرب جنم مرڻ نِوار- هارِ پريو تؤ دُئار

کا مِڻِ او ڙءِ سُتڻا رُپا مِتر لُڙين سُ کا ڏاتا
انک پاپ ڪري تِن ڪارڻِ جا سي جم پُرِيا ڏاتا

کاہي اندر زانکا جِنا دا اوتار —
ت جِنوڙي ڏيءِ جنوڙي جورؤ جنا دي سِکدار

ست د وستان اين دو رخلاف — رمزي گويم اگر نگيري بگزاف
يشر ساعت اند پيوستہ بہم — دلہا ہمہ پرغبار ورو ہا ہمہ صاف

بو قتِ تنگد ستي آشنا بيگانہ ميگردد
صراحي چون شود خالي جُدا پيمانہ ميگردد

غافل از فرزند منشين زانکہ خصمي در جہان
کوہ آہن را بغير از تيشۂ فولاد نيست

سر از يک پدر آسودہ گشت — يک پدر از دہ پسر افتد بدست

زکدخدائي خويش آنچندان ملولم من —
کہ کاشکي پدرم نيز کدخدا نشدي
ہر کس کہ دل از مدار دنيا برداشت —
عبرت از شمار کار دنيا برداشت
گويند زمين برسر گاو است بلي —
گاو است کسي کہ بار دنيا برداشت

٢٨-٢٩: ڪاڪي مائي ڪاڪو باپ - نامُ ڌارِيڪ جوُني سڀ ساڪ
ڪاهي ڪوُن موُرکر پکر لائيا - مِلِ سنجوڳ حڪمِ توُن آئيا

مات پِتا سُت بنڌپ اِشٽ مِيت اُرپائي
پوُرب جنم ڪي مِلي سنجوڳي انته ڪو نه سهائي

پريتم جانِ ليهُ من مانهين -
اپني سُکر سِيوُن هي جڳُ ڦاڌيو ڪو ڪاهوُ ڪو ناهي
سُکر م آنِ بهُت مِلِ بئٺت رهت چهوُن دِسِ گهيرءِ
بِپت پڙي سڀهي سنگُ ڇاڏت ڪوئوُ نه آوت نيرءِ

هرِ بِن تيرو ڪو نه سهائي -
ڪاڪي مات پِتا سُت بنتا ڪو ڪاهوُ ڪو ناهي

جڳت مئي جوُني ديکي پريتِ -
اپني هي سُکر ڪو سڀ لاڳي ڪيا دارا ڪيا مِيت

نانڪ دُنيا ڪئسي هوئي - ساڪ مِتُ نه رهيو ڪوئي
پائي بنڌي هيت چڪائيا - دنيا ڪارڻِ ڏِين گنوائيا

و وانءِ ميلِ اشڪر تاخت راڪانءِ ڀانءِ
حاصل ڪري ٻئنا ڏانڪا سڀ واءِ
ڪر ڀُولا ويسرءِ تيرءِ چِتِ نہ آوءِ ڏاڍ

اتي جگرِ نہ ڪوئي ٽِرِ رهيا -
جسُ آسرِ هم ٻئني ڪيتي ٻئسِ گيا
ٺهاروِ چارا ليئہ منو - گئيڊيدڏا چہ ماهہ ترنڊِ ڏاڍڪ ڪِئو
ڇي اسان فريدا ڪيوت ڪِن گئي -
جالڻ گوران ڏالِ اُلاهي جيئہ سهي

يا گوڻاهي ڪِيئا تِسُ ڏنڦ پسارُ
ٺي چالٽا تون سنڀال گهرڀارُ
ڳاءِ منا ستگرشيوِ پيار - ڪِئا توڙڙي ٻاتِ گُمانُ
رئڻِ پراڻتي اُتِ چلسهِ پرڀاتِ
ڙن رتا گرِست سيؤن سڀ قُلانُ ڪي ڀاڳات
ميري ڪِيا ڪرهِ جِن ديئا سو پرڀ لوڙِ
ي چالٽا چڏِ جاسي لکہ ڪِروڙ

ين آکہ ڪي چايا پِرڏ پئي ڊِن پُنئا -

آنانکه بر اصل کار نیکو بینند - کار این سو برای آن سو بینند
زانگو نکه روی جامه را خیاطان - این رو و زنند و حسن آن رو بینند

اهل دنیا را ز غفلت زنده دل پنداشتم -
خفته دایم مردگانرا زنده می بیند بخواب

باشد برای طفلان مینا زباده بهتر
در چشم اهل دنیا جان قدر تن ندارد

اهل دنیا را بدنیا چشم دل وا می شود
کور را در خواب دیدن چشم بینامی شود

خرقهٔ پشمینه را بردوش کن - شربت از نامرادی نوش کن

خورم آنکو چون ولی دیوانه شد - برچراغ معرفت پروانه شد
١٣- پاپون پاجهه هووي ناهي مُٺا ساٿ نه جاهي

ايڪ پراڻ پند تي پياري - ايڪ سنڀي تج باپ مهتاري
سُت ميت پرات تي گهڄي تاڪي نڪت نهوئي ڪليٺا

جو تن اُڀڄيو سنگ هي سوئي سنگ نه هوئا

مايا مُلڪ ڪي ڪوُن چلاوء سنگ نه جات سرير
(ڪبير صاحب)

ي چمڪائُ تيئن ور تارا جڳ ڪي
سهاوڻي ساءِ نانڪ نام جپنڌ و تس ڏٺي

ڀهني ڏن ڪاٽي - سڪر ناهي پيڪي نرت ناٽي
ڀهر ديس ڪمائي - سرب سکا هر هر گڻ گائي
ت پتا ست بنتا - ہنڌن ڪرم ڌرم هؤ ڪرتا
ڪاتن هارمن وسي - تؤ سڪر پاوءِ نِجه گهر بسي

ن اؤر ڦلرا نانڙي ڏِن چار
يري پت جيئن ڏل ڏلِ جهڙ هار
اڙلي پيارِهو جوبن نئوهلا - ڏِن توڙڙي ٽڪي پيا پُراناچولا

ڪر نڪتين نہ ويساند ٿين - جيڪا اجيئي ساهين
پانئين ساسئين
ڪوه مئين جيئن سڄيون راتيون سمهين
(شاھ پنائي)

تن يه جر سب ٻِتيا ڪيئن ڪرِ ميل مِلاني
(راڌا سوامي صاحب)

ر بيتاب بہ بيني اورا - نقشي ست کہ برآب بہ بيني اورا
ي و زندگاني د روي - خوابي ست کرد رخواب بہ بيني اورا

کهاسُ پائي مِيت هئَي ڏيکرُ نئن پسار
اِڪ جالي اِڪ جالسہ سڀ اپني وار

فرِيدا ڪِتّي تيڏي ماپئا جِني توُن جنمُيوءِ
تيَ پاسہُ أءِ لِدگئي تُوُن اجئُ نہ پتيئوءِ

پُئداهوئا شيخ فريد کنبن لگي ديہِ
جي سؤ ورهئا جيوڻا پي تنُ هوسي کيہ

لاج نہ بِرو ڪهو گهرُ ميرا - انت ڪي بار نهي ڪُڇُ تيرا

هرِبنُ تيرو کو نہ سهائي - ڪانڪي مات پِتا سُت بنڌا
کو ڪاهو کو ناهي
ڌنُ ڌرني ارُ سنپت سگري جو مانيو اپنائي
تن ڇوُتي ڪڇُ سنگِ نہ چالئي ڪها تاهِ لپٽائي

مايا موهُ سبُ ڏکُ هئي ڏُکہ بِنسي ڏُکہ روءِ

هيتُ روگہ کا سگل سنسارا - ترِبتِ روگہ مِہ بڌي بِڪارا

ز دنيا چه باشد اي امين - نه گز كرپاس و سه گز از زمين
(فريدالدين عطار)

ڏين جو ڳي ڻيان تہ سنگ سپيئي توڙ [شاه ڀٽائي] ؟

ي هئڻ جون وٿون سڀ وسارِ ؟

ي سرڪارِ نيئي رکج ذاتِ ۾ (شاه ڀٽائي)

ي دراين كاخ مجازي - كني مانند طفلان خاكبازي
(جامي)

آرام يابد اي پسر- بود و نابود جهان يكسان شمر (عطار)

(حديث)
قبلَ الموتِ

ب ڪوہ ڪريندو ڪالھ جي مرڻ کون اڳي موُا
(سامي)

ريب تربيت باغبان مخور اي گل
آ ب اگر دهد از تو گلاب مي گيرد

٣. آنكو كه سر حقيقتش باور شد - خود پهن تر از سپهر پهنا ور شد

يدكه برشد احمد بفلك - سرمد گويد فلك بر احمد درشد
(سرمد)

اگرش و فاست خود مي آيد - ورآمدنش رو است خود مي آيد

ده چرا دريئي او ميگردي - بنشين اگر او خدا است خود مي آيد
(سرمد)

مشنو سخن عالم فانی و مگو - واندر طلبش مدار چندین تگ و پو
دنیا چو گل ست ساعتی بر لب جو - تا چشم زنی نه رنگ بینی و نه بو

خنده در چشم آب گرداند - ماتم و سور این زمانه یکی ست
(صایب)

بگریه زادم و با گریه از جهان رفتم
درین دیار چنان کامدم چنان رفتم

همین دنیا چو زن قحبه بیکس شوهر نمی ماند
اگر ماند شبی ماند شبی دیگر نمی ماند

حال دنیا سر بسر پرسیدم از فرزانهٔ - گفت یا خاکست یا بادست یا افسانهٔ
گفتم آنکس را چه گوئی کاندرین دل بسته است - گفت یا کر است یا کور ست یا دیوانهٔ

ای دل تو چرا درین جهان بی خبری - روز و شب همه در طلب سیم و زری
حاصل از این همه حرص جهان سر گز کفن است - آن هم بر گمان ست بری یا نه بری

ڌار رهي ات پيارِي- شبدي روِ رهيا گُرروُپ مُراري
وپ مُرارتي ترِيوٽ ڌاري تانڪا انُت نہ پائيا
ي جِنسي جنت اُپائي نِت ڏيوءِ چڙءِ سوائيا
ڀرُ آپي ڌاپ اُٿاپئي تِسُ ٻاوءِ سِر هووءِ
ڪ هِيرا هِيري ٻيڌيا گُرڻ ڪيٌ هار پرووءِ

گهر نِرت هووءِ ڏِنُ راتي گهٽ گهٽ واجيٌ تُورا

جيءِ شبدُ اناهُد ٻاجي - سُنِ سُن انند ڪري پرڀ گاجي
ونتي گُپالَ مهانت ڪي ماٿي - نانڪ اُڌري تِن ڪي ساٿي

ڪر ڪرتال پکا وچ نند ماٿي وچهہ رباب
ڪرن مند رباسري باجي جهوا ڌُن آگاجا
تِ ڪري ڪرِ منڊا نا جيءِ آٽي گهونگهر ساجا

گرِ اوپرِ گا گري جولي اوپرِ ڌار
ولي اوپر سانترا جهانُ ٻلاوي يارُ (ڪبير صاحب)
ج رسيلا رنگ بادل ڪيڏيا برجن سين
از سا رنگيون سُرندا وجائي برجنگ

بهشت حقّ بني آدم است دل خوشدار - كه مانده از پدر اين باغ وقف اولاد است

گر ترا از عشق او باشد خبر - از تو مشتاق ست او مشتاق تر
(بوعلي)

ميان عاشق و معشوق هيچ حائل نيست
تو خود حجاب خودي حافظ از ميان برخيز (حافظ)

عاشق جؤم اُنكي مكي جؤ معشوقُ - خالق جؤ مخام تُون مكي جؤ مخلوقُ
سابج سو سُلوك جو ناقِصائي نِگبو (شاه يتائي)

زاول كه حديث عاشقي بشنودم - جان و دل و ديده در رهش فرسودم
گفتم كه مگر عاشق و معشوق دُواند - خود هر دو يكي بودمن احول بودم

كايا رَنگڻِ جي تِئي پِهاري پائيڻي نام مجيٺ
رنگڻ والا جي رَنگي صاحِبُ ائسا رنگُ نه ڏيٺ × ×
آپي ساجي آپي رَنگي آپي نظرِ كريئہ
نانك كامڻ كنتي پاوي آپي هي راويئہ

٣٦- پريرِ ڏاررهي من ماهي - تُم سم سِراوَرُ كو ناهي

الڳڻ لائي سا ڪيئن آجيان ءِ ام(سهسدل ڪنول)
(شاه پتائي)
تيو ميهار ڪٿي تو گهڻبڊ گڙي (سهسدل)(شاه پتائي)
گدا رڙن پونِ پڪارڙن ترِ تڙ دوست تنواري
(سهسدل)(شاه پتائي)
يو نيڻهن جا دريائي حي نچي (تيسروتِل)(شاه پتائي)
ڪن جِت م جڻن سا گهڻبڻي لار (سهسدل ڪنول)
(شاه پتائي)

جهانءِ جهاڄي هنڌون سا نپارا سنپار
(تيسروتل ءِ سهسدل ڪنول)(شاه پتائي)
گهڻ گهٽ واڄي ڪنگري ان ڏن شبد سڀاءِ
ورلي ڪڻن سوجهي پئي گر مکر من سماڄڻاءِ
زانڪ زام نر ويسرءِ جوتي شبد ڪماءِ

متي جهوپڙا مڙر کر اُچ مرن
ن اوڏو سپرين لوچي تان نر لهن
سڄاڻن دانهون ڪن مٺن جڻن (شاه پتائي)
چند سورج ڏءِ جري جراغا جڻ ڪنت پيٽر راکي

پنڃ تت ملِ اڪ نسِ ديپڪ نِرمل جوت اپاري
روسسِ لؤ ڪي اڪ تن ڪنگرتي واجي شبد نِراري

صُراحيُون سارنگ پانئُون راتِ ٻدامر تي (تيِسر وتِلُ)
(شاه پتائي)

پرتوو پنهُون ۽ جو سهائي سياه
منهن ڏيئي مُون آئئو رنگارنگي راه
پهرين ڏينئا پاه پوءِ رگيندا رگ ۾ (تيسر وتل)(شاه پتائي)

٣٧- اوڏي تي الف کي من گڏ ڏيءِ سين ميم (امُ = اوم)
(شاه پتائي)
الف وُ م = اوم

سرتيون سڀجي سڀم متان ڪا مُونسين هلي
پاڻي ناهِ ٻنڊُ گهڙو اڳان رائو رگي رڃ
متان مري اُڃ ڪا ڏئي پاراتو پرين ۽ کي (سُنّ)(شاه پتائي)

٣٨- جهم جهمي جهم جهم ورسئي انمرت ڌارا رام
ڀرمکي گره کي ندري رام پيارا رام

جهم جهم ورسئي انمرت ڌارا - من بيوءِ سُنِ شبد بيچارا
انند بنود ڪري ڏِن راتي سدا سدا هرِ ڪيلا جيمُ
بادلُ برسي وجڙي جمڪي بُوند ٻڙي توري توري
(شاه پتائي)

٤٠- گهنگهرؤ واجي جي من لاگئي - تؤ جمُ کهاڪري موسيؤن آگي
واجٽ وجي وجود ۾ رهيو رُح رباب (شاه پتائي)

قطع اين مرحله بي همرهي خضر مكن –
ظلمات است بترس از خطر گمراهي (حافظ)

شب تاريك بيم موج گردابي چنين هايل
كجا دانند حال ما سبك ساران ساحل ها (حافظ)

سچ وسندي تن کي جوش جلايا جي
طالب جي تحقيق جا نينهن تنهين وت ني
(شاه ڀٽائي)

ڪرڙا ڏونگر ڪيه گهڻي جت بربت ساجن ٻان
ڏاهن ڏاهپ وسري ٿيا حرف ڏي حيران
سسئي لنگهيو سيد چئي محبت سين ميدان
جنهنجو آريانيءَ اڳوان تنهنکي کانهي ٻاڪ بهير مان
(شاه ڀٽائي)

دور است و پر آفت اي پسر – راه رورا مي بايد راه بر
عمر اُنهي ڏيه جا ڏوٽين ڏنم ڏس (شاه ڀٽائي)
مونکي نيندا پار سين ڪامل ڪر اُجارا (شاه ڀٽائي)
ڏونگر ڏنا نوڙ مون پار ڪو پڇيا
هيڪليون هلن جي سي تا ڪن سنڌي ٽوڙ
اِئي اُڪي پوڙ سوڻهن رئي نه سُٺڙي (شاه ڀٽائي)

رقِس ڏِيپڪ جوتِ سڀائي - آيي ڪر ڏيکي وڏيئي
آيي ورتي انمرت ڌارا - رتن جوهر لعل اپار

ڏيُنهين دوست ميهار جي ڏِٺي جيئن ڏناءِ (تيسرو تال)
(شاهه ڀٽائي)

چمڪن چوڏس چند جئن وِچڙيُن وِهسن (چنو چڪر)
(شاهه ڀٽائي)

ٻيري ڪيا ٻنن ۾ وِچڙين واڏاڙا - (شرح)

مِنهن چڙهيو ماڻهن کي ڏِٺي واڏيُن وِچ (شرح)

اديُن عبداللطيف چئي لعل ڏنائين لات (سهس دل ڪنول)
(شاهه ڀٽائي)

سڀريان جي ست ڳاڙهي سچ ڳاهه ڀِڙين (ترڪٽي)
(شاهه ڀٽائي)

٢٣ - جي سؤ چندا اُگوءِ سورج چڙهي هزار
ايتي چانڻ هونديان گر بن گهوڙ انڌار
مونکي مون پرين ٻڌي وڏو تار ۾.
اُيا ايئن جون مچڻ پاند پسائئين
پيو جو پاڙ سو ڪئن پسڻ ڪان پالهو رهي

سالڪ مون سيڪار ڪو پڻ انهين پاند جو (شاهه ڀٽائي
رئي همراهي هادث جي مُرِ نر مِڙي ماءِ (شاهه ڀٽائي
سونهي جي صلاح وٺ تر ويرِ لنگهي وجهن (شاهه ڀٽائي

روڙين سيڻ وڏو وڏوءِ وير

نه ويندين نڪري تو ڏر مٿي پير

ڀين جو ڊير جِن جهڙا گُڙهُ جلائئو (شاه ڀٽائي)

- کهي ڪبيرهم ڏر گهرڪي پيدي لائي حُڪم

حضوري (ڪبير صاحب)

اُڏارڻ سيئي آئي جو جن درس پياسا

ڪي سرڻ پرءِ سو تريا سخت سنگ پوُرن آسا -

لي از فلک برترست - سر عاشقان بردر دلبرست

ئينہ چہ بيند مرد عام - کہ بہ بيند پير اندر خشت خام

دل آئينہ شش رو بود - حق در اين از شش جہت ناظر شود

روپوش کردست آفتاب - فہم کن والله اعلم بالصواب

آبہوست اين قوم را - از برون خون در درون شان مشکہا

دان باغ را خندان کند - صحبت مردان ترا مردان کند

ند رنقش و اندر رنگ او - بنگر اندر عزم و در آہنگ او

چون نور گيرد از خدا - ہست مسجود ملايک زاجتبا

دي کاندر درون اولياست - سجده گاہي جملہ

آنجائي خداست

از چشم و زسيمائي او - ديد ہر چشمي کہ دارد نور ہو

شاہان طلب ايندم شتاب - تا شوي زان سائہ بہتر ز آفتاب

ڏورِ مِڙيان ڏار ڏورڻ گهٽو ڏاڪڙو -
ڪوڙين لڪ هزار اِن اُونداهيءَ اندا ڪيا
تو جو ڏِيو ٻارِئو سا سُورِج سهائي
اندن اُونداهي جي راتِ وِهامي ڏينهن ٿيو
(شاه ڀٽائي)

جُهڙ تنهنجي جهڙا هزارين حاتم
ڪو جهن سندا ڪم ڪاملن ري ڪيرُ ڪري
(شاه ڀٽائي)

ڏُکن جي ڏوئي آهي هٿِ اسُونهن جي (شاه ڀٽائي)
ڏوتي ڏاڏاڻي ڏيهه جا الله ڪي اڄن (شاه ڀٽائي)
مِلِ رساڻي مارُئين موڪي ڪو نيئي (شاه ڀٽائي)
سُڻي ساڻيهه ڳالهڙي لهي ويا لوه - انڊرجا اندوه لٿا ڏُکَ سُکَ ٿيا
(شاه)

لاهي لوهَ لطيف جئي هيڏان هُوندهلانِس
موڪي مارِ ساهين وٽي ٻانهن وڃانس
رهبرُ ٿي ريڙهيانس سُونهاري ساڻيهه ڏي (شاه ڀٽائي)
گُرڪي تون نه گڏئين چائين انعامي (شاه ڀٽائي)
ڀڪي پيهي نڱتا منجهان لِتڙن لڪ
ڪِنهين ماٺڪ ميڙيا ڪِنهين رتا پڪ
ڀٽي لائي لڪ گڏيو هنج حبيب کي (شاه ڀٽائي)

رڻائڻ مان ڪو آيو اڻ پسي

خوشبوءِ سين تنهن وِلاتِ سڀ واسي

اسي اُتاهين ٿي آئيو (شاه ڀٽائي)

تنهن ڪيو سامي سنگ ساڌوءَ جو

رنگي ڪيت جان ڪايا پلٽ ٿيو

وِديا سنڌ ڪون لنگهي پارِ پئو

ڪين پيو سنده سِڌ سروپ ري (سامي)

ڪي جولي رتري پياري ڪنتتِنا ڪي پاس

ورتِنا ڪي جي مِلي جي ڪه زانڪ ڪي ارداس

س اهو سڪر مانگي موڪون ڪرسنتن ڪي ڌوري

بوسيد مجنون خلق گفت اين چه بود

گفت اين سگ گاه گاهي کوچه ليلي رفته بود

نگ وڌ پاگي پائيئي- سنت ڪي شيوا نام ڏِيائِيئه.

سنگِ انتر پرپ ڏِينا - نام پريو ڪا لاگا مِينا

پ مستڪ هوءِ جِس ڪي نِس گرنالِ سنبها

ميري پُوجا گُر گو بند

اوليا اطفال حق اند اي پسر- حاضري وغايبي اندر نظر
اوليا را هست قدرت از الله- تير جسته باز گردانند ز راه
(مؤلانا)

اڪال مورت هي ساڌ سنتن ڪي ڌارڻيڪي ڏيان ڪون

ساڌ روپ اپنا تن ڌاريا- مها اگني تي آپ اُڌاريا

دُوجا نهين جاني ڪوءِ- ستگر پرڪر نرنجن سوءِ
مانش ڪا ڪرِ روپ نه جانُ- ولي نماني مانُ

ساڌ ڪا نرکو آنکه اور ماتا- ست ڪا نُور رهي جس ساتا
(راڌا سوامي صاحب)
آدِ پرکُر گُر درشن ديکهه- وِلِ گُر شبد ء جنم ڪي ليکهه
ديکهه اچرج رهي بسماد- گهٽ گهٽ سُر نر سهي سماد
پرپر ڌار رهي من ماهي- تُم سم سرا اور ڪو ناهي

ڪبير پارس ار سنت مُه بهرو انترو جانُ-
اُهه لوها ڪنچن ڪري وه ڪرلي آپ سمان (ڪبير صاحب)
راڻي جي رهاڻ مان ڪو آديسي آيو
چوڏهين ء ماه چنڊ جئن ڪيو سامئي سهائو
لٿو اُونداهو جوڳيئي سنڌ ۾ جوت سان (شاه ڀٽائي)

ڳتي جب پورن هولي تب سُرتِ چڙهي اڌر اسمان
ڳتي بِنُ شبد نہ پهچتي سوئي مانکہ مور کہ جانُ
کايندا ڳُرو مِہر سين کينچي سُرت ڳرو ٻلوان
کتا بِنُ سُرت نہ چڙهتي ڦوٽي ڳگن نہ پاوي نام
(راڌا سوامي صاحب)

بار بار جائون سنت صدقي - نانڪ پاپ بناسئي کدکي

سوڌن ڳرو نا پاس هئي هردي پڻرِ سنيها
هئن ويکہ ويکہ وِ گسيا ڳر ستگر ديها
ڳر سنا انمرت بولدي هر نام سها وي
جنِ سرِطِ سِکانُ ڳرمتا تِنا پکہ سب جاوي
و جي ڪانڌ پريان سندي پار جو -
ن مثان آءُ ڪوڙئين قرباني ٿيانُ (شاه ڀِٽائيءَ)

يکا سو سب ڪچھ سُامي - جو سنتا سو پرب ڪي باني
ڪينو سو تمہ ڪرائيو - سرِطِ سهائي سنته تنا

دِئي جو ڳُرِلي تو ئي سستا جانُ (تُلسي صاحب)

ڪي هِردي ڳرسنت نهين نرا وِتار ليا نہ لِيا
(تُلسي صاحب)

٩ گُرُ پرميسرُ ايڪو جاڻُ
پنڌيُون پير ڪري پُرُ پيراڻي پارِ
ڏٺي جنِ ڏاڍارِ رهي نه رتئي جيتري (شاهه ڀٽائي)

جي هووءِ پورب لکئا تا ڏور تنا ڏي پائيمئي —
مت توڙي شيو گنوائيمئي

٢ پيراندءِ پيرن جي جُنبي ڪاڄي جات
جنهين سنڌءِ وات ماڙڪ لين مڪيا (شاهه ڀٽائي)

شُڪر آڻ پاڄاءِ آهئين اهل الله سين - گهوڙو هن گروه پر حمد ساڻ هلاءِ

سرهي تن سلڪ سين پاڄي تون پاڄاءِ - تي تر توڪ ٻرائيين لاشڪ تنهين لاءِ

ترڪ ڪر طلب سين لاهوتي م لاڄاءِ - خودي ڪرڻ م پاڻ سين جوڳين وت جلاءِ

مهندان مشائخن جي چاڙ سڀ چلاءِ - ڪامُ تنهنجو ڪاپڙي ساميڻ وت سماءِ

آسڻ اڳيان اُنجي پر پرِ ڪيو پاڏاءِ - شيهو جا سوڻ ڪري تنهن صحبت ڪي م سڪاءِ

٥ سُرهي سنا سين جي سُٺي ڪا سُڏاءِ
آهيم آس اِسم جي ڏاڳي تون ڏلاءِ
الله عبداللطيف کي اُنهين ساڻ اگهاءِ (شاهه ڀٽائي)

تيکرڻ ڪاتِ ڏارِيو مَنِ نہ ڪِينو روسُ-
أئا ڪولي سنواريو تِلُ نہ ڍِينو دوسُ

من رام رَوِ نِت نِيتُ-
ديو ڪِرپال گوبِند سَن سنتا ڪي رِيت [رهاءُ]

تائِ أُگاه ٻُسيو سرم نہ رهيو سرِير-
گر نهِہ وِيا پي کِنهہ أُتريو تِير

ن اگر ڪپُور ليپن تِس سنگي نهي پرِيتِ-
مُوتر کوڍِ تِلُ تِل مَنِ نہ منِي بپرِيتِ

يِاڇہ وِڪار سُڪرت سَن لگن سپ سکہ چتر-

تر نہ ڪاڇُو جاني سرب جيئہ سمست
پِر گاسُ پرچنڊ پِرگهٽيو انڌ ڪار بِناسُ-
وِتره ڪِرڻ لاگي مَن نہ ڀئيو بِکادُ

مند سگند چليو سرب ٿانِ سمان-
سا ڪاڇہ ٿاڻا لاگيو تِلُ نہ سنڪا مان

اپاءِ جہ نِڪتِ آوءِ سيتُ ٿاڪا جاءِ-
پرڪا ڪِڇُ نہ جاڻي سدا سهاجہ سياءِ

سرڻ سناتِ اُهہ مَن رنگِ راتي لعل-
ال گُڻ نِتُ گاءِ نانڪ ڀئي پرپ ڪِرپال

روز سایہ آفتابی راہیاب - دامن شہ شمس تبریزی بتاب (مؤلانا)

۴۹- گگن منڈل مہ آسن بڻني انحد ناد بجاوي
کہ نانک تِس ساڌ کي مهماوید کتیب نرجاني (پران سنگلي)

ساڌ کي مهما ويد نہ جانئي - جيتا سُنہِ تيتا وکيانئي

۵۰- ساڌ کي چرن ڌوءِ ڌوءِ پيءُ - ارپ ساڌ کؤن اپنا جيءُ

ساڌ چرن ات ست تي اُتم پرم پوتر جهان وي پگ ڌرتي
(راڌا سُوامي صاحب)

آسمان سجدہ کنند بهر زمین کہ دراو -
یکدو زمان مرد خدا بہر خدا بشنید

۵۱- سِہون کي لهڙین نہیِن هنسون کي نہِ پانت
لعلون کي نہیِن بورئان ساڌ نہ چلئن جمات
(کبیر صاحب)

۵۲- صاحبُ هئي سبکا صاحب کا کوئي ایک
لاکون مہ لاپي نہیِن کوٽن مہ کوئي ایک
(کبیر صاجب)

سدائي نِرمل ساڌُ وچن سنسار مہ
لیپُ نہ لگي تِن کي جیئَين جلِ رهن کنول
انڌ رِسم سيتل پاهر تتا ڌاوجان (سامي)

ش کہ اسرار نہان مي بخشد – ہر دم ملکي برايگان مي بخشد
ش کسي نيست کہ نان مي طلبد
ش کسي بود کہ جان مي بخشد (مؤلانا)

وار رہبر بدان اي دل ست – يکي عالم و عامل و کامل ست
اگر پير مردہ بکار آمدي – زشاہين مردہ شکار آمدي
(مؤلانا)

لگي آکاس کئن جھڙ جھڙ پري انگار
نہ ھوتي جگت ۾ جلِ مرتا سنسار (تلسي صاحب)

ي آھين جي سزاوار سگين جا
و ڏائين جي سڃاڻي سٽڻين – (شاہ ڀٽائي)

عقلي ست جزوي در نہان – کامل العقلي بجو اندر جہان
بجي ہمرہ حاجي طلب – خواہ ہند و خواہ ترکي و يا عرب
بگزين کہ بي پيراين سفر – ہست بس پر آفت و خوف و خطر
لند سائيہ پير اي فضول – پس ترا سرگشتہ دارد بانگ غول
(مؤلانا)

فريدا گھڻ کرِ دنيا و يکڙ جاءِ
کو بخشيا مالِ وجي تون ہي بخشا جاءِ –

را عقل است با دانش قرين – باش درويش و بد رويشان نشين
شيني غير درويشان مکن – تا تواني غيبت ايشان مکن
(عطار)

تنُ تسبيح منُ مڻڪو دِل ڏنبُورو ڄڻ -
تندُن جي طلب جُونَ وحدت ساڻُ وڄن
"وَحدَهٗ لاشريڪ لهٗ" اِهو راڳُ رڳنِ -
سي سُتائِي جاڳين نِنڊ عِبادت اُنجي [شاهه ڀٽائي]

٤٥- شِش تو ائسا چاهِيئي گُر ڪو سب ڪُڇ ديئه
گُرتو ائسا چاهِيئي شِش سي ڪُڇ نهي ليئه (ڪبير صاحب)

سنت نه ديکين بول اؤر چال - وي پرکين انتر ڪا حال (راڌا سوامي صاحب)

ما برون را ننگريم و قال را - ما درون را بنگريم و حال را (مؤلانا)

گُرُ پِي ڏُرلڀُ چيلا ڏُرلڀ ڪهِنَ مڙج سين ميل مِلا (راڌا سوامي صاحب)

سڌه ساڌ ڪا ايڪ مت جيوت هي ڪو ڪائه
پاوهين ڀرتڪ دسا تاڪي نِکتِ نه جائه (ڪبير صاحب)
دِلدا محرم ڪوئي نه مِليا جو مِليا الغرضي
ٽانڪ چولا پيا پراڻا ڪيئَن ڪر سِيوي درزي

گُرُ پيرُ هوءِ منگڻ جاءِ - تانکي مُول نه لڳئي پاءِ
گهال کماءِ ڪڇ هتون ديئه - نانڪ راهه پڇاڻهِ سيئه

بگیري ساخت آن توفیق ہوست - در تو ہر قوت کہ
آید جذب اوست
زیشان خلعت دولت رسد - در پناه روح جان گردد جسد
و ند ہد کسي را حق نوال - شمۂ گفتم ز اصحاب وصال
[مؤلانا]

ڪهيا سا ڪار ڪماوہ - گُرڪي ڪرٽي ڪاهي ڏاوہ

ڪي چال گُرڙتي جاپئي - پُورا شيوڪ شبد سنڀاٻي.

گُرڪي ڪرٽي گھسئي ڏکوڏکر وهاءِ

ڪڻي سنت مڱن چيئيا - ئاسي هات ڪاڻ رکي ليئا -
ن پيد موهِ ڏينا جهين - هري ميري من پڌ تبهين
[تلسي صاحب]

گُرڏني گوڏڙي سا مونکي تي مرڪ -
ماري چرخ اوڏي ويڻ ادب سين
گُرڏني گوڏڙي سا ٽُٽي لاهيندي لڄ -
ا تنهن سهج چيلو جوندو ڪيترا
گُرڏني گوڏڙي سا مُون گھٽي سهاءِ -
ي رساٽي ماءِ اوڏئين جي ادب سين [شاه پتائي]

ويني جنهن وٽ ڏُکنڊ وڏُو ورِ ٿئي
تون تنهين سان ڪٽ اوڏا اڏي پکڙا (شاه ڀٽائي)
توڙي نِتُ ڇنئي ڇڄ ڇار اڏاره مُڪر سيئن
مِنا ساڌ سنگتِ جي وهڻ منجهه وهي (سامي)

٦٥ - از حديث اوليا نرم و درشت - تن مپوشان زانکه دينت راست پشت
گرم گويد سرد گويد خوش بگير - تاز گرم و سرد بجهي از سعير
گر کشايد دل سر ابدان راز - جان بسوئي عرش سازد ترک و تاز (مؤلانا)

اي گدائي خانگهه رو بر در پير مغان
مي دهند آبي کر دلها را تونگر مي کنند
بندهٔ پير خرابا تم کر درويشان او
گنج را ازبي نيازي خاک بر سر مي کنند [حافظ]
چس ورا دست دراز آمد يقين - برگذشت از آسمان هفتمين
سر نخواهي کر رود تو پاي باش - در پناه قطب صاحب رائي باش
چوکر او ستادي رهاند مر ترا - وز خطر بيرون کشاند مر ترا
تا نرخُسپي در پناه ناقلي - در جوار رحمت صاحب دلي
از حضور اوليا گر بگسلي - تو هلاکي زانکه جُزوي نه کُلي
هيچ نکُشد نفس را جز ظل پير - دامن آن نفس کُش را سخت گير

ؤن بولاوي تيؤن ناتڪ داس بولي

دل نه در مكتب بود - بلكه از تلقين خاص رب بود
ب و بي كتاب و بي اديب - اوليا را حق كند علمي نصيب
[مؤلانا]

فته ام و بار دگر ميگويم
لشده اين ره نه بخود ميپويم
آئينه طوطي صفتم داشته اند -
تاد ازل گفت بگو ميگويم [حافظ]

ا مرد صاحب دل شوي - به كه بر فرق سر شاهان روي
اورا يكي معراج خاص - بر سر تاجش نهد حق تاج خاص
حق يابد او وحي و جواب - هرچه فرمايد بود عين صواب
[مؤلانا]

بجاده رنگين كن اگر پير مغان گويد -
كه سالك بي خبر نه بود ز راه و رسم منزلها (حافظ)

جب لگ ديكي نهين اپني نئني -
گ نه پتياجي گركي بئني

بيني تو به چشمت خويش را - اعتبار بس مكن درويش را

بر قلب از مرشد ببين - بي محك زر رامكن از ظن گزين
ا يابي ميان جان خويش - ور نداني ره مرو تنها تو پيش
[مؤلانا]

جي پائين جوڳي ٿيان تہ ٻرِ گُروءَ جي پارِ
هوائُون هِنگلاج ڏي ويندي سڀ وِسارِ
ذاتڳا ذات نِهارِ ساميءَ وڏي سِڪ سين [شاھ ڀٽائي]
لاهوتي لطيف چئي تن کي ڏِين تسا –
گُروءَ جي گسان پاسي ڪن نہ پاڳڪي [شاھ ڀٽائي]
ٻريندي ٻيهي پيرِ ٿيا چڙهي گنجو گامُ –
گُروءَ سندي گس ۾ جِن ڪيا تن تمامُ
ويهي ڪيو نہ وِچ ۾ تِن آديسين آرام –
رهه ۾ ڳڏين رامُ ٻندان جتا ڪا پڙي – [شاھ ڀٽائي]
ملامت شحنہ بازار عشق است - ملامت صيقلِ زنگار عِشق است
جيڪو ناءِ لئي بدنامي ڪال ڪا لکڙُ ايهي
در درويش را دربان نبايد – ببايد تا سگِ دنيا نہ آيد –
ٻوري گُر ڪا سُن اُپديش – پار برهمُ نِڪتِ ڪر پيڪرُ

ست گُر سِکر کي ٻندن ڪاٿي – گُر ڪا سِکرُ وِڪار تي هاتي

ستگُر نُون سِپڪو ويکندا جيتا جگت سنسارُ –
ڏني مُڪتِ نہ هووئي جاچر شبد نہ ڪري ويچار

— شبدُ گُرُو سُرت ڌُنِ چيلا

هائي جيوڪي پوجل تارن هار- سب تي اُوچا جانئي
نانڪ نام پيار

پيش ازان هرچہ هست هستي هست -
ب مرشد خموش با هم بست [راڌا سوامي صاحب]
حيرت حيرت هوئي- حيرت رُوپ ڌرا اِڪ سوئي
[راڌا سوامي صاحب]
بشويم دهان بمشک و گلاب
م تو گفتن کمال بي ادبي ست

زبان گفتن بي ادبي ست
ز دهان سُفتن بي خردي ست

اُهُ ابناسي رائيا -
نريئو سنگن تُمارے بستي اِهُ درن کهانْ تي آئيا (رهاءِ)
محل تُون هوءِ اقارو ايڪ محل نماڻو -
محل تُون آپي آپي ايڪ محل غريبانو
محل تون پنڊت بڪتا ايڪ محل کُل هوتا -
محل تون سب ڪُڇ گراهج ايڪ محل ڪڇو نہ ليتا
ڪي پتري کهانْ ڪرے پيري کلاون هارو جاني
پيکر کراوے بازيگر اُهُ تئسو هي ساجُ آني.

٥٩- شبد سروپي شبد اپيا سي ائسا گرو ملي تو پار پيا
سُرت شبد بن جو گرو هوئي تانکو ڇوڙو پاپ ڪتا
[راڌا سوامي صاحب]

جوتي گر ڪي پڪڙ ڪون تاجت نه ڪيجي پار
ڏئار نه پاوي شبد ڪا ڀٽڪي ڀارون ڀار [ڪبير صاحب]

اسو ڪانگ م قاصد ڪر جو سدا ڏوني ڏونين ڪي
ڪِ ڪندو پنهنجي پيت جي ڪِ ويندو دوسن در؟
جنهنجي ٻوليءَ ٻر ٻر سونيا پانيءَ رهيو [شاه ڀٽائي]

ڪرڻ ٻوراڻو ٻاز ڪي ڳجهه جي ڪاڄ م گول
ڏوڙ جنهنجي ڏونهه ڏي رڻ ۾ وتي رول
جو ٻهون ٻاري ٻول سو هتان چڙهم شڪرو [شاه ڀٽائي]
هماءَ ڏي تون هل شڪرو ساڻ ڪٽي [شاه ڀٽائي]

شبد رتا ستگر پهچانو هم يه پورا ڀيدا دئي [راڌا سوامي صاحب]
شبد مارگي گرو نه هووي - تو جهوٺي گروائي ليوي
گرو سوئي جو شبد سنيهي - شبد بنا ڏوسرنه سيئي
شبد ڪماوي سو گر پورا - اُن چرنن ڪي هو جا ڌورا
اؤر پهچان ڪرومت ڪوئي - لڪڙ الڪڙ نه ديکو سوئي
شبد ڀيد ليڪر تم اُن سي - شبد ڪمائو تم تن من سي
[راڌا سوامي صاحب]

پؤڙي ٣٥

گيانُ آنندُ ۽ پلُ سُرتِ لکشُطِ مُکُتر تي
پِنڊ گُپِت پاپِياجہ رُوپ ٽِين پِرگهٽ پِنڊؤن مٿي
پيڊي ڇ ڇڪر پِنڊ جا ڪري سرتِ مٿي پرويش
بِرهمنڊ ڏِسي ڇ ڪنوِل ڇ پدم منجهِ ديال ديش
چڪرن ڇوڙيءِ تي سُرتِ مٿي ٽِنِ گُڻنِ تي ڏان
ٽِنِ مٿي سهسدل ڪنولُ ترِ ڪُٽيِ ارسنّ مڪان
سهسدل پِرڪاش لاتِ نِرنجنِ جوتِ رهنِ
چند ر چاند نِپي سو جهرو ٿا گهنڊ سنکا وڄن
) ڪرم ڏرم کنڊ خاصيت بيانُ ڪئي ويٺي مٿي
) سهسدل پِرگهٽ گيانُ تنهنِ کنڊ چوجہ چوان هِٿي
) پوِطِ جل اگنيؤن ڪئين ڪئين اُتِ ڪرشن

مهيس

) برما ڪئين ڏاهين پِنڊ ڪئين رُوپ رنگ ويس
) ڏرتيؤن سمير ڪيترا قُطب ائين نکِمتر ڪئين
) ڪئين سُورج چنڊ اِندر سِاجہ منڊل گِره تنين

اِنِڪ ڪوتري بهُتُ پانتِ ڪريئا آپ هوئا رکوارا
جئسي محل راکي تئسي رهندا ڪٿا اِمُ ڪرءِ وچارا
جن ڪِڇُ ڪيئا سوئي جانئي جن اِهَ سڀ پِڙِ ساجي -
ڪهُ نانڪ اپرنپر سُئامي قيمت اپني قاضي

٦٩ـ در قبضهٔ سعي ست کليد درروزي ـ شير از کشش طفل
زپستان بدر آيد

ختم قفل از کليد است اي عزيز - جنبش دست از تو ميخواهند نيز
١٠ اُدم ڪرت من نرمل هوئا

اُدم ڪرت آنندُ پيا سِمرت سُکھ سار
بي مشقت نيست هر کاري زصندل کن قياس -
درد سر کم سازد و سائيد نش در سر ست
٧٠ـ اپني سُوارت ڪؤن ڪينو ميتُ ١٥
اي درحرم قدس تو کس راجائي - عالم بتو پيدا و تو خود پيدائي
ما و تو زهم جدا نه ايم اما هست - ما را بتو حاجت و ترا باما ني
[جامي]
پيڪن سُوڙو پاڙُ گهرُ ترُ گهوريانِ پريِنءَ تانِ [شاه يٽائي]
٢٥ ابوڙا ڙو گهور پاڙ سوڙو پرِينءَ تانِ [شاه يٽائي]

گهرجي هِتي سُرتِ ٽي ٽِڪي پاڙ آنند سرُوپ
سُرتِ اِکيُون هِتِ ٽرِن ڏِسي پنهنجو رُوپ اروپ
(ر) جڙجِن جڙِتيُون هِتِ جي ڳالهيُون چيُون نه وڃن
(ر) واتِ پٽي جيڪو چوي وڃن تنهنجا نا سُونهن
(ر) هِتِ گهرجي مِٽ سُرتِ جي گهرجي مَن جي پڌِ
(ر) جوڳيشورن سڌ ن گيانِ رُوحاني عالم سڌ

پؤڙي ٣٧

سچسدل تِرڪٽيءَ ۾ پرڳٽيا گيان آنند
مايا مَن جڙي پيا هاڪا ٿيا سُرتِ بند
(م) ڪمائيءَ ڪنڌ هاڻِ هال جڻي جي باتِ زور
(م) ڪري دخل نا ڪو پيو مَن مايا هاي نه شور
ريل ئم جي ڪڙڪي ۾ ڪئين تن جي طاقت
سو ڪم جئين تِتن پل گهٽِ هِن منهنجيون ٿي ثابِت
وِڄليءَ چمڪ جر چيتن پل هِن مون اُنمانِ
ڇا سگهه تڏ هين مَن جي ۽ سُرتِ جي جامن جانِ

٨ (م) ڪئين سِڌ ٻڌ ناٿ ڪئين مايا ديوي روپ
(م) ديو دئت مُنِ ڪنئين ڪئين سمنڊ رتن انوپ
٩ (م) ڪاٽيون ۽ ٻوليون ڪئين راجا پٽي ڪئين
(م) سُرتيون اُر شيوڪ ڪئين اڌُت نرنانڪ تنهين
٧ ـ ڪئين ڪو .. سسي اُر سور نکتر

پؤڙي ٣٦

١ (م) سهسد ل گيان کنڊ م گيان سِج چڙهي آيو
روح زبان ڪن کُليا ٻڌ و شبد سو ڳايو
٢ (م) پيو کُلي شبد ناد مِليو رس سِمرن پڄن
شبد هِند وري لڌي سُرتِ پاتو نام رتن
٣ (م) دُلهن دولهه سان مِلي ڪري آنند لاڏ مزا
اسٿول مايا رهي پري جنهن جا ها ٻ ڪ پردا
٤ (م) و ڌيڪ آنند اڳيرو ٿي سُکر آنند ڌام
برهم سؤ رِج جتِ واسو "اوم" وجي ٿو نام
٥ (م) هِن ترڪتيءَ ڏان جي باتِ ئي آهي روپ
(م) گبرتيون گهرجن هتِ ٿيون سند ر بهت انوپ

بزِرگ ھيِ لھڻن ادب تِن آھي نمشڪار
ڇوڙ جيِ مدعا اِھا نہ اڄُ نيِ امرڪرتار
ڪڙُ پڙھيِ ٿا خوش ٿِين ٿا بڪنِ بي سدا
حق سچ خالق خلق وِچ سو شام مورت نا
وِيا لڌي جي ھٿھونِ ڪيئن سي ٻڌن پڪار
صاحب گھر جي جيئرو ورنائي ٻڌي تنوار
رمز سِڪي ستِگرون ٻوتِ اکيون چپ ڪن
جي نہ ڏِسِن ڏون پيد حق وِسھجِہ نا سنتن
رام آلاپ رڙنگ ڏنِ اڪشتر پرش نام
گر پرسادِ رام جنِ ڏِنو تِن سمجھو نِرگن رام
راڙي روپ نِرالم مايا نظر ڪري
شبد وڃي ۽ رام گجي سو آنند روپ ڏري
ٻڌ ڏون رڙنڪار ڏنِ وسيئي مِن اڇي
رادِ ھيِ گر ديا مِلي پيرمِ ڪو متان ٻلي
رام سن برھمند سِرِ جا ساڏنِ دسِوون ڏئار
تري واري ڪون جدا جوگين جا قرار

٥ (م) پُڇن ھِن لاھُوتِ سُنّ مھا پلي جو ڏا سوُر
(م) مايا ا ر بمن مات اُنھن ۾ رام رھيو ڀرپوُر

٦ سيتا پتي دسرٿ پٽ سو چا جو رامُ چوائي
پِيُ تري رانوڻ لڙي رئي جوءِ ڀاءُ وِڃائي

٧ رام نہ ديوڪي ننڍن جسو دا نند لڏائي
جھگڙن ششپال ڪنس ۽ جرا سِند پڄائي

٨ ڏر يوڌن نراد ري پڌ ڪ پاڻ ديہ چڏائي
اوُ ڏو پگت نہ مڪتي ارجن نرڪ سِڌائي

٩ ڪرشن ويچارو چا ڪري حڪم ڏري اِوتا
ڪرشن سدا جنمن رڏو ڪنھن لڳ تري سنسا

١٠ برما شوَ وِشن ڏئار شيو ين الکر اپار
پيا ڪئين ڪڙا درپار ۾ تي سگھي نہ تن شما

١١ لکر عيسي محمد موسي لکر برھما وِشن مھيس
لکر رام ڪرشن ڪؤن وڏا لکر راھون اُتِ لکر ويس

١٢ مِتي نہ ليکر رام ڪشن تون آھن بندا درپار
رام ڪرشن پو ۾ رھن نرپؤتا نرنڪار

سو هر ديڪڙا ڪيئين ڇنائون جتون انيڪ
ن گرد ست لوڪ جي سڀ مرڪز محيط اتيڪ
وچه برهمنڊ ديال ديس مهاسن حد ميدان
ديال ديس ۾ تنهن مٿي پنو رغفا دربان
هؤ ميئي ممتا لوپ ويا ٤ نو در ڏهين واسو
مٿي پري پري اپرنپر پاط پاٽون اپايو
ترلوڪئي ڪون گهٽو مٿي آهي اهو استان
چوٿون لوڪ آهي اهو سنتن ڪيو وکان
(م) وسي ست لوڪ سچه ڪنڊ ڏو ست پرش
نرنڪار
(م) ڪري ڪري ڏسي ڪري نظرؤن نهال ستاو
(م) اتون ڏسجن هيٺ ٽا ڪنڊ منڊل برهمنڊ
ڪيئين
(م) سواء بي انت بي انت جي بات نه اکلي
ڪنهين

٢١ (م) شبد سرتِ هنس هنسنيون اُتِ مهما ءِ چمڪن
(م) روپ تنين روحن جا واتون چيا نہ وچن
٢٢ (م) ساڌ ۽ سي ساڌ ڏيوُن مرن نڪي تڪيجن
(م) رام نام تو سدا وسي تنِ روحن جي منجهہ من
٢٣ (م) اُتي وسن ٿا پگت جن ڪئين لوڪ تنين
(م) آسي ست لوڪ ڪن انند سو سچو رکي منجهہ من
٢٤ سرتِ پياري برهمنڊ سرِ پهتيئن گو پرساد
پر گهر تنهنجو ديال ديس پرش تو پتي اناد
٢٥ گهر تنهنجو حيرت حيرت ست پرش روپ
ڪوٽ برهمنڊ ن تاڪر ڪل مالڪ سوامي پوپ
٢٦ سڄ اسانجو ڪنت چڪر ڪيٽي سڄ اهڙا
پنڊ چوٿيءَ جي سڄ گرد جوتِ وتنِ ڦرند
٢٧ اهڙا وري تہ ڪيترا ڦرن اوم سڄ چؤ ڏار
ڪئين اوم ڦريو ڦرن سو هم سڄ چؤ پا
٢٨ سورج پڌن تا پنڊار وچه وچه اچن چنڊ
ڏار پنڊ ار پنڊار ڏار ليڪو هيءُ اکنڊ

پريل رچنا ڏار ھ لھي وِيا سپ ٽوڪ
ستِگُرديا سان چڙھي رسندِ ئن ڏوُن ست لوڪ

ڇو ڏوُن چڏي اھڙو پرِيِن پِرميِن ٿيِ پوَ ڏارِ
پٽراڻي پانھي بنجي ٿيِ سھيِن ڏکر سنسارِ

ڪري پنھنجي ستِگُرديا ڪوليو ٽوڪي پيد
مجرِط نہ مجرِط ٽو خوشي ٿِئِ ميري يا سُفيد

ٽو پِراپتِ سائي وست جنھن سان لائِين ھِت
جھڙو شيو ينِ ٿھڙي ٿِين وِسارِ نہ ھي گُرمت

ڀانڊي تُمرا رامچند سوبي آوت ديکنا ٿا
رانوڻ سيتي سربرھوئي گھرڪي جوءِ گنوائي ٿہ

رووءِ رامُ نِڪالا پيا ـ سِيتا لاڇمڻُ وِڇڙِ گيا
بِرھما آءِ نہ آکسي ويد پڙھي مُکِ چار
ڪِشنُ ڪِ سندا ھپراجُ حُڪمِ ڏري اوِتار
شِوّ سالاھن دِرڪٽري ديوي ديوا سنڪ
اُپنا ھوءِ تہ جھوڙِ مران سچہ سدا بخشند

ڪِشنُ سدا اِوتاري رُوڏا ڪِت لگِ تہءِ سنسارا

---

٣٥ (م) آهِن اُتي اننت لوڪ اننت لوڪن آڪار
(م) جِئين جِئين سند سِ حڪم ٿئي تِئين تِئين ٿئي ڪار

٣٦ (م) پال گُپال وِگسي ڏِسي ڪري وِيچار ڪُل مالِڪ
(م) رُڪ چپاڙ ڪٿن ڏٺي ورني ڪِئن نانڪ

٣٧ بس آهي چوڙ ايترو سو سمنڊ نُور رئي نُور
ڏِسجن هِڪ روم ۾ ڪروڙين چنڊ ۽ سُور

٣٨ سُرتِ پياري تو پرين اٿيئي هِڪ اِهو
لاهي گهونگهٽ ڏِسِ تون حقاني حق پنهنجو

٣٩ ڪِرڻ پياري لجه تون تون سپاوڪ سوپنيڪ
سوڙهن سُورجن جيترو روشن تو منهن تيڪ

٤٠ سچِدانند سروپ تون تو نالو ستِ پرڪاش
راطي راجا ذاتي هِڪ سمجهي ڪو گُرداس

٤١ ساري رچنا ۾ آهين پتراطي تون هِڪڙي
تو بِن ڪوئي نا بيو وجي اُلٽي گهرِ وري

جاء سو مايا ساڌو آوئي جاء سو مايا (ٽيڪ)
ت پال ڪال تهِ واڪو جنم مرڻ سي نيارا
ڪتيب سمرت اؤر شاستر مِٿيا لِکِہ جهکہ مارا
مقصود منهہ ڪاڇہ هوتا سنشا سُر نہ سنگهارا
يال دِ روه نهي واڪي ڪهو ڪؤن ڪو مارا
ڪرتا نهي ورام ڪهائي ڏرتي ڏرا نہ پارا
يپ ڪام صاحب ڪي ناهي جهوُٽ ڪهئي سنسارا
ڪرتا نهي يئي ڪلنڪي نهي ڪليجي مارا
و ديال سبهن ڪو صاحب ڪهو ڪؤن ڏکو مارا
ٿاڙِ ڪئي ٻاهر آئي جهوُٽ ٻکي سنسارا
ڪس نڪہ اُد رِيد ارا سو نهي هي ڪرتارا
ام چِتري نهِ مارا سپ چل مايا ڏارا
يگيتِ پيهڏ نهِ پايو جيوا مِٿيا ڏارا
ن هار نہ وِياهي سِيتا جل ٻڪان نهِ تارا
کہ لڳاء کايو نهين ڏوکا اُن مرِيهہ نهِ مارا
گوال نہ گوڪل آيا ماما ڪنس نہ مارا
د يال نِهال سين ڪؤنا جيتا نا هارا
ڪرتا نهي ٻوڌ ڪهائي نهي اُسرن ڪو مارا
ن هين ڪرتا نهي هوئي ڦرئي نہ جهنگل مارا

١٠ ا- برهما وِشنُ مهيس ڈئاوي - اوُيي شيوۂ الکر اہاري
هور کيتي درِديسئي بِللاديمئي گنتتِ نرآوءکائيمي

برهما وِشنُ رُدرِتس کي شيوا - انتُ نر ہاوي الکر اپيوا

١١- جِتي لکر محمد الکر برهمي وِشن مهيس -
لکر لکر رامودؔ يريِئۂ لکر راهي لکر ويس
لکر پير پيغمبر اولِئي لکر قاضي مُلا شيخ
کِسئي سانتِ نر آوئي ہِنُ ستگُرکي اُپديش ؟

[جي] اولِ نام الله کا دوُجا نبيِ رسوُلِ
نانک کلما ياد کرتر درگہ پوين قبول
[نر نر] اول نام الله کا دوُجي کِتي رسوُل
نانک نيت راسِ کرتر درگہ پوين قبوُل

اوِتار نر جاني انتُ - پرميسرُ ہارِ برهمُ بي انتُ

١٢ا- نانک ليکرُ نر مِتئي رام

نانک نِرِيؤ نِرنکار هور کيتي رام روال
١۴ا- دِروغ پڑهِ پڑهِ خوشي هوئي بي خبر ہادِ ہکاهِ
حق سچهُ خالقُ خالق ميانيِ شِيام موُرت ناتهِ

سو مُکُر جلو جِتُ کهي ٹاکُرجوني

چشم بند و گوش بند و لب ببند ؟
يني سِرّ حق برمن بخند (بوعلي)

را کرکن و بشنو کہ چہا مي شُنوي
ر بند و نظر کن کہ چہا مي بيني [صايب]

وجيم شال کنن سان کيمِ سڏان ؟
ري پال تہ اکين سين انڌو ٿيان [شاہ ڀٽائي]

کن کپار جا سوڙو سي نہ سُٽِين ؟
جي آهين سُرُ سُڻيهو اُنِ سين

کن گاڏِها وِکِٽي کن کي هيا گِنهيج
سان سُٽيج سپيريان جي ڳالهڙي
ر تون سين تِن هي جي مجازيا ٽيون منهن ۾
سَچا تو سُپرين نِهاري نيٽن
سي پسن هئي جنهين ڀُٽيون ؟ [شاہ ڀٽائيِ]
يِ موهي کڏهن ويندء نِڪري
ن توهي جِم وِهين وِسهي [شاہ ڀٽائيِ]

و کون در گره چشم بستن است
بهشت در پس زانو نشستن است

طور سِينا سدا سنا سين (شاہ ڀٽائي)

دس اوتار ايشري مايا پوڄي جڳت لبارا
ڪهي ڪبير سنو هو ساڌو ستگرُ سڀ سين نيارا
[ڪبير صاحب]

١٥- ديوي ديوتا پوڄئي پائي ڪيا مانگي ڪيا ڏيئي

ٻت پوڄ پوڄ هندو مئي ترڪ مئي سرناءِ

هندو انا ترڪو ڪاٺا ڏهان تي گياني سياٺا

جو پاٿر ڪو ڪهتي ديو - تانڪي برٿا هوءِ شيو
جو پاٿر ڪي پائين پاءِ - تسڪي گهال اجائي جاءِ
ٺاڪر همرا سد بولنتا - سرب جيئان ڪؤ پرڀ دان ديتا
انتر ديؤ نه جانئي انڌ - ڀرم ڪا موهيا پاوءِ ڦنڌ
نه پاٿر بولي نا ڪڇ ديئي - ڦوڪٽ ڪرم نهفل هئي شيو

هندو مولي پولي اُٿي جانهين - نارد ڪهيا سُ پوڄ ڪرانهي
انڌي گونگي انڌ انڌار - پاٿرلي پوڄهِ مگڌ گنوار
اُهه جان آپ ڏبي تم ڪهان تارن هار

گهر مهِ ٺاڪر نظر نه آوءِ - گل پاهڻ لئي لٽڪاوءِ

ت عينکي بهتر ز پشتِ چشم نيست ؟
ن بستي دو عالم را تماشا ميکني
ٺرن برهم برمن سو يا وو اڏ يا تر مڇنتي (گيتا)
ام چت کر موڙي هردء جن کئي رو رميا
ي جني رام ڀچاتا نرگن رام تني ٻوجھ لھيا
ء روپ نرالم ٺنا ندر کري وچ جايا

ند گاجي شبد باجي انند روپي ميرو رامٺا

ند گاجي انحد واجي اجرج سوپ بنائي

د وانند گھٽا سو برپ ڏينا رام
ء روڙا هر جيمہ سوئي- تس بن دوجا اور نہ کوئي
ئي گارڙ تم سنه هروسئي من ماڻ-
دي هرڀائيئي مت کو يرم ڀلاء
سماڌ رهھ لولاگي ايکا ايکي شبد بيچار
تل ڌرت گگن ته ناهي آپي آپ کيٺا کرتار
مائٺا مگن نہ چائٺا سورج جنبد نہ جوت اپار
ب درشت لوچن اپئنتر ايکا ندرس تريوڻ سار

یکجهت از بسکه با آن بیجهت گردیده ام
گر بسوئي خویش آیم جانب او میروم

جمعي که طوف کعبه گزیدند بیخبر
بیت المقدس دل خود را ندیده اند

آنه ما کردیم با خود هیچ نا بینا نکرد
درمیانِ خانه گم کردیم صاحب خانه را

ز بسکه تنگ شدم درمیان هردو جهان
رهي نماند که در خود گریختم رفتم

بذوق دل نفسي طوف خویش کن بیدل
تو کعبه در بغلي جا بجا چه میجوئي (بیدل)

بیا بنشین بچشم من که از خلقت نهان سازم
نه بیند کس ترا جیزي دگر جز تو نه بینم من

اکیِن ہر تي ویۂ ته آءِ واري ڏکیانءِ
توکي ڏِسي نه ڏیهه آءُ نه پسان کي بیو
تارنِ ہر کر تکیو ونیِن ہر ٿي ویۂ
پِرین اکیِن ہر بیهه ته آءُ آچار و ٿیان [شاه بٺائي]

او بصد نا ز درون دل من جلوه کنان
من دیوانه نظر میکنم از هر سوئي

م قلعہ تخت سُلطاني ـ بادشاہ سچا نِجُ جاني
(راڌا سوامي صاحب)

وت برهمنڊ کوٽا ڪُرُ سُوامي سرب جيئاںٰ ڪا
داتاري

 پالي نِتُ سار سمالي اِڪُ گُن نهِينْ مؤرکہ جاناري

چون رسيد اينجا سخن لب در بہ بست ؟
چون رسيد اينجا قلم در ہم شکست (مؤلانا)

لوح سياہ گشت بس خام شکست
ي نہ نگا شتند زان گونہ کہ ہست (سعدي)

 گُنجد در آنجائي دوئي گفتن رواست
ہست عالا زا طلاقي کم و بسيا رما (مؤلانا)

يان روم اِڪ لاگي ـ ديکہ سُرتِ اچرجہ اس جاگي
بد ڪا هو گيا ميلا ـ اگم پُرش اب رهيا اڪيلا

وءِ ڪُڇُ ڪها نہ جائي ـ ائسي پدہ جاءِ سمائي ؟
(راڌا سؤامي صاحب)

 جهلڪئي چنڊُ نہ تارا ـ سُورج ڪِرڻ نہ بِجُل گُڻڪارا
 ڪتيو ڇِهن نهي ڪوئي پُورِ رهيا من پائدا

۲۴۔ دسم دئارا اگم اپارا پرم پرکر کےي گھاتي
اۇپرِ هاتُ هات پرِ آلا آلي پِيتر تاتي

جو گيشوَر ويد انتي پائي - يه بي رهي اکثِرلکر مانهِ
ست نامُ سنتن جو پاکا ۔ ستِ لوکُ سنتن جهانْ آکَ
سواِن سبِ سين آگي هوئي - پدِ سين ايک کهومت کوئي
(راڌا سوامي صاحب

۲۵۔ دادُو ديکا مئي پيارا اگم جو پنتُ نِهارا (تيک)
اشت کنول دل سُرتِ شبد پر رُوپ ريکہ سي نِيار
پِنڈ برهمنڈ اؤر ويد کِتيب پانچہ تت کي پارا - (ا
ستِ لوکُ جهانْ پرش وِديهي وي صاحب کرتار
آد جوتِ اؤر کال نِرنجن اُن کا وهانْ نہ پسارا (۲
رام رحيم رب نهيِن آتم محمد نهيِن اوتارا
سبِ سنتن کي چرن سِيس دِ چِينا سارا سارا (۳
(دادو صاحب

۳۱۔ هؤمئي ممتا لوپ بِناسن - نؤدر مُکتي دسوين آس
تِس پرِ پري پري اپر نپرُ جِن آپي آپ اُپائيا

۳۲۔ رام بِرهم سين وهِ پد آگي ۔ چوتا لوک سنت جهانْ لاگي
نانک اؤر کبير بکانا ۔ تُلسي صاحب نِجہ کِر ج
اُن کي باني وه پد گاوي ۔ سچہ کنڈ ست لوکُ لکاو
(راڌا سُوامي صاحب

را جون بدر کردم یکی دیدم دو عالم را
وانم یکی جویم یکی بینم یکی دانم (شمس تبریز)

شدم تو من شدي من تن شدم تو جان شدي
نگوید بعد ازاین من دیگرم تو دیگري (شمس تبریز)

هیر اي مسلمانان که من خود را نمیدانم (شمس تبریز)

ڏِسيِنْ جي ته همه کي حق ڄڻين
ڪ شڪ م نہ ني انڌا اِنهين ڳالهہ ۾ (شاه ڀٽائي)

ن رسيون ٻُود کي جيلانهن ٿيون ناٻُود
رِسيئي اُگهيا جِن وِڃايو وِجُود [شاه ڀٽائي]

سڪُون جِن کي سي تان اسِين پاڻ
وچ گُمان صحي سُڃاتا سِبرِين (شاه ڀٽائي)

ناهِ ڪُلهي ڪري هونْدن جيئڻ م هو
ويس وِڃايو ويس وِڃايو تو
ي آهي سو جنهن پاڻ وِڃائي پوءِ ڪيو (شاه ڀٽائي)

هستم مي ندانم یانیم - چون همه خود اوست آخر من کیم ؟

ھم ھوتا تب توُن ناھِين اب توُن ھي ھي ناھي
ھم تم ايک يئي ھي ايکي ديکت مَن پتنا ھي
[کبیر صاحب]

٣٨ـ سمنڊ جي سيوين تنين ماڻڪ ميڙيا
ڇلر جي ڇڙئين تن سا نڪوتا ۽ سڻيون [شاه ڀٽائي
پسان ڪي نہ پيو توڙي اڪٽرين سين [شاه ڀٽائي
تون گهڻن سند وگهوٽ مڙن ور تڙنهين هيڪڙو [شاه ڀٽائي
ڪيچان اوري ڪيترين معذوريون ميڙن
واتڙن ويہ تيون ڪُہ جاڙان ڪيهئي ويا (شاه ڀٽائي
ڪيچان اوري ڪٿهين ورڻ نہ ويساهين،
ڪميڻي ڪيچين لئي پورج پراهين
تاڻج تيڏاهين وارج ڪام ورڻ جي (شاه ڀٽائي
٣٩ـ ٤٠ـ چہ احمق بود آن مجنون کہ عاشق گشت بر ليلي
چو ليلي رفت از دستش پشيمان ماند از ميلي
منم آن شمس تبريزي کہ عاشق گشتہ ام برخود
چو خود خود را نظر کردم نديدم جز خدا در خود (شمس تبريز
تو خود محبوب خود هستي دگر از ما چہ ميجوئي
تو گوهر خود بکف داري پس از درها چہ ميجوئي
نشان صورت ليلي بہ آغوش تو مي بينم
توئي مجنون و ديوانہ کہ از صحرا چہ ميجوئي
تو غير از تو کہ ميجوئي ازين باعث نمي يابي
نباشد چون دگر پيدا دگر پيدا چہ ميجوئي (شمس تبريز

۴۲ این هفت فلک که چون حجا بند ترا
تا در نگری همه دوا بند ترا
تو پادشهی ولی ز خود بیخبری
پا نهه همه و خور که رکا بند ترا

ورت قطره سر بسر دریائیم - تو ذرّه مبین مهر جهان آرائیم
ـد کرکنه ذات حق نتوان یافت - ما یافته ایم اینکه کنهش مائیم

نسخهٔ نامهٔ الٰهی که توئی - وی آئینهٔ جمال شاهی که توئی
ن ز تو نیست هرچه در عالم هست |
(مولانا)
ود بطلب هر آنچه خواهی که توئی

الم گِل گنجهٔ نهانی مائیم - دارندهٔ مُلک جاودانی مائیم
ی از ظلمات آب و گِلِ بگذشتیم
(مولانا)
ضرو هم آب زندگانی مائیم

از نی چون حکایت میکند
(مولانا)
جدائیها شکایت میکند

ل تي وِيُونْ ڪَري ڪُنل ڪُوڪاري
بِرِه پنڌنجا ساريا هو هنجون هڏِ هُن لئي هاري
(شاهه ڀٽائي)

ـ زانڪ ڏُکيا سڀ سنسار

سائيِ صُورت عين کي سائيِ صُورت غين
سمن نُقطا دُور ڪرو ته اُوءِ عين کي عين [شاه ڀٽائي]

آن ندا کہ اصل ہر بانگ و نواست
خود ندا آنست و این باقي صدا است (مؤلانا)

سو ٻڙا ڏو سو سُڏ ورُ وائيِ جو جي لهيِنْ
هُتا اَڳهين گڏُ ٻر ٻُڌڻ ۾ ٻه ٿيا [شاه ڀٽائي]

ما مقيمان کوئ دلداريم - رُخ بدنيا و دين مي آريم
مرغ شاخي درخت لاهوتيم - او فتاده جدا ز گلزاريم

گر بچشمان دل مبين جز دوست - هرچه بيني بدان که مظهر اوست

سيٽ ٻچا رِ ٻرين جي سيٽ هوتُ حضُور
مُلڪ مڙيئي منصُور کُهي کُهندين ڪيترا (شاه ڀٽائي.)

دردمند درويش هي بيدرد قصائيِ
گل وِچ جُري جلائئا تُجهي دردُ نه آئيِ
ڪِئا بکريِ کِئا پيريا کِئا اُپنا جايا
سب کا لوهُو ايڪ هي تُجهي کِ نه فرمايا
نانڪ لکہ ٻرجي بي سبِ گهٽ وچ پيارا
سبِ جهان جيئہ ايڪ هِئِي گهٽ مانه نِهارا
(تلسي صاحب هاٿ رسي)

ڍُڍُ مُون ڪانْ هاڻِ تُونْ ڇوانْ توکي هِٿ ڪُري
ٻنِجي جڳن نِجھ سِکو پڙِيِن شاهي خزاني
(ڏيرِج سونا ري هِٿ ٿِي پرهيز آگيٿي ٻارِ
(سهڏ ڪ سُمتِ سنداڻِ ٿي مُترِڪيءِ ويد وِيچار
سي ڪِتاب ڏاهنِ ويد جنِ برهما آهي اُٿيو
ستِگُر پوري جا وچن تنِ سنتن ويد چيو
ويد وِشيءِ تِگُڻي مايا گُڻ آجو ٿي ارجن
گيتا چئي ڪِرشن ٻاتِ هيءِ سِڌِ چئي پِرڻ سنتن
ويد پڙهي برِهما ٿکو ڪل نا پئسِ ڪا
ساڌ ڪ سِڌ رُلي رهيا موهيو تنِ مايا
ڏه اوِتار راجا ٿيا مها ديو اوڌوت
تنِ بي نہ پاتو اڻت تنهن لائي ٿڪا پيوتِ
برِهما ويد پاڙي ڪڍي مايا موهہ پسار
مها ديو گيانِي گهر جو تامسِ ٻهت اهنڪار
ڪِشن سدا جنمنِ رڌ وِ ڪنهن لگِ ٽري سنسار
گُر مکہ گيان جي رتا وِين ڇڏي موهہ غبار

ڪبير مٺن جانيا دُکُ مُجھہ ڪوُن دُکُ سبائڻا جڳ
اوپر چڙھہ ڪي ديکيا گھر گھر ايها اگ (ڪبير صاحب)
تن ڌرِسکيا ڪوئي نہ ديکا جو ديکا سو دُکيا هو × ×
گھاتي باديي سب جڳ دُکيا ڪِڻا گرهي بئراگي هو × × ×
برهما وِشن مهيسر دُکيا جن يہ راہ چلائي هو × ×
ڪهي ڪبير سڪل جڳ دُکيا سنت سکي من جيتو هو
(ڪبير صاحب)

دُکہ آلئہ مشا سوتہ (گيتا)

انتئہ مسکن لوڪن (گيتا)

آن ڪيست در اين زمانہ قاسم - سر دارد و درد سر ندارد
دمُ- سائي وست پراپت هوئي جس سين لايا هيت

جس سيئن راتا تئسو هووئي سچي سچہ سمائڻا

جئسا شيوي تئسا هوء

جس تي اپجيا نانڪا سوئي ڦرِ هؤئا
تا در طلب گوهر کاني کاني - تا در هوس لقمہ ناني ناني
اين نکتہ و رمزا گر بداني داني - هر چيز کہ در جستن آني آني
[جامي]

گرمکھِ ويدن (مٿي پؤري ٥)

رءِ گُڻا وِشيا ويداسِ نِسترءِ گُڻا ڀوارُجن (ڀگوت گيتا)

ويد پڙهي پڙهِ برهمي هاري اِڪُ تِلُ نهي قيمتِ پاي
ساڌڪ سِڌ ڦِرهِ بِللاتي تي ڀي موهي مائي
دس اوتار راجي هوءِ ورتي مهاديؤ اؤڌوتا
تِن ڀي انت نہ پائئو تيرا لاءِ ٿڪي ڀڀؤتا

پڙهت برهما مؤئي چارون ويد ڪهاڻي

ٽ پاٺي ويد ويچار - بِکيا ميل بِکيا واپارُ

برهمي ويد پاٺي پرگاسي مايا موهُ پسارا
مهاديؤ گياني ورتئي گهرِ اپڻي تامِسُ بهت اهنڪارا
ڪشنُ سدا اوتاري رؤڌا ڪِتُ لگ ترءِ سنسارا
گُرمکھِ گيان رتي جگ انترِ چوڪئي موهُ غبارا
ستِگر شيوا تي نِستارا گرمکھِ ترءِ سنسارا
ساچي ناءِ رتي بهُرا گي پائنِ موکُ دُئارا

برهمي چارئي ويد بڻائي - سب لوگ تهِين ڪرم چلائي
جِن ڪي لِنو هرِ چرنِن لاگي - تي ويدن تي ڀي تِيا گي
جِن مَن هرِ چرنِن ٺهراءِ - سو سمرتِن ڪي راو نہ آءِ

---

٩ ستگر شيوا ۾ نِستارُ گُرمکِ تري سنسارُ
سچي نامِ رتا نِرموھ پائِن موکھ دُئارُ

١٠ ويد ڪتاب فضولُ هن لِهي نا تِنون دِلِ فِڪرُ
هِڪُ دم بيهڪ جي ڪرِين رب ڏِسين تون حاضرُ

١١ سڀ مت نِرملُ نِرپاڪ ستِ پُرکُ ستِ استانُ
ترِلوڪيءِ پارِ سڀ باهرِ چوٿين لوڪ هُن ٿانُ

١٢ محلنِ اندرِ غيرِ محلُ ويد نہ تنهن پتو
آنندُ ٿيو نانڪ اُتي اِڪٿين پِرپُ ڏِٺو

١٣ ويد ڪتاب نہ چؤ ڪُوڙا شريعت سي هُشيار
سِڌي طريقت معرفت حقيقت آهن نہ ڏارِ

١٤ (م) ڏمطِ ڦوڪي پوسندي ذِڪر اگني ڏاءِ
(م) ڪوڙيءِ ۾ پاوجي ستِ ڏار انمرتُ پاءِ

١٥ اِئين سُرتِ پتلِي لطيفُ من ماياکان نِهڪامُ
(م) گهڙبِي سچيءِ ٽڪسال شبد اُڪربسِ ستِ نامُ

١٦ (م) جِن تي نظر دیا ڪري تي تِن هي ڪم بحالُ
(م) نانڪ نظرِي پِرپ جي ٿِيندا نظرِ نِهال

ي ٻتِيجي اُنڪ ٻيجي سو محلُ محلا انتري

زا نڪ هر سِيئُن مُن مانيا سو پِرپُ نئخي ڏِينا

چُن ديهي شبدُ ٻتارو - ان ڏِن ٻوگ ٻوگي هر سِيئُن پِيارو
اندر غير محل پائي ٻاڻا ٻُجهِ سماها هي

و ديکا ديدا سب ڪرئي ڪهت شُنيدا
ي يارُ اڌر لکِر پايا هوگيا ديدم ديدا (دادُو صاحب)
- ويد ڪِتيب ڪٿو مِتِ جهڙي جهڳتا جو نرِوچاري

ت مِلُ نر چوڪئي جو ويد ٻڙهي جگُهِ چارِ

ري سگاي ويد - نا چوڪي من ٻيدُ

- ڪِتيب ٻيدُ نر جاتا - ناتِسُ مات ٻِتا سُت ٻِراتا

رت سا شترڻُ ٻاپ وِيچار تتئي سار نر جاني

د ڪي ٻُتري سِمرت ٻائي - سڪُل جهوري لي هئي آئي

١٠١- ويد ڪتيب اِفترا پائيِ دِل ڪا فِڪُر نہ جاءِ
ٹُڪُ دمُ قراريِ جي ڪرءِ حاضران حضُور خُداءِ

پڙهِ پڙهِ پنڊت مُنيِ ٿڪي ويدانْ ڪا اِيپاسُ
هرِنام چِتِ نہ آوي نہ نِج گهرِ هووي باسُ

ويد پڙهي هرنامُ نا بُوجهي - مايا ڪارڻِ پڙهِ پڙهِ لوُجهي

چاتئُنْ تا ڪِ رکهُ گهرِ اپني گُرمِليٺي اِهو مٽُ هوئي جيئُ

ڏاوت منُ ورِج رهائي

ڏاوت تا ڪِ رکهُ گهرِ اپني
١١- ست پُرکُ ستِ استانُ- اُوچ تي اُوچ نِرمل نِربانُ

سِر ناتانْ دي ايڪ ناتُ ست نامُ ڪرتارُ

ڀڳنا تا ڙي لائڊا آپِ سبدُ وهي باهرِ

تِرءِ ورتاءِ چوٿي گهرِ واسا - ڪال بِڪال ڪيٺي اِڪ گراسا
١٢- گُرمِليي گهرِ آپٽي سو ير بُرِليٺا

... سب سنسار هئي کاوي اُرسووي
... داسُ ڪبير هئي جاڳي اُررووي (ڪبير صاحب

... تاليِ ڏُکيا ڪهي سُکيا ڪهي نہ ڪوءِ
... مِٽيِ ڪو مائٽيءِ ڪوروڃي ڪي روءِ
... ڪاليِ ڪهي سوءِ جنهن جي ٻاڳ وچ ڏُکُ هوءِ
[شاهه ڀٽائي]

... زنده دلي ديدهٔ گريان باشد
... د مُردگي دل لب خندان باشد [صايب]

... ٻارِ ميرا ٻارُ بست هئي جو پهُچا سو مرِڪي
... ن ٻائيِ ٻارِ اُترِ گئي ستگُر چرن پڪرِڪي [ميران ٻائي]

... ا هوڪرِ خاڪِ ملي جب تب پت امر لِکاني
[تلسي صاحب هاٿ رسي]

... ٻلاس ڦُولن پرِ آئي - پتر پترڪرِ آپ لُٽائي
... ڪالا مکُر دِکلائي - تب تو لالن ڪي لالي پائي
[تلسي صاحب هاٿ رسي]

... في صاف ڪيو ڌوئي ورق وِجوُد جو
... ن پوءِ ٿيو جيتري پسڻ پرين جو [شاهه ڀٽائي]

... دي حجاب نيست تو آئينہ صاف دار
... گا رخورده ڪئي بنمايد جمال دوست [سعدي]

... ن خود را چون تو بشناسي دلا
... تعالاي را بداني با عطا [فريدالدين عطار]

هوم يگئہ سڀ تيرٿ پڙهہ پنڊت ٿڪي پرا‌ڻ
پيکرہ مايا هومُ نہ ٻنئي وِچ هئُمئي آون جا‌ڻ
ستگر ملي مل اُتري هرِ جپيا پُرکہ سُجا‌ڻ
جِنِ هرِ پرِيِ شيويا جن نانڪ سد قُربا‌ڻ -

اُهُ مَنُ مَلا اِڪُ نہ ڌِيائي - اَنترِ مَلُ لاگي ٻهُ ڌُوجي پائي
تٽ تيرٿِ دِسنترِ ڀوئي اهنڪاري - هور وڌيرئي هئُمئي مَلُ لاوَٽِيا

تيرٿ نهائي نہ اُترسِ مَلُ - ڪرم ڌرم سڀ هئُمئي فعل

ڪرم ڌرم پاکنڊ جُ ڌيسد تن جمُ جا گاتي لُوٽئي
نرباڻ ڪيرتن گاوهُ ڪرتي ڪا نِمکہ سمرت جِت ڇوٽئي
١٤ - جي پائين جوڳي ٿيان تہ رُلي ڪيم رلاءِ
هِڪ هنڌ ويهي هيڪلو مَنهن مڙهئي ہ پاءِ (سامي)
پاٺهي ويٺا پاڻ سين پرِم ڪن پرياڻ
اهڙا جن اهڃاڻ آ؟ نہ جيئندي اُن ري (شاه ڀٽائي)
١٥ - ڌُوڌ چِٺي ڪا نِڪسي پائي
تبهي رام پرم پد پائي (تُلسي صاحب هاٿ رس وارو)
هسِ هسِ ڪنت نہ پائيئي جن پايا تنِ روءِ
هسِ هسِ ڪنت جي پائيئي ڪئُن ڌهاگنِ هوءِ
(ڪبير صاحب)

پاڙيءَ روپي مَنُ پِتا جو ذاتي سدا چنچلُ
هئيو چيتن سُرتِ جو كري جڙ ماتيءَ پرِڦلُ
مهتت ڏرتيءَ روپي ماتا جهونُ اُتپنو
سِتوُلُ سوُكم كارڻُ مادي بڻيو پُتلو
آهِنِ ٻئا جيوانِ جا دايو ائينِ دائي
ڏيِنهنِ روپي بِرهم رات روپ مايا مائي
سپُ تِنهينِ جي هنجِ مِ كيلي جڳُ معذور
سُرتِ وِڃايو جاڻ گهرءِ نوُر توُر شعوُر
چِڳائيُون ءِبرائيُون كِئيِن منجهِ جاڳُ اَجاڳُ
سنچِتِ كرِئمان كرمِ پئسِ منجهِ ڀاڳُ
واچي تُوسي ڏرمراءِ نرنجن پرش حضوِرِ
كرمي پنهنجي پنهنجي كي ويجهاكي دوُرِ
ويجها بي موتِن ٿا جي نا پهتا هن گهرِ
پرليءِ مها پرليءِ كان نا هِنِ سي ٻاهرِ
هيئون تي مٿي چڙهنِ چڙهيو هيٺ كرنِ
سيگهه اوير ٿا سيٽي كال هٿون لِتجنِ

آئينۂ سکندر جام جم است بنگر
تا برتو عرضہ دارد احوال مُلکِ دارا (حافظ)

دلق ڍڪائج دل کي لائج ڪوم لباس
پُوري ڪائج پنهنجو مڙهيان اندر ماس
تہ ويراڳي تو واس برهہ ٻوڙون موڪلي (شاھ ڀٽائي)

السکہ پرکہ آڻي ڍيرو ڪيو ڍيڍ م
سامي پنهنجي گهر جي ڪنهنکي سُڌِ ڪانهي
وِرلي ڪنهن سهي ڪيو دردوند داني
پرچي پرواني جڏهن سامُهاتو جوتِ کي [سامي]

محبت جي ميدانِ ۾ ڪرپڙاڏو پٽ
سِرسوُرئي ڏڙِ ڪنگرين مٿان ڪاڇين ڪٽ
عشقُ نانگ نِپٽ خبر ڪاڏن کي پئي [شاھ ڀٽائي]

عشقُ نہ آهي رانڍِ جڏهن کيلين تا ڳيرؤ
سِسي نيزي پاندِ اُڇلِ تہ اڏ ٽُئي [شاھ ڀٽائي]

ہرکہ بي عشق بميرد بہ يقين مردار است
نيست برمُردهٔ مُردار روا بسم الہہ (حافظ)

سلوک

١ سيڪنهن جي سِرِير ۾ آهنِ وِسڻُ تي
(م) گُرُوُ پوط روُپ سُرتِ جا چيڻُ من ڪري

ڦري چؤ راسي ٻارِ بارِ ڪتيسِ نہ ڪو ڦاسي
سِرتيوانْ سِمرتيونْ ڪتينِ ڪال نہ ترِاسي
ڪائي ڳوتْ نہ ڳهرِ وِچي چؤ پڙِ ۾ ٻي حالُ
پتراٽِي سِتِ پرشُ جنهنْ پرِ موُج ڪيووسِ ڪالْ
ٻروِ حالُ تنهنْ ڏسي سِتِ پرشِ ديا اُمگي
ديا ڌاري سنت روپ پرگهٽ اچي جگ ڏي
سنت ديال ديا ڪري ڏينِ سرتِ اُپديس
گهر تنهنجو سِتِ لوڪ هلُ اُتي تو پرديس
هلُ ستگر سانْ جگ ڪري چوٽ نہ ڪائينْ ڪال
نئنن ڇمائي سرتِ نرتِ چڙهي شبد پهچ ديال
پنو تي بازي اتڪي گربن پوي نہ داءُ
ستگر ملي تہ پنؤ پوي چؤ پڙِ پاهرِ آءُ
گيانُ ڏيانُ ڏنِ جاڙ تي اڪٿ چنڌجي جا
چڌ ٻيونْ سپ ڳالهيونْ سائينْ ملائي سا
ڌار جا چرنن مونْ هلي سياوي هيٺ لهي
ستگر پوري مدد ٻنْ اوپرِ ڪير چڙهي

١٠ مها پرليءِ نا سٽِ لوڪ جوئي اڇل استانُ
پُهچي اُتِ سُرتِ جا پاڳ پلي سڄانُ

١١ مايا بِرهمُ ڪيڏيِنِ تا چؤ ٻڙِ سا پاريِ
ويچاريِ پئي ڪيل ۾ اڇي سُرتِ ساريِ

١٢ چؤ ٻڙِ ڪاٺيؤنِ چار تي ٽِنِ گُڻِ تي ڊارا
ڊارنِ تي هنِ اُڪِريا پوڳ انڪ تارا

١٣ ڪِلي ڪِلي سٺُ ڪرم هٿ ڊارا تا اُڇلينِ
ڪچيون توڙي پڪيؤن ساريؤن تا مارينِ

١٤ هاري بِرهمُ گهٽو ڪري جيتي ٿيِ مايا
موهٽيءِ ڊارو ٽڙِ پوي ڏڪ نه اچايا

١٥ چؤ راسي گهرنرد سُرتِ ڏُکُر سُکُر رُلي ڦِري
ڪاٽي ڪيرُ ڪليش ٿنهنِ ڪِٿنُ گهرِ رُخُ ڪري

١٦ بِرهمُ ڪتي جي ڪڏهِنِ بِرهم گهرِ پوي
چؤ ٻڙِ ٻاهرِ نا ٿِئي نِج گهرِ ڪيِنِ وڃي

١٧ رُلنديِ روُئي پِني ڪتي ڊانهن ڪري فريادُ
ڪونهِ ٻُڌي ڪو حالُ هُن ڪري نه ڪوئي دادُ

ست سنگ سوئي چئجي جتِ هِڪڙي نامُ ڪيانُ
هِڪڙو نامُ ستِ پرش جو بتائي گرُو سُجانُ
ڪرِ ستگرُ اِکينِ رکي سُلطان الاذڪارِ
سُرتِ شبد جو راج يوگ پهچائي دربارِ
سُرتِ توجهه منجهي ڪري تکِ تلِ جو دوارُ
ساجي پاسي مِلندئي شبد سچي جي ڏار
ڏائي پاسي اُٿئي ڪال پرش جي جار
رهجِ تون تنهن ڪان پري پنهنجي سرتِ سنڀارِ
چڙهه تون پلٽي منجهي ڪولِ نکمن ڏرِ
پنگلا رستي وچاءِ اِڙا ڏي ڪين نهارِ
گرُو مِلائي شبد سان شبد جو جوهر نام
نام نامي فرق نا جئن گنڊيا الف لام
سيني وچن جو وچن هاٺي چوانُ تو هِڪ ٽڪ
ڪاري سمجهي هِڪ ٽڪون جئن سمنڊ مون
هِڪ بُڪ

٢٦ نِدا جا تو مٿي چِڪي ست پُرش جي سا
حِرص هوس ڏي هيٺِ ني آهِ ڪال سڌُ اُها

٢٧ ڏِين غريبي هٿِ ڪرِ گُر يڳتي پروانُ
ٿي نِرمل نِسچلُ چِتُ هِنئون چڙهه مٿي شبد نِشانُ

٢٨ سُرت شبد مارگ انتر مکر پنجن شبدنِ ڪولِ مُقام
شبد شبد پؤ ڙيءِ تي چڙهي پهچه وڃي سچ کنڊ ستِ نام

٢٩ گُروءُ نام ۽ ست سنگ تي ساڌن سارُ چاڻُ
هِنئون ڪارج سِڌِ سڀ ڪٿِ ڪرم اڇ گهرسچا ڻُ

٣٠ پهچندِ ين نرگهرِ سمر يندي ڦِقاتي ڪرِترم نام
ذاتي ستِ نامُ اباڻو جنهن نڪاس ستِ ڏرِڏام

٣١ پوُرو گُروُ آراڌِ تون پورو جنهنجو نانءُ
نانڪ ڏِيائي پورني هٿِ ڪرِ پوُروُ ٿانءُ

٣٢ ستِگر پوُري جي سنگ ڪي چؤ پوُ روستِ سنگ
سُهڻي جنهن جي سنگ ۾ نام لڳي ستِ رنگ

٣٣ هڪڙي گهڙي جا ڪجي اَوليا شيوا سنگ
بهتر ڪِنا بندگي سؤ سالن بي رنگ

ِ آئينهٔ دوروئِ پاکست - آن آئينه را غلاف خاکست
يُ سوئِ آنسرائِ پاکي - روئِ سوئِ اين بساط خاکي
(خاقاني)

جان بشومي تنم آلوده گناه
ب حيا ترا گِل اين کوزه شور کرد

- بِنُ ست گُر قِري شيطانئا

ِ تونُ هنسادِ گمگي گهو ميرئِ پرتيتِ
کال مارِ مردن کرؤنُ لي چاوُن پوجل جيتِ
(کبير صاحب)

- بِنُ ستگُر گهال اجائي جاءِ

گُر گهال نه پوئي ڏاءِ

- گيانُ ڏِيانُ ڏنِ جاڻيئي اکٿُ کهاوء سوءِ

ٽا شبدُ وجاوء جوگي درسن رؤپُ اپارا

تانت رِدئن دِرڙ سنت گيانن - رهنت جنمن هردرس ليٽا
جنت نانک شبد بيٽا

شبد ميلا ڏانُ سُهيلا با جنت اناحد بيٽا

٤١ ڪاتيون گهِٽيون جي هجن ذرڙي ڇِٽڪ لڳاءِ
ڪِن پُلُ نامُ رِدي وسي نانڪ مِلڻُ سُپاءِ
٤٢ (م) جِني نامُ ڌِيائيو ڪاٽي دُکرُ گهِرِ وِيا
(م) نانڪ سي مُکِر اُوجلا ڪئين ڇُٽا ساڻُ پِيا
٣- چون گشت طلسم جسم آدم چالاک
با خاک در آمیخته شد گوهر پاک
آن جسم طلسم را چو بشکست افلاک
پاکی بر پاک رفت و خاکی در خاک (مؤلانا)
٥- ماتي اَندي سُرتِ سمائي سڀ ڪڇ ڏِسڻا پِلدا جائي
اندِ بِنود ڇوڄ تماشي تُڏ پاوءِ سو هوڻا جيئُ

اِهُ تنُ مايا پايا پياري ليتڙا لِب رنگائي
ميري ڪنتُ نه پاوي چولڙ پِياري ڪِيئن ڏن سيج جائي

مٺلا هِرڪي نامُ بِنُ جِيئُ

مٺلا بِرهما مٺلا اِند - رو مٺلا مٺلا هِيءُ چِند
مٺلي بِرهمنڊ اءِ ڪي ايس - مٺلي شِو شنڪرا مهيس XX
مٺلي ڪايا هنس سميت XX اِڪ هِرِ نرمل جانڪا انت نه پار
نِرمل تي جو راهه جان

ُ ڪيِ پائُونِ لانگ موٽي ڪن نہ مسجو
لامانْ اڳي هئي سا سُئائُون پانگ
مي ڇڏي سانگ گڏ يا گورڪنات ڪي (شاهہ پتائي)
ر ڪرم ڪري پِڏِ نانا - مَن راکي جهانْ ڪِرپا نِڌانا
ر راکي ڪُل ڌرم انتر راکي ايڪ
ونگي سوئي نانڪا رهٽي سهتِ وِ ويڪ
گوئي ڪفر و دين آخر بيڪجا مي ڪشد
ب يڪ خواب است اما مختلف تعبيرها (صايب)
ہ جا طالب يا رند چہ ہشيار چہ مست
جا خانہ عشق ست چہ مسجد چہ کنشت (حافظ)
ظ گر وصل خواہي صلح کن با خاص و عام
سلمان الله الله با برہمن رام رام (حافظ)
ں آنکس کہ عشق رہبر اوست
و دين ہردو پردۂ در اوست (حافظ)
بين از نظر پاک بمقصود رسيد
ول از چشم دوبين در طمع خام افتاد (حافظ)
ر ذاني ڦڪڙ نائو - سِپنا جيئان آپ ڪا جائو

ت جنم نہ پوڇي سچہ گھر لي بتائي
ذاتِ سا پاتِ هئي جئسي ڪرم ڪمائي

سنڌ رياڻ سگري ڳالھ ڳجهڙي مون ماريندي ڪڏهين × ×
ڪوڙين واجهه ڪيترا لکين لان ۽ هٿندڙي
ڪڙي ڪلاتن کي محبت وارن منڙي
مِنائُدان مٿي گهٽو چوندا جن جکڙي
وان ۽ اوناءِ اُن کي ويهُ مر ڪرڻ وکڙي
بيخود ٻا بوسي ٿيا پرندي جن پڌڙي
جا سارا هيل سبحان جي تنهن واکاڻ کهڙي
سهسين سرودن کي پاڻان پوءِ وجهندڙي × ×
آهي عبداللطيف جئي مٺا جياريندڙي [شاه ڀٽائي]

ٻڇيوءِ جان پروڇ تان ٻاسي ڪر پرهيز کي
جنهين ڏِتو هوت تنهين ڏين سب ڏور ڪيا (شاه ڀٽائي)

ڪيهي ڪام ڪاٻڙي تا اهڙي روش رون
نڪا دل دوزخ ڏي نکي بهشت گهرن
نڪو ڪم ڪفار سين نڪا مسلماني من
اُيا اِيئن جون ترپرين ڪاجو پانهنجو (شاه ڀٽائي)

منهن محراب پرين ۽ جو جامع سب جهان
قرهي تان فرقان جي ڪاتياڻون قران
اُڏا مي اُت ويو عقل ۽ عرفان
سيوئي سُبحان ڪيڏا نهن ڪري نيتيان (شاه ڀٽائي)

لا ڪڙفي ڪو نہ پانئين ڪير
ان ئي منجھہ وڙھي پڌر ناھين ھير
ساڻس ويرٿئي تنھين جو واھرو (شاھہ ڀٽائي)
تي اڙ پر سڀ جاڳهہ تؤ درگہ سڪہ پاوہ

جو ٿئي مارن مڪڙان تِنا نہ مارو گھڙ
ي گھرِ جاءِ ڪي ھيرتِنا دي جم
دانا از تمامِ علمھا بالاترست
را بادانش بسيار نادان ساختن (صايب)
وڙھِہ چنگا آپڻا ڪرِ پنہ نيچ سدائيٺئي
تا جيست از لطفِ الھي - بنھہ برسربرو ھرجاکہ خواھي
ي تاڙ نتاڙيا رھن نِما نريا
در ختيم پراز ميوہ توحيد - ھررہ گذري سنگ زند عار نداريم
خواھي عزيزِ مردمان باشي تواضع کن
ئي ابروان بالائي چشمست از خميدن ھا
نوِن پہ اندرا نِون نون پہ ہان
دون ھپتا نوِي جيتا چور ڪمان (ڪبير صاحب)
ڏي دونا نوِي جو ھنتا مرگاہ
نوائي ڪيا ٿئي جارِدئي ڪسڌا جاء

ايڪ قِصر د رلڪر ڪوڙين سهس ڳرڪيون
جيڏ ا نه ڪريان پرڪر تيڏ ا نه سڄڻُ سامهون (شاه ڀٽائي)
وحدت تان ڪِثرت ٿي ڪِثرت وحدت ڪُل
حق حقيقي هيڪڙو وائي ٻي مَ ڀُلُ
هي هُلا چو هُلُ ٻا الله سڌو سڄڻين (شاه ڀٽائي)
تيڏ ڀُون پسنِ ٿي ھؤ تان آهي هيڪڙو (شاه ڀٽائي)
٢٦- ھر ندائي ڪه ترا بالا ڪشيد - آن ندا ميدان ڪه از بالا رسيد
ھر ندائي ڪه ترا حرص آورد - بانگ گرگي دان ڪه او عالم درد
[مؤلانا]

٢٧-٢٩ ڊين غريبي مت اِس جڳ ڪا اؤر گُر ڀڳتي ڪر ھرمانُ
تا تي نِرمل نِسچل چِت هوءِ گگن چڙائو شبد نِشان
سُرتِ شبد مارگ انتر مکه پانءِ شبدِ ڪا گهونِڪان
شبد شبد ڀؤڙي پئي چڙھِ ڪرِ پهنچو سچه ڪنڊ ست نام
[راڌا سوامي صاحب]

ائسي حالت ديکه جڳت ڪي سنت ستگُر ڀِرگهٽي آنِ
گُرشيوا اؤر نام مهاتم ست سنگ ستگُر ڪِيا بکان
ساڌن تين سار اُن برني اؤر ساڌن سب توٽي مانُ
ويد شاستر اؤر سمرت پُرانا پڙهنا اِن ڪا ڀِرتا جان
[راڌا سوامي صاحب]

٣٣ ہرکہ خواہد ہمنشینی با خدا - گو نشیند در حضورِ اولیاء
شوي دور از حضورِ اولیا - در حقیقت گشتهٔ دور از خدا
ینی ساعتي با اولیا - بہتر از صد سال طاعت بي ریا
نو از کُل او کُلي شود - عقل کُل بر نفس چون غلّي شود
سنگِ خاره و مرمر شوي - چون بہ صاحب دل رسي
گوہر شوي (مؤلانا)

زیک دل زنده ہزار دل زنده
چراغ توان صد چراغ روشن کرد (مؤلانا)

گھڑي آڌي گھڙي آڌي هون تي ڦن آڌ
سیتي گوشٽي جو کینو سولاپ
ست سنگ ڪٽسي جا ٽيئي جٽي ايکو نامُ وکا ٽيئي
کو نامُ حُڪمُ هيَ نانک ستگر ديئا ٻجهاءِ جيئُ

جن مرمُ نہ جاني ست سنگ ۾ انمرتُ ورکي
(کبیر صاحب)
ت ڪبيريه کھيئي ڪانڌِ - ساڌ سنگتِ وئڪنٺي آهِ

یرا ٻنکي پیا اُڌ کر چڍا اکاس
گہ لوک خالي پرا صاحب سنتون پاس [کبیر صاحب]

حافظا مئي خور و رندي كن و خوش باش ولي
دام تزوير مكن چون دِگران قران را (حافظ)

خودي مِتي تب سُكهہ پيا مَن تَن پيا اروگ
نانك دِرِشٽي آئيا اُستت ڪرني جوگ
از ہردمك ديده ببايدآموخت - ديدن ہمركس راو نديدن خود را
پال سمان ِهوء جگ رهيئي (راداسوامي صاحب)

اڻ چوندن م چؤ چوندن چيو وِسار
اٺئي پهر ادب سين پر اِهائي پارِ
پايو مُنهن مؤنن م غربت سارُ گذار
مُفتي منجهہ وِهار تہ قاضيءَ ڪانيارو نہ ٿئين
(شاه پتائي)

ترڪ ڪر ترڪ کي وڃڻ ڪنان وڃ
آهي اِئيُ اُهج سٺي سڏائيج تون
وڃي رس وڃڻ کي وڃڻ پڻ وِڃاء
لوڪان پاڻ لِڪاء لِڪيان پڻ لِڪيج تون
[شاه پتائي]

۳۰- ڪِرترم نامُ ڪتني تيري جِهبا - ست نامُ تيرا برا ہؤ ربالا
مؤلَ نامُ گپت تہ راكو - ست نامُ پِرگهت ڪرِيا كو
[ڪبير صاحب]

۳۱- پورا گروُ آرادِيا پورا جانكا نانؤ
نانك پورا پائئا پوري کي گن گاء

يٺي جي گُر گڏ جي آئٺا [شاه ڀٽائي]

ن مڙهيُ ۾ الا الله ستگرو ۽ جي سنگا (شاه ڀٽائي)

ڪبير ڏارا اگر ڪي ستگر ڏئي لڳاءِ

ت ڏانهِ سمرن ڪرو سُوامي سنگ مِلاءِ

(ڪبير صاحب)

م و مسمّي چو فرق نيست بر بين -

بجاي اسما جمال نام خدا (چشتي)

ر خلوت يڪ زمان باحق بودن -

و جهان و اين و آن بهش ارزد (مؤلانا)

گُرمکهِ نامُ جپيئي اِڪ بار

اڙڪ سڪيليئي پائي پاوَ ڪرنچڪ پاءِ

نامُ رِدي وسي نانڪ مِلڻُ سڀاءِ

ن ڪي جيڻ پراڻ هي ڪِٻون صاحبُ منهُ وساريئر

تي آپڻا آپي هي ڪاج سنواريئر

نامُ سمالِ تون پڌا چِنڌِ جِت

را سيهه پرمتيُن ڏُلڀ جنمُ پائيئوءِ

نامُ سمالِ تون سو ڏِن نيرا آئيئوءِ

ست سنگ کس کون کہت ھئن سویي سن ليئُ
ست نام ست پرش کا جهان کيرتن هوء
(راڌا سوامي صاحب)

٣٥- ستگر کي مورت هرد‍ء وسائي- جو اڄي سوئی قل پائي
٣٦-٣٨ سرت کيئي چڙتکِ تل کا دوار- دهني دِسا شبد کي ڌار
پائين دِسا کال کا جار- تا نهِ جوڙ کرِ سرت سمهار
(راڌا سوامي صاحب)

گهاٽ سکهن کا کولِ پلٽندا- اڙا تجِ پنگلا گهاٽي چڙهندا
تانِ کرِ سورت آگي بڙهنا (راڌا سوامي صاحب)

بانگ غولان هست بانگ آشنا- آشنائي کوکشد سوئي فنا
بانگ ميدارد کہ ہان اي کاروان- سوئي من آئيد يک راه و نشان
چون رسد آنجا بہ بيند گرگ و شير- عمر ضايع راه دور و روز دير
چون شود آن بانگ غول آخر بگو- مال خواہم جاه خواہم آبرو
از درون خويش اين آوازہا- منع کن تا کشف گردد رازہا
(مولانا)

لکين لوڙائو سهسين آهين سڄڻ
بر ۾ بورائو کڙ پيا ڏي پاڻ سين (شاه پٽائي)
ڀلي کري ٽيو ۾ هي سگه يار وچن سين-
وڃي کيئن ڏنوم پٽئي لڳي جن جي (شاه پٽائي)

گهرن مالُ آءٌ سڀ ڏينهن گهرانُ سپرين
هن دوست تان فدا ڪريان في الحال
نام نهالُ پسڻ تان پري ٿيو   [شاهه پٺائي]

پ صاحبُ گرنٿ مولُ گرنانڪ مکر واڪ
ختصارُ سپ سنت مت لعل امولڪ پاڪ
جيو ٿيان مر رهيئي " "ست نام گر پرساد"
ار ڌرم سپ نيت جو ڪا نہ ليپي بڪواد
هر بو مل جوهر سنگ پٽ سنتن داسن داس
سنتن چرنن ڌور جي جنهن چت آس پياس
سنڌ جي پاشا شعر ۾ هيءَ ترجمو تنهن ڪيو
ول ارث ٽيڪا سهت سچو پرماڻن پريو
سن اُڻويہ سؤ پند رهن فيبرئوئري ڏهين
سنبت اِڪهتر مانگهہ جي مٿي چوويهين
رپي ڪتاب هيءَ ٿو نالي سنڌ ڏيہ جي
سرڏا پاو وني سان ستگر پريما نندي

هؤنُ قُربا نيِ جا نؤ مهربا نا دؤنُ قُربا نيِ جا نؤ
هؤن قُربا نيِ جا نؤ تِنا کي لئِنِ جِ تيرا نا نؤ
لئِنِ جم تيرا نا نؤ تِنا کي هؤن سد قُربا نيِ جا نؤ

هرِ چرن ڪنول مکِرندلو پِت مٺوان ڏِنو موهرِ آئيِ پياسا
ڪِربا جلُ ڏيه ناڪ سارنگ ڪؤنُ هوءِ جانُ تي تيريِ نام واسا
سو سکِنِ ساتي ڏِيانُ سِرپِڻُ ڏيانُ سَتِ
جي مون مِڙي مَتِ تم وِره وِهانئڙانُ هيڪڙو (شاهه پتائيِ)
ڏُکم سکُن جي سُونهن گهوريا سکم ڏُکن ري
جِنهِين جي وِر ونهن ساجڻ آئيو مان گهرين (شاهه پتائي)
سو سکُنِ ڏيئيِ وِره وِهايم هيڪڙو
مونکي تنهن نيئيِ پيرِ ڏيکاريو ٻرين ء جو (شاهه پتائي)
مم ڪي روم رڙ ڪيِ مم ڪيِ هنجون هارِ
جهڙا اچن ڏينهڙا تهڙا وينيِ گهارِ
ڏُکن پٺيِء سُکڙا سِگها ٿين سنگهارِ
لٿا لوهم لطيفُ چئي پڙوڙجِ پٺوهارِ
هيڙيؤنُ نيئيِ ٻارِ تو تان ٻند ٻدا ٿيو (شاهه پتائي)
مُ ڪيِ روم رڙ ڪيِ مم ڪيِ ڪرِ دا نهونُ
سُتيِ لوڪ لطيفُ چئيِ هيئيِ ڪڙج ٻا نهون
لڏِ ئيِ جتِ لائونُ سو ڏيه پسندِ ئن مارئيِ (شاهه پتائي)

پلنامون.

صفحو	سٽ	غلط	صحيح
٣	١٧	واقفي	واقُفي -
١٨	١٨	ڪته	ڪِته
٢١	١	سُڄ	سڄُم
٢٢	١	سڄ	سِڄُم
٢٤	١١	ساڏائي	ساڏئي
٢٥	٩	١٩١٢	١٩١١
٢٥	٢١	ڪال	اٿُن ۽ ڪال
٣٤	١٣	هوستل	هاسٽيل
٣٤	٢٠	جس	جِس
٤٢	٥	گهتائٽو	گهتائٽو
٥٤	١٧	سوي سوي	سُوي سوي

جپ صاحب

صفحو	سٽ	غلط	صحيح
١	٩	ڏيهري	ڏيهڙي
٢	٤	ايڪنڪارُ	ا- ايڪنڪارُ
٢	١٥	ڪُوڙ	^- ڪُوڙ
٧	٢	با	باز
٧	٧	دا	با
٧	١٠	وچ	وِچ

٧- ستِ نام جي سُوکِڙي جپ صاحب جو پيو ناءُ
ميون سان هِي باغُ پرِ جِتِ سنتن سادِن ٿاءُ

٨- اِلهي شاعر سنڌ هِند عرب تُرڪ اِيران
شبد ڏار م تُبي هِطِي ڪرائين انمرت پانُ

٩- پيدُ مِلي اڪه پُرش جو ڪرم ڀرم سڀ ناسُ
سڦلُ ٿِئي مانشُ جنم وِچ گهرِ ڪتي دکہ ڦاس

١٠- ستهتر هِن م بيت ڏِيا سون چئن مٿي
گرُو نام ار ست سنگ ڳالهيوُن ڄڙيئي تي

١١- تنِ ڳالهين جو آهِ پي مطلب هِڪ ئي هِڪ
وِچڙي سرتِ ڪئن مِلي سڙساجن ڪُل مالِڪ

١٢- صدقي نجه پِترن جي شُل بخشي پنهنجو نامُ
گُهربي ساري لوڪ کي اپرنپر جنهن ڌامُ

ست نام سهاءِ.

Printed by R. H. Advani B. A. and Published by
Diwan Ghurbamal Jawahrsing 1st Class Sub-Judge Larkana at the
STANDARD PRINTING WORKS, Hyderabad Sind.

٩[illegible]	٨	سُتي	ستي
٩[illegible]	٨	ويندين	ويندين ء
٩[illegible]	٤	خصمي ء	خصمي
٩[illegible]	٢	سے	ساڃہ
١٠٠	١٠	لرء	لوء
١٠١	١	سے	ساڃہ
١٠١	١٥	کياڃي	کياڃئي
١٠١	١٧	کے	کاڃہ
١٠٢	١	زام	زام
١٠٥	٩	ايا	آيا
١٠٦	١٥	انهہ	تانهہ
١٠٨	١	نگ	تگ
١١٠	١٣	رنگرڻ	رنگرڻ
١١٣	٩	جهاڃي	جهاڃي
١١٣	١٢	مٺن	مٺن
١١٤	١	رؤسس	روسس
١١٤	١٥	اپتي	ايتي
١١٤	١٥	گر	گُر
١١٥	١٧	تاکن سُندي	تاکن سندي
١٢٠	٢	پٽڻيون	پنبٽيون
١٢٣	٨	کوڍ	کوڍ

٨	١٠	د بهري	د يهڙي
١٠	٢	ڪِن-گِيان	ڪِن گِيان
١٢	١	آگاهم- ده آهِ	آگاهم ده ـ آهِ
١٥	٧	پورُ	پوڙا
١٦	١٧	اور	اور
١٨	٢	پرين کي	پڌ ڪري
٢٥	١١	پڌِ	پڌِ
٢٦	٨	أنم	أتم
٣٣	١٢	آه	آه
٤٦	١١	ندبدم	ندبديم
٤٨	٢	——	لِيڪ ڪئي جي
٤٨	١٠	عيان	نيان
٥٣	٣	نڌوان	نڌوان
٥٣	٨	حسن	جسن
٥٦	٢	تڌ	تڌ
٥٨	١	ڪنِينْ	ڪئِينْ
٥٩	١٢	هرار	هزار
٧٤	٧	صواب	ثواب
٨٧	١٢	يوپ	يوپ
٩٣	١٠	٦ ا- باز	باز ۔
٩٤	٧	وڏئي	وڏائي

۱۲۴	۱۸	ڪُري	ڪاڇهُ
۱۲۴	۱۳	سَنڌ	سِنڌ
۱۲۵	۵	مرده	مُرده
۱۲۶	۱۹	ٻيهي	ٻيهڇه
۱۲۷	۷	سِنڌيا ٻئي	سِنڌيا پئي
۱۳۴	۲	ڪنئين	ڪئِين
۱۴۱	۱۰	ٿيءِ	ٿي
۱۴۶	۶	آني	آنڇه
۱۴۸	۱	پرڪر	پُرڪر
۱۵۱	۱۴	ٻيهي	ٻيهڇه
۱۵۲	۱۷	لڪر پرچئي پئي	لڪِر پرچئي پئي
۱۵۲	۱۷	وچ	وِچ
۱۵۷	۲۰	تِيا گيي	تِيا گيي
۱۵۹	۱۲	معلُ	مثلُ
۱۶۱	۵	وچ	وِچِ
۱۶۲	۶	مُ	هُ
۱۶۳	۸	شعُورُ	شعُور
۱۶۷	۱۳	جوانُ	جوانْ
۱۶۸	۱۰	ڄوج	ڄوج
۱۶۹	۲۱	بيٺا	ٻيٺا
۱۷۱	۱۷	ڦڪر	ڦڪڙ
۱۷۸	۲	تيري	تيري